

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**1864 PRUSYA-DANİMARKA SAVAŞI'NIN THE SUN
GAZETESİ'NDE YANSIMALARI**

Emel AYHAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. TUFAN TURAN

NİSAN - 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**1864 PRUSYA-DANİMARKA SAVAŞI’NIN THE SUN
GAZETESİ’NDE YANSIMALARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emel AYHAN

Enstitü Anabilim Dalı : Tarih
Enstitü Bilim Dalı : Yakınçağ Tarihi

“Bu tez 19/04/2024 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. Tufan TURAN	Başarılı
Doç. Dr. Zeynep İSKEFİYELİ	Başarılı
Doç. Dr. Dilara USLU	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Emel AYHAN

19/04/2024

ÖN SÖZ

Öncelikle bu tezi yazmamda emeği geçen Doç. Dr. Tufan TURAN Hocama çok teşekkür ediyorum. Ayrıca bu süreçte yanımda olan ve bana destek veren annem Havva Ayhan'a, babam Muhammet Ayhan'a, ablam Elif Ayhan'a, kardeşim Muhammet Ali Ayhan'a ve son olarak yeğenim Mehmet Fatih'e çok teşekkür ederim.

Emel AYHAN

19/04/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: ALMAN SİYASİ BİRLİĞİ’NİN SAĞLANMASI	5
1.1. Viyana Kongresi Öncesi Almanların Genel Durumu.....	5
1.1.1.Viyana Kongresi ve Kutsal İttifakların Doğuşu.....	7
1.1.2.Viyana Kongresi’nde Alınan Kararlara Tepkiler	9
1.2. Viyana Kongresi Sonrasında Avrupa ve Almanya’nın Genel Durumu	12
1.2.1. 1830 İhtilali Sonrası Avrupa ve Almanya.....	12
1.2.2. 1848 İhtilali Sonrası Avrupa ve Almanya.....	15
1.3. Otto Von Bismarck’ın Hayatı ve Alman Siyasi Birliğini Sağlaması	17
1.3.1. Otto Von Bismarck’ın Hayatı	17
1.3.2. Bismarck’ın Alman Siyasi Birliğini Sağlaması	24
2. BÖLÜM: PRUSYA – DANİMARKA SAVAŞI	28
2.1. The Sun Gazetesi ve John Heriot	28
2.2. 1864 Prusya- Danimarka Savaşı’na Giden Süreç.....	32
2.2.1. Danimarka’da Kasım Anayasası’nın Kabulü.....	35
2.2.2. Prusya’nın Danimarka’ya Ültimatol Vermesi.....	37
2.3. Prusya- Danimarka Savaşı.....	43
2.3.1. Prusya- Danimarka Savaşı’nın Başlaması.....	43
2.3.2. Prusya- Danimarka İçin Barış Görüşmeleri	59
3. BÖLÜM: PRUSYA- DANİMARKA SAVAŞI’NIN SONA ERMESİ	75
3.1. 1864 Prusya – Danimarka Savaşı’nın Sona Ermesi ve Barış Sonrası Yaşananlar	75
3.1.1. Prusya- Danimarka Savaşı’nın Sona Ermesi.....	75
3.1.2. Prusya – Danimarka Barışı ve Sonrası Yaşananlar	77
3.2. Prusya- Danimarka Savaşı’nın Sona Ermesi İçin Atılan İlk Adımlar	78
3.2.1. Prusya- Danimarka Barışı İçin Ön Hazırlık Antlaşmaları	80

3.2.2. Prusya- Danimarka Arasında Ön Hazırlık Metninin İmzalanması Sonrası Yaşanan Olaylar	84
3.3. Prusya- Danimarka Barışı İçin İmzalanan Son Antlaşmalar ve Barış Sonrası Yaşananlar	90
3.3.1. Prusya- Danimarka Barışı İçin İmzalanan Son Antlaşmalar	90
3.3.2. Prusya- Danimarka Barışı Sonrası Yaşananlar	94
SONUÇ	100
KAYNAKÇA.....	106
ÖZ GEÇMİŞ	113

KISALTMALAR

c : cilt

ev : Çevirmen

DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

ed : editör

s : sayfa

ss : sayfa sayısı

vol : volume

ÖZET	
Başlık: 1864 Prusya- Danimarka Savaşı'nın The Sun Gazetesi'nde Yansımaları	
Yazar: Emel AYHAN	
Danışman: Doç. Dr. Tufan TURAN	
Kabul Tarihi: 19/04/2024	Sayfa Sayısı: v (ön kısım) + 113 (ana kısım)
Prusya'nın siyasi birliğini tamamlamak için attığı ilk adımlar 1815 yılında Viyana Kongresi'nde alınan kararlarla engellenmiştir. Prusya, Viyana Kongresi sonrası siyasi birliklerini sağlamak için önce 1830 ihtilalini, sonrasında 1848 ihtilalini kullanmıştır ancak yine başarılı olamamıştır. Bismarck, Prusya'nın başına Başbakan olarak atandığında siyasi birliklerini sağlayabilmek için bir plan kurmuştur. Üç aşamalı plandaki ilk adım: Danimarka'dan Schleswig- Holstein'i almaktır. Danimarka'nın Kasım Anayasası'nı imzalaması işini kolaylaştırmıştır. 1852 Londra Protokolüne aykırı davrandığı iddiasıyla yanına müttefik olarak Avusturya'yı da alarak Danimarka'ya savaş açmıştır. Prusya'nın Londra Protokolü'nü ihlal ettiği iddiası İngiliz Gazetesi The Sun'da ciddi bir şekilde eleştirilmiştir. İngiltere, Londra Protokolü'nün maddelerini incelemiş ve herhangi bir ihlalin bulunmadığını The Sun gazetesinde yayımlamıştır. Prusya'nın Eider'i ele geçirmesiyle başlayan süreç, Jutland'ın tamamen işgal edilmesiyle son bulmuştur. Bu süreçte İngiltere büyük bir rol oynamıştır. Kasım Anayasası'nın Danimarka tarafından kaldırılmamasının ve savaşın başlamasının bir nedeni de İngiltere'dir. İngilizlerin, Danimarka'ya karşı desteği The Sun gazetesine açıkça yansımıştır. Danimarka'da İngiltere'ye güvenerek savaşa girmiştir. Ancak İngiltere savaşın uzamasını istemediğinden Londra Konferansları düzenlemiştir. Danimarka'nın bu konferanslarda, Almanların isteklerine sıcak bakmaması nedeniyle barışa yanaşmaması konferansı başarısızlıkla sonuçlandırmıştır. Bu süreçte Almanların işgalleri gazetede kınanmış ve özellikle Almanların iddia ettiği gibi nedenlerle savaş açmadığı gazete de sıkça vurgulanmıştır. Konferans sonrası İngiltere, Danimarka'yı yalnız bırakmıştır. Bu nedenle Danimarka, Almanlardan barış istemek zorunda kalmıştır. The Sun gazetesinde yaşanan bu süreçler yakından takip edilmiştir. Gazetede ciddi bir şekilde Alman karşıtı bir tavır sergilenmiştir. İngiltere'nin Prusya'ya karşı The Sun gazetesinde takındığı tavrın anlaşılması bu tezin ana konusunu oluşturmaktadır.	
Anahtar Kelimeler: İngiltere, Kasım Anayasası, Danimarka-Prusya Savaşı, Basın, The Sun	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Reflections of the 1864 Prussian-Danish War in the Sun Newspaper	
Author of Thesis: Emel AYHAN	
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Tufan TURAN	
Accepted Date: 19/04/2024	Number of Pages: v (pre text) + 113 (main body)
The first steps taken by Prussia to complete its political union were blocked by the decisions taken at the Congress of Vienna in 1815. Prussia first used the 1830 revolution and then the 1848 revolution to ensure their political unity after the Congress of Vienna, but it was again unsuccessful. When Bismarck was appointed Prime Minister of Prussia he established a plan to ensure their political unity. The first step of the three stage plan was the capture of Schleswig- Holstein from Denmark. Denmark's signing of the November Constitution made the task easier. He declared war on Denmark taking Austria as an ally with him on the grounds that he violated the 1852 London Protocol. The claim that Prussia violated the London Protocol was seriously criticized in the British Newspaper The Sun. England examined the articles of the London Protocol and published in The Sun Newspaper that no violation was found. The process that started with Prussia's capture of Eider ended with the complete occupation of Jutland. England played a major role in this process. One of the reasons why the November Constitution was not abolished by Denmark and the war started was England. The support of the British against Denmark was clearly reflected in The Sun newspaper. Denmark also entered the war trusting England. However since England did not want the war to be prolonged it organized the London Conferences. Denmark did not accept the demands of the Germans in these conferences and therefore did not accept peace which caused the conference to fail. During this period the German occupations were condemned in the newspaper and it was frequently emphasized in the newspaper that the German did not declare war for the reasons they claimed. After the conference England left Denmark alone. For this reason Denmark had to ask for peace from the Germans. These processes were closely followed in The Sun newspaper. The newspaper displayed a seriously anti German attitude. Understanding England's attitude towards Prussia in The Sun newspaper constitutes the main subject of this thesis.	
Keywords: England, November Constitution, Prussian-Danish War, Press, The Sun	

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Napolyon Savaşları'nın ardından Avrupa'nın Büyük Güçleri'nin oluşturduğu bütün denge ve dünya düzeni bozuldu. Bozulan dünya düzeninin yeniden sağlanması için Büyük Güçler (Avusturya, İngiltere ve Rusya), 1815 Viyana Kongresi'ni topladı. Bu kongrede bozulan dünya düzeni için yeni kurallar belirlendi. 1815 Viyana Kongresi'nde şekillenen yeni Avrupa düzeni, 1871 yılında Prusya'nın bir Alman İmparatorluğu olarak ortaya çıkmasına kadar sürdü. 1815 kurallarından en olumsuz etkilenen devlet Prusya'ydı. 1815 kurallarıyla Almanların bir çatı altında toplanıp siyasi birliklerini sağlamalarının önü kesilmişti. 1862 yılına gelindiğinde Prusya'nın başına Başbakan olarak Otto Von Bismarck atandı. Bismarck siyaset sahnesine geldiğinde, Alman siyasi birliğini sağlamayı kafasına koymuştu. Göreve gelmesiyle birlikte ilk olarak Prusya'nın güvenliği için belirli stratejik planlar yürüttü. Bu stratejik plan ve politikaların istediği gibi sonuçlanmasıyla, Alman siyasi birliğinin sağlanmasına yönelik ilk adımı attı. Schleswig- Holstein Dukalıkları için 1864'de Danimarka'ya savaş açtı. Siyasi birliğin sağlanmasındaki ilk adım sayılabilecek bu savaş, sadece Prusya ve Danimarka arasında ses getirmede. Bu savaş, bütün dünyada büyük bir yankı uyandırdı ve Avrupa'nın büyük güçleri tarafından sıkı bir şekilde takip edildi. Bu savaşı takip eden büyük güçlerden birisi de İngiltere'ydi. 1864 Prusya- Danimarka Savaşı'nın İngiliz Basın yayın organı olan "The Sun Gazetesi'ne Yansıması" bu tezin ana konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Prusya'nın 1871 yılında Alman siyasi birliğini tamamlayarak Avrupa'da bir Alman imparatorluğu olarak ortaya çıkması, Napolyon'dan sonra Avrupa'nın düzenini yeniden bozan büyük bir gelişme olmuştur. Prusya'nın Alman siyasi birliğini sağlanmasıyla Avrupa düzeni stratejik olarak yeniden şekillendirilmiştir. Avrupa'nın düzenini yeniden kurduran böylesine önemli bir gelişme üzerine çokça araştırmalar yapılmıştır. Bu tezin önemi ve literatürdeki diğer tezlerden farkı, 1864 yılında Prusya – Danimarka arasında gerçekleşen bu savaşın kendi kaynaklarında nasıl yansıdığı değil savaşta yer almayan büyük güçlerden biri olan İngiltere'ye nasıl yansıdığı ve algılandığıdır. Dünya yüzyıllardır birçok savaş sahnesine tanık olmuştur. Her savaş ya iki devlet arasında ya da

belli devletlerinde katılımıyla karşılıklı blok savaşlarına dönüşmüştür. Bu savaşları gerçekleştiren devletlerin kendi kaynakları incelendiğinde; savaşın sebeplerini, savaş sürecinde yaşanan olayları kendilerine göre yorumladıkları görünür. Bu sebeple bu araştırmada savaşan iki devletin kaynaklarından ziyade, dış bir gözün olayı nasıl anlattığı, bu savaşın farklı bir perspektifte nasıl algılandığını anlamak ve farklı bir çerçeveden bakmak amaçlanmıştır.

Literatür Analizi

Almanların siyasi birliklerini sağlamaları üzerine ilgili pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmaların birçoğu siyasi tarih kitaplarında detaylıca anlatılmadan geçilen küçük bölümleri oluşturur. Özellikle yerli kaynaklarımızda Alman siyasi birliğini sağlamasına yönelik başlı başına tek bir kaynak bulmak oldukça zordur. Avrupa tarihi ile ilgili eserler genelde Türkçeye tercüme edilerek kazandırılmıştır. Türkçeye tercüme edilen Avrupa Tarihi ile ilgili kaynaklar da oldukça azdır. Bu araştırmanın konusu olan 1864 Prusya ve Danimarka savaşı ile ilgili bilgiler bulmak oldukça zor olmuştur. Yabancı kaynaklarda bile doğrudan 1864 Prusya-Danimarka Savaşı ile ilgili kaynakların sayısı azdır. Konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklar incelendiğinde genel olarak Prusya'nın siyasi birliğini sağlamak için yaptığı üç savaş ile birlikte ele alındığı görülmüştür. Özellikle Danimarka ile yapılan savaş, Avusturya ve Fransa savaşı kadar detaylandırılmamıştır.

Bu çalışmada sıklıkla, konuyla doğrudan ilgili sayılabilecek John Breuilly'nin "Avusturya, Prusya ve Almanya'nın Oluşumu 1806-1871" eserinden yararlanılmıştır. Siyasi bağlamları daha iyi kavramak için özellikle Fahir Armaoğlu'nun "19.Yüzyıl Siyasi Tarihi" eserinden, yine siyasi tarihin önemli eserlerinden biri olan Toktamış Ateş'in "Siyasal Tarih" eserinden, yabancı siyasi tarih kaynağı olarak da Oral Sander'in "Siyasi Tarih I" eserinden, J.M. Roberts'in "Dünya Tarihi 18 yüzyıl ve Sonrası" ve yine J.M. Roberts'in "Avrupa Tarihi" eserinden, Norman Davies'in "Avrupa Tarihi" eserinden ve J. Merriman'ın "Rönesanstan Bugüne Modern Avrupa Tarihi" gibi kaynaklardan yararlanılmıştır.

Alman siyasi birliğini sağlamada önemli rol oynayan Otto Von Bismarck'ı tanımak için, Jonathan Steinberg'in "Bismarck" eserinden, Ali Reşad-İsmail Hakkı'nın "Bismarck'ın Hususi Hayatı ve Siyasi Hayatı" eserinden, Eberhard Kolb'un "Bismarck: Demir Şövalye" adlı eserinden ve ayrıca biyografi içerikli "Büyük Lügat ve Ansiklopedi" ve

“Türk ve Dünya Ansiklopedisi” gibi ansiklopedilerinden yararlanılmıştır. 1864 Danimarka- Prusya Savaşı’na sebebiyet veren önemli nedenlerden biri olan 1852 Antlaşması’yla ilgili olarak da, Antony Trollope’nin “Lord Palmerston” eserinden, Holger Hjelholt’un “The Danis- German Conflict and The Danish Succession 1850-1852” eserinden yararlanılmıştır. Ayrıca araştırmının esas konusu olan 1864 Danimarka ve Prusya Savaşı için, Alexander W. Holt’un “The History Of Europe from 1862-1914” eserinden, Antonio Carlo N. Callenga’nın “The Invasion of Denmark in 1864” eserinden, Inge Adriansen’in “The Second Schleswig War 1864” eseri gibi kaynaklardan yararlanılmıştır. Tezin ana kaynağı ise İngiltere’nin süreli gazete arşivi “The British Newspaper Archive” dir. Tezin konusu için bu Birleşik Krallık Gazete Arşivi’nin içerisinde yer alan “The Sun” gazetesinden yararlanılmıştır.

Tezin ilk bölümünde 1815 Viyana Kongresi öncesi Avrupa’nın genel durumu ele alınmıştır. Almanların 1815 yılına kadar bağlı oldukları yönetim ve birlikler anlatılmış, Fransız İhtilali, Napolyon Savaşları gibi Avrupa’nın düzenini sarsan olayların ardından Avrupa’nın durumu ve bu durumun Almanları nasıl etkilediği incelenmiştir. Avrupa’nın yeni düzeni için toplanılan 1815 Viyana Kongresi’nin kararlarından kongreye katılan birçok devlet olumsuz etkilenmiştir. Ancak bu kararlardan en olumsuz etkilenen devlet Prusya ve İtalya olmuştur. Bu nedenle 1815 Viyana Kongresi’nden istediğini alamayan Prusya ve İtalya, Avrupa’da patlak veren 1830 ve 1848 İhtilalleri ’nin getirdiği Milliyetçilik, Sosyalizm gibi akımlardan etkilenip ciddi isyanlar gerçekleştirmişler ancak istedikleri sonuçları 1870-1871 yılına kadar elde edememişlerdir. 1870- 1871 yılında art arda imparatorluk kuran İtalya ve Prusya’nın siyasî birliklerini sağlaması Avrupa devletleri arasında pek hoş karşılanmamış, bütün büyük güçler kendi aralarında ayrı bir tutum sergilemişlerdir. Avrupa Devletlerinin siyasî birliğe karşı olan tutumu, Viyana Kongresi öncesi ve sonrası Avrupa’da ve Almanlar arasında yaşanan olaylar tezin ilk bölümünü oluşturmuştur. Ayrıca tezin ilk bölümünde Alman siyasî birliğini sağlamada önemli rol oynayan Otto Von Bismarck’ın hususî ve siyasî hayatına da yer verilmiştir. Prusya başbakanı olarak atanmasının ardından aklındaki stratejik planlara, siyasî birlik için giriştiği üç savaşa, imparatorluğun kurulmasından bir süre sonra yaşanan anlaşmazlıklara, istifasına ve ölümüne yer verilmiştir.

Tezin ikinci ve üçüncü bölümü tezin ana konusunu oluşturur. İkinci bölümünde 1863 yılında Danimarka’da kasım anayasasının kabul edilmesinin Alman devletlerinde

yaşattığı gerginliğine yer verilmiştir. Almanlar 1852 Antlaşması'nın kurallarına uyulmadığı iddiasında bulunmuştur. Almanlar Danimarka'dan kasım anayasasını kaldırmasını istemiştir. Danimarka ve Prusya'nın geri adım atmaması nedeniyle bu gerginlik bir savaşa dönüşmüştür. Yani tezin ikinci bölümünde savaşa giden süreç ve bu süreçte Danimarka ve Prusya arasında yaşanan olaylar ele alınmıştır.

Tezin üçüncü ve son bölümünde; savaşın bitirilmesi için atılan ilk adımlar, Danimarka ve Almanlar arasında yapılan antlaşmalar ve savaş sonrası yaşanan koşullardan bahsedilmiştir. Savaşta günbegün yaşanan gelişmeler İngiliz “The Sun” gazetesine yansımıştır. Gazeteye yansıyan bu olaylar analiz edilerek savaşın farklı bir perspektiften nasıl yansıdığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın Yöntemi

Tez çalışmamda tarih araştırmalarında başvurulmuş klasik yöntemler kullanılmıştır. İlk ve en önemli adım; tez konusuna karar vermek, literatürdeki eksik kalmış bir alanı tespit etmek olmuştur. Tez konusuna karar verildikten sonra, literatürde bu konuyla ilgili kitap ve makaleler taranmış; tespit edilen araştırma eserleri okunmuş ve konuyla ilgili bilgiler toplanıp değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklar için bilgi fişleri oluşturulmuştur. Daha sonra araştırmanın temel kaynakları olan gazetenin ilgili sayfa haberleri indirilmiş ve bu gazeteler İngilizceden Türkçeye tercüme edilmeye başlanmıştır. Gazete sayfalarının çevirileri ve bilgi fişlerinin toplanmasının ardından bütün bu kaynaklar tasnif ve analiz edilerek tez yazımında kullanılmıştır.

Çalışmanın Önemi

Bu tez araştırması, Avrupa tarihi açısından önemli dengeleri değiştiren Prusya'nın savaş anlamındaki ilk adımını anlatmaktadır. Yabancı birçok kaynak, Prusya'nın bir devletten İmparatorluğa geçişini detaylıca anlatmaktadır ancak yerli kaynaklarımızda özellikle 1864 yılında Danimarka ile yaptığı savaş, yüzeysel olarak ele alınmıştır. Bu araştırmayla savaşın bir yandan siyasi olaylarının öğrenilmesine diğer yandan savaşa farklı perspektiften bakılmasına imkân verilmiştir.

1. BÖLÜM: ALMAN SİYASİ BİRLİĞİ'NİN SAĞLANMASI

1.1. Viyana Kongresi Öncesi Almanların Genel Durumu

Almanların Avrupa coğrafyasında ortaya çıkışı, ikinci yüzyılda olmuştu. Germen kabileleri ikinci yüzyıldan itibaren Roma'ya akınlar yapmış, uzun yıllar süren bu akınların ardından Batı Roma imparatorluğu yıkılmıştı. Germen kabilelerinin bu akınları, Avrupa'da feodal yapının oluşmasında belirleyici bir etken olmuştu. Bu durum Avrupa'nın şekillenmesi açısından önemlidir. Almanları Avrupa'da kalıcı bir faktör haline getirmiştir. Avrupa'da Batı Roma'nın çöküşüyle başlayan karışıklık ortamı Şarlman¹'e Papa tarafından Roma'da taç giydirilmesi ve Kutsal Roma İmparatoru olmasıyla çözülmüştür. Ancak Şarlman'ın ölümüyle krallık zayıflamış ve bu coğrafyada küçük krallıklar ortaya çıkmıştır. 962 yılında gelindiğinde bu imparatorluk “Kutsal Roma Germen İmparatorluğu” adını almıştır. Gerçekte bu imparatorluğun kutsallığı, Roma İmparatorluğu olması ve Germen olarak nitelendirilmesi tartışmalı bir konudur. Çünkü başkenti Roma değil, Aachen'dir. Kutsal olan adlandırılan imparatorluk sürekli papalarla savaş ve rekabet halindedir. Ayrıca Germen İmparatorluğu olarak nitelendirirsek Almanları bir araya getirmekten çok dağınık olarak bırakmış, Almanların tek bir çatı altında birliklerini kurmasını engellemiştir. Yüzlerce Alman prensliği bu imparatorluğun içerisinde dağınık halde yaşamıştır.²

Alman prensliklerinden biri de Prusya'ydı. Bugünkü Almanya'nın doğu kesiminde kurulmuştu ve merkezi Berlin'di. 1713-1867 yılları arasında etkili olmuştu. Başlangıçta Hohenzollern hanedanının iradesindeki Brandenburg Prensliğine bağlı olarak Kutsal Roma Germen İmparatorluğunun bir parçasıydı. Prusya, tarihi kayıtlarda ilk defa onuncu

¹ Şarlman (Charlemagne) 786- 814 yılları arasındaki Frank Kralıdır. Krallığı boyunca komşu ülkelere elliden fazla sefer düzenlemiştir. Sınırlarını Batı Roma İmparatorluğuna kadar ilerletmiştir. 800 yılında Roma'ya gelerek kendisini İmparator ilan etmiştir. (Ye. Agibalova, G. Donskoy, *Ortaçağ Tarihi*, (çev. Çağdaş Sümer) İstanbul: Yordam Kitap Yayınları, 2018 s.25-27.

² Murat Özyüksel, “Alman Birliği'nin Kuruluşunun Toplumsal Dinamikleri”, *Toplumsal Tarih Dergisi*, Ağustos 2021, s. 50.

yüzyılda “Pruzen”³ adıyla geçmiştir. “Büyük Kurfürst”⁴ olarak adlandırılan Friedrich Wilhem tarafından kurulmuştur. III. Friedrich döneminde ise Prusya, Polonya vasallığından kurtularak 1701 yılında krallık unvanı almıştır.⁵

Prusya ve Avusturya haricindeki Alman toprakları, Kutsal Roma Germen İmparatorluğunda bir ara bölgeyi oluşturuyordu. Bu ara bölge sayılan toprakların büyük güçlerden birinin eline geçmesi, büyük güçleri doğrudan karşı karşıya getiriyordu. Bu durumda o zamana kadar oluşturulmuş istikrarın bozulmasına neden oluyordu. Örneğin Polonya’nın ayrılması, Rusya, Avusturya ve Prusya’yı karşı karşıya getirmiştir. Tebaaları arasında bir hukuk düzeni ve barışı sağlamakta çok önemli bir durumdu. Prusya ve Avusturya “vatanseverliği” temsil ettiklerini söyleyerek vatanseverliklerini Kutsal Roma Germen İmparatorluğuna bağlayarak, bu söylemlerini güçlendiriyorlardı.⁶

Kutsal Roma Germen İmparatorluğu’nun ihtişamını kaybetmeye başlamasıyla İmparatorluğa bağlı Alman devletleri ciddi sıkıntılar içerisine girmeye başladı. Şarlken’in ölmeden tahtan çekilerek oğlu II. Filipe imparatorluğun batısını vermesi, doğusundaki Avusturya merkezli sayılacak toprakları da kardeşi Ferdinand’a bırakması bölgedeki gerginliği attırıyordu. 1806 yılında, Kutsal Roma Germen İmparatorluğunun ortadan kalmasıyla Almanların Avrupa coğrafyasındaki dağılık devlet sayıları artmaya başladı⁷ ancak 1806 yılında Kutsal Roma Germen İmparatorluğu’nun ortadan kalkmasıyla, Avrupa’da daha iddialı politikaların peşinde koşan orta boy devletler kurulmaya başladı. Bunlardan en önemlileri: Württemberg, Bavyera krallıkları ve Baden, Saksonya Düklükleriydi. Ayrıca Napolyon’un para ve asker ihtiyacını karşılayan Rheinbund (Ren Konfederasyonu)da yine Kutsal Roma Germen İmparatorluğunun yıkılmasıyla kuruldu.⁸

³ 965 yılında, Baltık Denizi’nin doğusunda yaşan halka “Pruzen” adı verildi. Bu halk, Doğu Baltık Kökenli bir etnik gruba bağlıydı. (Gunnar Strunz, *Königsberg, Kaliningrader Gebiet*, Berlin:Trescher, 2012, s.23.)

⁴ Friedrich Wilhem, 16 Şubat 1620’de Berlin yakınlarında doğdu. 1640 yılında Prusya tahtına oturdu. Prusya Başkomutanı olarak “Büyük Seçmen (*Kurfürst*)” olarak tanındı. Prusya ordusunda büyük reformlar gerçekleştirdiği için Prusya devletinin ve ordusunun babası olarak kabul edilmiştir. 29 Nisan 1688 tarihinde Potsdam’da ölmüştür. (Nathan N. Orgill, “Friedrich Wilhem, Elector of Brandenburg (1620-1688)”, *Germany at War: 400 years of Military History*, vol.4 ABC- CLIO: 28 October 2014, s. 450.

⁵ Kemal Beydilli, “Prusya”, *DİA*, c.34, s.354.

⁶ John Breuilly, *Avusturya, Prusya ve Almanya’nın Oluşumu 1806 - 1871*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2020, s. 23-24.

⁷ Önder Kaya, *Roma İmparatorluğundan Hitler Almanya’sına Avrupa Tarihi Üzerine Yazılar*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2011, s. 145.

⁸ John Breuilly, *Avusturya, Prusya ve Almanya’nın Oluşumu*, s. 24

Avrupa'ya korku salan asıl faktör ise Napolyon ve onun iktidarlık anlayışıydı. Napolyon iktidarlık sisteminde Alman devletleri birer araçtı. Rheinbund Devletleri Napolyon'a asker ve para temin etmekle yükümlüydüler. Bu devletler askeri uydu devleti konumundaydı bu nedenle Rheinbund Devletleri'nin Fransa'dan bağımsız hareket etmesi ve Fransa'ya karşı bir direnişte bulunması zordu⁹ ancak 1807 yılında Prusya ile Napolyon karşı karşıya geldi. Prusya bu savaşta Napolyon ordusuna karşı yenildi ve bu savaşta Prusya ordusu ciddi kayıplar verdi. Bu savaşın bir neticesi olarak 1807 yılı sonrasında Prusya da kendi içerisinde bir reform sürecine girdi. Prusyalı reformcuların amacı bağımsızlıktı, Prusyalı diğer kesim ise ekonomik ve mali açıdan çöküşün önünü kesmeye çalışıyordu. 1808'de Kent Yasası ile devlet taahhütlerini azalttı. Locaların ve tüm zanaatkarların vergilendirilmesinin önünü açtı. Kredilere güveni sağlayarak vergileri de destekledi.1815 yılına gelindiğinde tarım ve imalatı arttırmak için daha uygun bir idari yapı sistemi kurdu. Zorunlu askerlik sistemini getirdi.250.000 askeri seferlik için hazır etmişti. Bu sayı Rus ordusuyla kıyaslanabilecek bir sayıydı ve artık Prusya'da Avusturya kadar güçlü görünüyordu. Yani Napolyon'un Avrupa'da başlattığı savaş 1815'de sona erdiğinde, ne Avrupa'da kurulan orta boy devletler için ne de Prusya Devleti için hiçbir şey eskisi gibi kalmadı. Çünkü savaş sona erdiğinde geride milli duygular ve politik gelişmeler bırakmıştı. Özellikle Alman prenslikleri içerisinde, liderlik ve birleşme açısından rekabet doğmaya başlamıştı. 1860 yılına gelindiğinde Almanya'da ve daha birçok Avrupa devletinde, milliyetçilik neredeyse etkisiz hale getirilemeyecek kadar güçlenmişti.¹⁰

1.1.1.Viyana Kongresi ve Kutsal İttifakların Doğuşu

Napolyon'un 1791 yılında Avrupa'da başlattığı savaşlar 1815'te sona erdi. Napolyon'u yenen Rusya, İngiltere, Avusturya ve Prusya, Avrupa'nın geleceğini belirlemek için Viyana Kongresi'nde toplandılar. Avusturya Dışişleri Bakanı Kont Metternich¹¹'in

⁹Alexander Grab, *Napoleon and the Transformation of Europe*, London: Palgrave Macmillan, 2003, s. 95.

¹⁰ John Breully, *Avusturya, Prusya ve Almanya'nın Oluşumu*, s. 28-43.

¹¹ Metternich: Tam adı “*Klemens Wenzel Nepomuk Lothar Fürst Von Metternich*”'tir. 15 Mayıs 1773 doğmuş, Avusturyalı bir devlet adamıdır. 1809 yılında Fransa'ya karşı savaş açılmasında önemli bir rol oynamıştır. Napolyon'un yenilgisinin ardından Viyana Kongresi'ni toparlayarak Avusturya'yı yeniden ön

başkanlığında toplanan Viyana Kongresi, Avrupa'ya yeni bir şekil verdi. Bu büyük güçler Fransız İhtilali'nin izlerini ortadan kaldırmaya çalıştılar. Ancak Metternich Sistemi de denilen bu düzenleme 1830 yılında Avrupa'da başlayan yeni bir ihtilale kadar sürmüştür.¹² Metternich Sistemi'nin kabul edildiği Viyana Kongresi'ne katılacak devletlerin kongreye katılım amaçları da birbirinden farklıydı. Ancak kongre sonunda Avusturya Dışişleri Bakanı Metternich'in hazırladığı sistemi kabul etmek zorunda kalmışlardır. Viyana Kongresine katılan devletlerin kongreye katılmalarındaki amaçlar ise şu şekildedir:

İngiltere'nin Amacı: İki amacı vardı: savaş sırasında Hollanda ve Fransa'dan ele geçirmiş olduğu sömürgelerini elinde tutmak ve Avrupa'daki kuvvet dengesinin bozulmaması.

Avusturya'nın Amacı: Rusya ve Prusya'nın büyümelerine engel olmak istiyordu. Prusya'nın Saksonya'da, Rusya'nın Polonya'da gözü vardı. Avusturya bundan hoşlanmıyordu. Özellikle Prusya'dan çekiniyordu. Prusya'nın, Almanya'nın liderliğini eline almasından endişe ediyordu. Ayrıca Kuzey İtalya'nın da kontrolünü elinde tutmak istiyordu.

Rusya'nın Amacı: Birinci planda Polonya'ya yerleşmek ve ondan sonra da Osmanlı Devleti üzerindeki emellerine yönelmek istiyordu.

Prusya'nın Amacı: Prusya, Saksonya ve Ren bölgesinde yayılmak istiyordu. Tabii bu durum kendisini Avusturya ile çatışma içine sokacağından, Kongre' de Rusya ile ortak hareket etmek istiyordu.¹³

Büyük güçlerin kongreye giderken amaçları bunlara yönelikti ancak büyük güçler kongrede istediklerini bulamadılar. Avusturya Dışişleri Bakanı Metternich'in hazırladığı sistemi kabul etmek zorunda kaldılar. Büyük güçlerin içerisinde Metternich'in hazırladığı kararları kabul edip en çok yara alan devlet ise Prusya oldu. Prusya, Polonya üzerindeki emellerini tam olarak sağlayamamış toprakların önemli ve büyük kısmını Rusya'ya kaptırmıştır. Avusturya ise bu süreçte Prusya'nın güçlenip gelişebileceği bütün yolları

plana çıkarmıştır. Avrupa'nın yeni düzeni onun sistemiyle oluşturulmuştur. 11 Haziran 1859 tarihinde ölmüştür. ("Metternich (Prens) Klemens", *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, İstanbul: Ana Yayıncılık, c.22, 1994, 336.

¹² Veli Şirin, *Anahatları ile Orta, Yeni ve Yakınçağlarda Siyasi ve Kültürel Avrupa Tarihi*, İstanbul: Kafekültür Yayınları, 2011, s. 43.

¹³ Fahir Armaoğlu, *19.Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1997, s.74-75.

kapatmaya çalışmıştır. Kısa süreli yaşanan bu düzen, Napolyon'un sürgün edildiği Elbe adasından kaçıp Fransa'nın başına imparator olarak geçmesine kadar sürmüştür. Büyük güçler, Napolyon'un Elbe adasından kaçmasıyla bir araya gelerek Viyana Kongresi'nde imzaladıkları Metternich Sistemi'nin bozulmaması için birlikte hareket etme kararı aldılar. Böylece ilk ittifaklar doğmaya başladı. Bu devletlerin ittifak kurmalarıyla Napolyon 100 günlük iktidarının ardından yakalanmıştır.¹⁴

Avrupa'daki bu bozulan sisteme karşı bir ittifak yapılmasının ilk fikir önderliğini Rus Çarı I. Alexsander yaptı. Böylece Hristiyanlığın üç mezhebini temsil eden Rusya (Ortodoks) Prusya (Protestan), Avusturya (Katolik) bir üçlü Kutsal İttifak'ı Eylül 1815'de oluşturdular. İngiltere'nin de katılımıyla bu güçlü büyük devletlerle birlikte bir Dörtlü İttifak ortaya çıkmış oldu.¹⁵ Üçlü Kutsal İttifak'ın aksine Dörtlü İttifak bir tür anlaşmaydı. Dört büyük devlet, müttefikleri sayılabilecek devletlere bu anlaşmayı imzalamaları için bir teklif götürmemişti, bu anlaşmanın asıl amacı II. Paris Antlaşmasında kararlaştırılan kurallara sadık kalınıp uyulmasıydı, bu çıkarlar için oluşturulan İttifak, varlığını 1818'e kadar sürdürdü. 1818'de Fransa'nın da katılımıyla Beşli İttifak ortaya çıkmış oldu.¹⁶

1.1.2.Viyana Kongresi'nde Alınan Kararlara Tepkiler

Napolyon'un Avrupa'da gösterdiği yayılım, büyük güçler arasında Kutsal İttifakların doğmasında etkili olmuştu. Kutsal İttifaklar 'ın Napolyon'u Avrupa'da durdurması üzerine Viyana'da bir kongre düzenlenmesine karar verilmişti. İngiltere, Rusya ve Avusturya gibi büyük güçlerin Viyana Kongresi'ne giderken istek ve amaçları da bu doğrultuda farklıydı. Ancak kongre sonunda büyük güçler Metternich Sistemi'ni kabul etmek zorunda kalmıştı. Metternich Sistemi başta Fransa olmak üzere, büyük güçlerin, Metternich sistemiyle daha fazla dağılan Almanlar ve İtalyanların hoşuna gitmedi. Metternich sistemine karşı olan hoşnutsuz durum, Napolyon'un yakalanmasından sonra Avrupa'da kendisini daha çok hissettirmeye başladı.

Fransa'da Napolyon'un Ruslara karşı 1814 yılındaki yenilgisinin ardından Napolyon'un kurduğu Cumhuriyet rejimi sona erdi ve 1815 Viyana Kongresi kararlarınca eski

¹⁴ Fahir Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 99-100.

¹⁵ Kemal Beydilli, "Avrupa", *DİA*, c.4, 1991, s.144.

¹⁶ Tim Chapman, *The Congress of Vienna: Origins, Processes, and Results 1814-1815*, London: Routledge Yayınları, 2006, s. 62.

krallıklar geri geldi. Krallığın başına ise XVIII. Louis oturdu ancak tahta geçen Louis ülkede bozulan iktidarı sağlayamayınca Napolyon iktidarı tekrardan ele geçirdi. Napolyon'un bu iktidarı ise 100 gün sürdü. İngiltere, 18 Haziran 1815 tarihinde Waterloo Muharebesi'yle Napolyon'un iktidarına yeniden son vermiş oldu. Napolyon yakalanıp St. Helena adasına sürgün edildi. Napolyon'un yakalanmasıyla Fransa tahtına yeniden XVIII. Louis oturdu. XVIII. Louis'in 1824 yılına kadar tahta kaldığı süreye ise "restorasyon dönemi" adı verildi. Restorasyon Dönemi'nde Kralcılar, meşrutiyetçiler ve liberaller arasında rekabetler yaşandı. 1824 yılında tahta geçen X. Charles'in sert politikaları Fransa halkında tepkilere neden oldu. Bu nedenle X. Charles, tahtı kuzeni Louis Phillippe'ye bıraktı. Phillippe'in 18 yıllık saltanat hayatında ülkede Meşrutiyetçiler, Cumhuriyetçiler ve Bonapartçılar arasında yaşanan muhalefet devam etti. Bu nedenle Phillippe de sert tedbirler almak zorunda kaldı. Bu durum Fransa'da yeni ayaklanmaların yaşanmasına neden oldu.¹⁷ Krallar, tekrar yerlerinden olma korkusuyla attıkları bu sert adımlarda kendilerine Liberalizm düşmanı olan Metternich'i örnek aldılar. İşte bu gelişmelerin sonucu olarak Avrupa 1818'den 1830 kadar, "devrim" ve "karşı-devrim" mücadelesine girişmiştir. Liberaller hürriyet ve eşitlik kavramına dayanırken, muhafazakârlar Monarşi, Kilise, itaat gibi kavramlara dayanmaktaydı. Bu ikilemlerin sonucu olarak Viyana Kongresi'nden kısa bir süre sonra, Avrupa da Viyana Sistemi'ne karşı tepkiler başlamış oldu.¹⁸

Viyana Kongresi kararları Almanları da hiç memnun etmemişti. Avusturya'nın yanı başında birleşik bir Almanya istemeyen Metternich'in çabaları işe yaramıştı. Almanlar, Viyana Kongresi sonrası yine dağınık bir halde, sayısı otuz dokuz Alman devletinden oluşan bir konfederasyon olarak kaldı.¹⁹ Halbuki Büyük Güçler; Napolyon'un Almanya üzerindeki baskısı sırasında, Alman halkını Napolyon'a karşı ayaklandırmak için birçok vaatlerde bulunmuşlardı. Ancak Napolyon yenildikten sonra bu vaatler unutuldu ve eski mutlakiyetçi krallıklar yeniden kurulmuş oldu. Bu durum alman üniversitelerinde tepkilere sebep oldu. Alman üniversiteleri bağımsız düşüncelere sahipken, bazı gazetelerde de milli birlik ve demokrasi kavramlarını savunuluyordu. Üniversite gençliği

¹⁷ Azmi Özcan, "Fransa", *DİA*, c.13, s.180.

¹⁸ Fahir Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 105-106.

¹⁹ Mary Platt Parmele, *Kısa Almanya Tarihi Aryanlardan İmparatorluğa*, (çev. Ezgi Karaca), İstanbul: Liberus Yayınları, 2. Baskı, 2022, s.131.

Burschenschaft denen siyasal derneklerde toplanmışlardı. Bu derneklerin ilki 1816'da kurulmuştu. 1818 yılında bütün Burschenschaft dernekleri bir federasyon halinde birleşmişti. Bu derneklerin toplantılarında, “gaye vasıtayı meşru kılar” ilkesi kabul edilmişti. Hainlere karşı sadece ayaklanma değil suikastın da geçerli olacağı savunuluyordu. Üniversite öğrencilerinin içerisinde mutlakiyetçi fikirler taşıyan bazı kitapların yakması Metternich'i tedirgin etti ve üniversitelere karşı bazı tedbirler almaya başladı. Ancak bu durum üniversite öğrencilerini daha fazla kızdırdı. Karl Sand isimli bir üniversite öğrencisinin 23 Mart 1819 günü Mannheim'da, Rus Çarı'nın ajanı yazar Ferdinand de Koczebue'nü öldürmesiyle Metternich 7 Ağustos 1819 tarihinde Karlsbad'da, Prusya, Avusturya ve bazı Alman devletlerinin de katılımıyla bir kongre düzenledi. Kongrede Alman üniversitelerinin sıkı bir kontrol altına alınmasına, kitapların ve gazetelerin sansüre tabi tutulmasına karar verildi. Böylelikle Almanya'da patlak veren küçük bir başkaldırış çabucak bastırılmış oldu.²⁰

Metternich, topladığı Viyana Kongresi'yle İtalya'da da istediğine ulaştı. Kongre'de imzalattığı Metternich kararlarıyla İtalyanların krallıklardan çıkıp bir millet olmasının önünü kapattı. Ayrıca kongrede imzalattığı bu kararlar ile Almanlarda olduğu gibi İtalya'da da kral ve dukalıklar tekrardan eski yerlerini aldılar, eski yönetimlerini de aynen uygulamaya koydular. Metternich'in Viyana Kongresi'nde İtalya'nın parçalı bir biçimde kalmasını istemesinin temel nedeni ise parçalı bir İtalya'nın Akdeniz'deki siyasi dengelere müdahil olamayacağını düşünmesiydi. Metternich'in istediği gibi de oldu. Kongre kararlarına göre, Sicilya'da Napoli Krallığı, Sardinya'da Piyemonte Krallığı, Modena, Toscana, Parma Dukalığı, Lukas Prenslığı, Kilise Devleti kuruldu.²¹ Halbuki Fransız İhtilali sırasında İtalya'da da milliyetçilik duyguları canlanmıştı. Bu nedenle İtalya'da da Almanlarda olduğu gibi ayaklanmalar başlamıştı. İtalya'daki ilk ayaklanmalar, İspanya'da yaşanan bir olay ile tetiklenmişti. Napolyon, 1808 de İspanya Kralı VII. Ferdinand'ı, tahttan feragate zorlayıp kardeşi Joseph'i İspanya Kralı yapmıştı. İspanyollar, ülkelerinin Fransızlar tarafından işgaline karşı ayaklanıp Fransa'ya karşı mücadeleye başladı. Fransa, 1812 yılında İspanyollara yönelik bir anayasayı kabul etmek zorunda kaldı. Böylece İspanya'da meşruti bir rejime geçilmiş oldu. VII. Ferdinand, 1814

²⁰ Fahir Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 106.

²¹ Halil Ersin Avcı, *Dünya Uygarlıklar Tarihi*, İstanbul: H.E.A, 2019, s.287.

de tekrar tahtına çıktığında bile 1812 anayasasına dokunmadı ama yönetimi de meşrutiyetten uzak tam bir istibdat rejimiydi. VI. Ferdinand'ın istibdat rejimine karşı İspanyol milliyetçileri ve liberaller 1820 yılı Temmuz ayında yeniden ayaklandılar. Kral 1812 Anayasası'nı uygulamak zorunda kaldı. İspanyol liberallerinin bu başarısı, İtalyan liberallerini etkiledi ve harekete geçirdi. Avusturya'nın bütün İtalya üzerinde kurduğu kontrol de İtalyanlara ağır gelmeye başladığından İtalyan liberalleri milliyetçi bir kuruluş olan Carbonari derneğini kurdular.²² Carbonari mason ve kilise karşıtı olarak kuruldu ve ilk locası güneydeydi. Carbonari İtalyan milliyetçi derneğinin en etkili ve en önemli lideri ise Giuseppe Mazzini'ydi. Mazzini ile birlikte ikinci milliyetçi isim ise Garibaldi idi. Bu iki milliyetçinin fikirleri ve çalışmaları bütün İtalya'yı etkilemeye başladı.²³ Böylece Viyana Kongresi sonrası İtalyanlarda Almanlar gibi Metternich kararlarına tepkilerini ortaya koymaya başladı. Bu tepkiler Avrupa'da yeni bir ihtilalin doğmasına da neden oldu.

1.2. Viyana Kongresi Sonrasında Avrupa ve Almanya'nın Genel Durumu

1.2.1. 1830 İhtilali Sonrası Avrupa ve Almanya

Fransa'daki devrim, bazen eski siyasal sistemleri yıkan, bazen işgal ve savaşa yol açan bazen de daha verimli toplumsal ve siyasal kurumların kurulmasını sağlayan bir düzeni Avrupa sahnesine sokmuştur. Bunlara karşı mücadelede Avrupa'nın liberalizm ve milliyetçilik fikirlerini anlamayan ya da anlamak istemeyen yöneticiler, ilk aşamada Napolyon'u yendiler ve 1815 Viyana Kongresi kararlarıyla eski düzeni sürdürmeye çalıştılar. Ancak Viyana Kongresi'nden sonra Avrupa'da endüstri devrimi, liberalizm ve milliyetçilik güçlenmeye başlamıştı. Aynı zamanda monarşi, kilise ve feodalizm çatışması Avrupa'da yaşanmaya başlamıştı. Bu durum Avrupa'ya Fransa'dan başlamak üzere bir dizi devrim daha getirmiştir. 1830 yılında Avrupa'daki liberal nitelikte ayaklanmaları daha iyi anlayabilmek için dönemin ekonomik ve toplumsal yaşamına

²² Fahir Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 107-108.

²³ Murat Belge, *Militarist Modernleşme: Almanya, Japonya ve Türkiye*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2. Baskı, 2012, s.334-336.

bakılmalıdır. Teknolojik gelişmeler sonucu ortaya çıkan yeni buluşların üretime uygulanmasıyla Batı Avrupa’da makineleşmiş endüstri dönemi başlamıştır.²⁴

1830’larda bu ekonomik değişikliğin en önemli toplumsal ve siyasi sonucu olarak imalat, iş ve ticaretle uğraşanların sayısı artmıştır. Böylece imalat ve ticaretle uğraşan kesimin zenginlik ve etkinliklerini de arttırmıştır. Bu durum için endüstrileşmeyle liberalizmin güçlenmesi arasında doğrudan bir bağ kurulabilir. Zenginleşen ve etkinliğini artıran burjuva, kendi çıkarlarına ve görüşlerine daha uygun bir politika ve hükümet biçimi oluşturmak için çalışmalara başlamıştır. Bu çalışmaların temel prensibinde yeni makineleri çalıştırmak için işçi gerekmemekte, fazla ücret istemeyen kadın ve çocuklar işe alınmaktaydı. Yani 19. yüzyılda işçi piyasasının niteliği değişti, fazla çalışma saatleri ve az ücret yeni ve büyük toplumsal sorunlar ortaya çıkardı. Rakip firmalarla acı rekabet yüzünden işveren, etkili yasaların da bulunmamasıyla, çalışma saatlerini uzatıyor ve ücretleri düşük düzeylere indiriyordu. Bu durum hemen hemen her Avrupa ülkesinde yaşanıyor. Bu nedenle mevcut rejimlerin yetersizliğine karşı işçinin hoşnutsuzluğu, 1830 yılında Avrupa’da bir dizi devrime yol açmaya başladı. Bu durumda yöneticiler, orta sınıf ve işçi sınıfı olarak iki tehlike arasında kaldılar. İşçi sınıfının, köklü ve kendilerine göre aşırı isteklerinden daha çok korkan yöneticiler, genel olarak orta sınıfa ödün vererek onların desteğini sağlamak yoluna gittiler. Dönemin Fransa kralı Louis Philippe bu yolu denemiştir. Tüm bu gelişmelerin sonucu olarak Avrupa’da Fransız Devrimi ile hızlanan liberal akım, temelde halkın egemenliğinden çok, parlamenter kuruluşların egemenliğini savunmuştur. Liberalizme bu açıdan bakıldığında bugünkü demokrasi anlayışından farklıdır. Yalnız Fransa’da değil hemen hemen tüm Avrupa ülkelerinde liberaller, 19. yüzyıl boyunca seçme hakkının mal ve mülk sahibi yurttaşları içine alacak biçimde sınırlandırılmasını ve bunlara sahip olmayanlara bu hakkın verilmemesini savunmuşlardır. Bu liberallerin kurmaya çalıştıkları düzen, meclis gibi parlamenter kurumların egemen olduğu bir düzendir. Ayrıca yine bugünkü demokrasiden farklı olarak eşitlikten çok özgürlüğün savunuculuğunu yapmışlardır. Kısacası mutlak

²⁴ Oral Sander, *Siyasi Tarih: İlk Çağlardan 1918’e*, İstanbul: İmge Yayınları, 24.Baskı, 2012, s. 312-313.

monarşiyeye karşı siyaset, ekonomi ve din alanlarında özgürlük, liberalizmin asıl amacı haline gelmiştir. 1789, 1830 ve 1848 devrimleri bu temel anlayışın ışığı altında değerlendirilmelidir.²⁵

Liberalizm ve anayasal sistemin getirilerinin farkına ilk varan Fransa Kralı Bourbon Hanedanlığından XVIII. Louis oldu. 1814 yılında Fransa tahtının başına geçtiğinde, Fransa Krallığını kendisinden önce gelen krallar gibi yöneteceğini sanıyordu ama bu büyük bir yanılsamaydı. Çünkü 1789 Fransız İhtilali öncesi yönetim rejimine dönüş imkânsızdı. XVIII. Louis'den sonra Fransa'nın başına gelen Bourbon Hanedanlığının son kralı X. Charles' de aynı hataya düşmüştür. Charles, Krallığı boyunca kendisini sınırlayan anayasaları aşmak ve kurtulmak istemiştir.²⁶ Bunun için Fransa'da kendinden önceki kralların yaptığı gibi gerici stratejileri devam ettirmeye çalışmıştır. Ancak Fransa'nın eski düzene geri dönmesi için artık çok geçtir. Bu nedenle 1830 "Temmuz Devrimi" olarak adlandırılan isyanda Paris halkı X. Charles'e karşı ayaklanmıştır. Halk, Bourbon Hanedanlığını bir kenara atarak Fransa'nın başına Orleans Dükü Louis Phillippe'yi getirmiştir. Halk, Louis Phillippe'nin başında bulunduğu krallıkta anayasal monarşi sistemini kurmuştur. Bu durum basın özgürlükleri ellerinden alınan yüzlerce gencin hapse atıldığı Almanlar arasında yeniden milliyetçilik fikirlerinin canlanmasına da olanak sağlamıştır.²⁷

1830 ihtilali genel olarak sol ve sağ kanat olarak birbirleri arasında hoşnutsuz birtakım olaylar cereyan ettirmiştir ancak teoride 1789 İhtilali'ndeki gibi halk egemenliğine dayanan bir isyandır. Bu sebeple 1830 Temmuz devrimi muhafazakâr yönetimlerin hoşuna gitmemiştir. Yine de bu muhafazakârlar ihtilalin kendi ülkelerine sıçramasını ve başarı olmasını engelleyememiştir. 1830 da Hollanda krallarına karşı edilen isyan sonucu 1839'da bağımsız bir Belçika kurulmuştur. Rusya'da Polonya'daki isyanla uğraşmak zorunda kalmıştır. Ayrıca Güneydoğu Avrupa'da da isyanlar hız kazanmıştır. 1804'de isyan eden Sırp 1817'de özerk bir Sırp Prenslığı kurmuştur. 1821 Yunan isyanı ile Yunanlılar bağımsız olmuştur. Rusların Güneydoğuya inme istekleri ise yeniden

²⁵ Oral Sander, *Siyasi Tarih I*, s. 313-316.

²⁶ J.M. Roberts, *Dünya Tarihi 18. Yüzyıl ve Sonrası*, (çev. İdem Erman, Tansu Akgün), c.2, İstanbul: İnkılap Yayınları, 2020, s.738-739.

²⁷ Mary Platt Parmele, *Kısa Almanya Tarihi: Aryanlardan İmparatorluğa*, s.133.

alevlenmiştir ve Osmanlı İmparatorluğuyla savaflara girişmiştir. Yunanların bağımsızlık kazanmaları diğer Balkan devletlerini de etkilemiş ve milliyetçilik iddiasıyla ortaya çıkan isyanlar Avrupa'nın 1815'de inşa edilen düzenini çıkılmaz bir hale getirmeye başlamıştır.²⁸

Almanların bu karmaşık düzendeki tek başarısı ise kendi aralarında Zollverein Antlaşmasını kabul etmeleri olmuştur. Zollverein yani Alman Gümrük Birliği'nin sağlanması fikri, Alman ekonomist Friedrich List tarafından daha 1819 yılında öne sürülmüştü. Ancak bu fikir gerçekleştirilememiştir. Bu birliğin amacı Almanlar arasındaki gümrük vergisinin kaldırılmasıydı. Böylece gümrük vergisi kalkarsa Almanlar ekonomik anlamda güçlenmeye başlayabilirlerdi. 1834 yılına gelindiğinde bu Alman Gümrük Birliği, Prusya önderliğinde sağlanmıştır. Bu durum 1834 yılına kadar gümrük birliğini engellemeye çalışan Avusturya'yı memnun etmemiştir. Çünkü Almanlar siyasi anlamda birliklerini sağlayamamış olsalar bile 1848 ihtilallerine kadar artık ekonomik anlamda birleşmiş bir haldeydi. Böylece 1848 İhtilali patlat verdiğinde Almanlar ekonomide güçlü oldukları için ihtilali en az hasarla atlatabilmiştir.²⁹

1.2.2. 1848 İhtilali Sonrası Avrupa ve Almanya

1840'lı yıllar birçok Avrupa ülkesinde ekonomik zorluk, yiyecek kıtlığı ve felaket yıllarıydı. Özellikle İrlanda'da 1846'da dehşet verici bir açlık yaşanmıştı. 1847 yılında ise Orta Avrupa ve Fransa'da ortaya çıkan ticari bunalım büyük bir işsizliğe yol açmıştı. Bu durumun yarattığı sosyal şiddet radikallerin her yerde güçlenmesine neden oldu. Bir huzursuzluk bulaşıcı hastalık gibi diğerini tetikliyor ve yeni isyanlarla başa çıkma konusunda uluslararası güvenlik sisteminin kapasitesini zayıflatıyordu. Bunun sonucunda tüm kıtaya yayılan devrim dalgası bir süre için Viyana Antlaşması'nı tehlikeye atacak gibi oldu. Devrimin sembolik başlangıcı Şubat 1848'de Paris'te gerçekleşti. Louis Philippe, daha geniş kapsamlı seçim hakkına karşı muhalefetini sürdürdüğü için orta sınıfın desteğini kaybettiğini anlayınca derhal tahttan çekildi. “Şubat Devrimi” adı verilen bu olayın ardından Fransa'da ortaya bir cumhuriyetin çıkması, Avrupa'daki tüm devrimci

²⁸ J.M. Roberts, *Dünya Tarihi 18.Yüzyıl ve Sonrası*, s.740-741.

²⁹ Coşkun Üçok, *Siyasal Tarih 1789- 1960*, Ankara: Sevinç Yayınları, 1975, s.134-135.

ve siyasi sürgünleri cesaretlendirdi. Bu nedenle muhafazakâr büyük güçler, 1815 Anlaşması'nın parçalanacağından korktular. Ancak bu ihtilal muhafazakârların isteği gibi sonuçlandı ve büyük güçler bu İhtilali de bastırmayı başardılar.³⁰ Yine de 1848 İhtilali ve sonrası yaşananlar Viyana sisteminin oluşturduğu dengeyi ciddi oranda sarstı. Bu duruma özellikle üç olayın etkisi fazla oldu: Bunlardan birincisi 1848 İhtilali'nin kendisi, ikincisi Kırım savaşı, üçüncüsü ise milliyetçilikti.³¹

1848 İhtilali, diğer devrimlerden biraz daha farklı olarak liberalizmin yanında “milliyetçilik” fikrini de benimsemişti. 1815 Viyana Kongresi sonrası Almanya ve İtalya'nın bir birlik hayalleri geçici bir süre engellenmişti. 1848 İhtilali sonrası Almanlar gözle görülür yeni bir ulus ortaya çıkaramasalar da İhtilal sırasında ve ihtilalin ardından Almanya ve İtalya'da milliyetçi, ulusçu fikirler çoğalmış; birliklerini sağlamadaki girişimleri hız kazanmıştır. Ancak Milliyetçilik fikri 19. Yüzyılın sonlarında ana fikrinden biraz uzaklaşmış bir emperyalizm ve sömürgeciliğe dönüşmüştür. Sosyalizm, liberalizm ve milliyetçilik gibi düşünceler Fransız İhtilali ile ortaya çıkmıştı. Fransız İhtilali ve sonrasında Sosyalizm bu akımların içerisinde daha geri planda kalmıştı. 1848 ihtilaline gelindiğinde Sosyalizm akımı, diğer devrimlerdeki fikirlere kıyasla kendisini 1848 İhtilalin de daha fazla hissettirmiştir. Liberaller özgürlük düşüncesine, demokratlar eşitlik ülküsüne, sosyalistler ise kardeşlik ilkesine bağlanmıştır. İlk sosyalist düşünürlere göre insanlar doğuştan iyidirler, yoksulluk ve yapay toplumsal eşitsizlikler olmasa birbirlerine kardeşçe davranacaklardır. Rekabetten çok işbirliğine eğilimlidirler. Ancak, sosyalizm, Louis Blanc gibi devlet sosyalistlerinin ve Karl Marx gibi ekonomik kuramcılarının çabalarıyla değişime uğramış; Avrupa'nın giderek endüstrileşen devletlerinin ekonomik sorunlarına yanıt verebilecek bir akım haline gelmiştir. Yine de sosyalizm, 19. Yüzyılda liberalizm ve milliyetçilik kadar etkili bir güç olamamıştır.³²

Sonuç olarak 1848 İhtilali, Fransa'da daha çok liberal ve sosyalist bir amaç taşıyordu. Ancak bu durum Prusya ve İtalya için geçerli değildi. 1848 ihtilali Prusya ve İtalya için ulusalcı bir meseleydi. Ulusalcı duygularını kabartıp bağımsız olmak istiyorlardı. Yabancı devletlerin boyunduruğu altından çıkmak istiyorlardı.³³ Çünkü bu iki devlet ulus

³⁰ J.M. Roberts, *Avrupa Tarihi* (çev. Fethi Aytuna), İstanbul: İnkılap Yayınları, 1996, s. 479-480.

³¹ Henry Kissinger, *Dünya Düzeni*, (çev. Sinem S. Gül), İstanbul: Boyner Yayınları, 4.Baskı, 2016, s.81.

³² Oral Sander, *Siyasi Tarih I*, s. 332.

³³ Çoşkun Üçok, *Siyasal Tarih 1789-1960*, s.106-108.

olma yolunda Viyana Kongresi'nin ardından göz ardı edildiklerini biliyorlardı. Bunun için 1848'de İtalya ve Prusya'da ihtilaller ortaya çıkmıştır. Prusya'da yaşanan ihtilal sonrasında, Prusya Kralı IV. Frederick William halkına anayasal reform, ifade ve basın özgürlüğü sözü vermiştir. Daha da önemlisi Almanya'nın birleşmesine yönelik radikal çağrılara destek vereceğinin sözünü vermiştir ve bu sözünü tutmuştur. Frederick William, Danimarka yönetiminde bulunan Schleswig- Holstein dukalıklarına karşı ayaklanan ve Almanca konuşan isyancıları desteklemiştir. Frederick William'ın bu desteğiyle 1848 yılında Avrupa'da "Schleswig- Holstein sorunu" denilen sınır anlaşmazlıkları ortaya çıkmıştır. Ancak Prusya Kralı William'ın dukalıklara karşı yardımı, İtalya ve Prusya'da gerçekleşen 1848 ihtilalleri Avusturya'nın engellemeleri nedeniyle istenilen başarıya ulaşamamıştır. Böylece 1848 ihtilali sona erdiğinde bu iki devlet istedikleri siyasi birliği sağlamada yine başarılı olamamıştır.³⁴

1.3. Otto Von Bismarck'ın Hayatı ve Alman Siyasi Birliğini Sağlaması

1.3.1. Otto Von Bismarck'ın Hayatı

Otto Von Bismarck, Kuzey Almanya'nın gelenekçi tarım soylusu ailelerinden birinden gelmektedir.³⁵ Bismarck'ın babası Ferdinand Von Bismarck Altmark'³⁶ın soylu ailelerinden birisiydi. Ayrıca bu aile, Prusya için yüzyıllardır subaylar yetiştiren önemli soylu bir aileydi. Bu nedenle Bismarck'ın babası Ferdinand, Brandenburg sınırlarına Hohenzollern³⁷ Hanedanından önce yerleşmiş olmalarından gurur duyardı. 1806 yılında Ferdinand Bismarck, Ponstam Kilisesi'nde on yedi yaşındaki Louise Wilhelmine Mencken ile evlendi. Louise Wilhelmine'nin babası da Prusya kralına kabine sekreterliği ve kabine danışmanı olarak hizmet etmiş saygın birisiydi. Ferdinand ve Louise Wilhem'in bu evlilikten altı çocukları oldu. Çift üç çocuğunu küçük yaşta kaybetti. Diğer üç çocuğun

³⁴ Simon Jenkins, *Kısa Avrupa Tarihi: Antik Çağ'dan Günümüze*, (çev. M. Murtaza Özeren), İstanbul: Kronik Yayınları, 2023, s.236-238.

³⁵ Toktamış Ateş, *Siyasal Tarih I*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, 1989, s. 253.

³⁶ Altmark, Elbe nehrinin batısında yer alan, idari merkezi Stendal olan bölgenin genel adıdır. (Peter H. Wilson, "Brandenburg", *Europe 1450 to 1789: Encyclopedia of the Early Modern World*, (ed. Jonathan Dewalt), Charles Scribner's Sons, vol.1, 2004, s.305.)

³⁷ Hohenzollern Hanedanlığı: Prusya Krallığını yönetmiş Hanedan ailesinden biridir. (Peter H. Wilson, "Berlin", *Europe 1450 to 1789: Encyclopedia of the Early Modern World*, s.249.)

en büyüğü 1810 doğumlu Bernhard'dı. En küçükleri ise 1827 yılında doğan kız kardeşleri Malwine idi.³⁸

Otto Von Bismarck ise ailenin ortanca çocuğuydu. 1815 senesi Nisan ayının birinci günü Brandenburg'daki Schönhausen şatosunda dünyaya geldi. 10 yaşında geldiğinde Berlin'de bulunan Pallmann mektebine girdi. Bismarck hırslı birisiydi. Tarih ve Fransızca derslerinde oldukça başarılıydı. Ancak hırslı olmasının yanı sıra mektepten firar eder ve bu konuda hiçbir fırsatı kaçırmazdı. 16 yaşındayken ava gitmek, balık avlamak, at koşturmak gibi eğlenceleri için derslerini ve sınavlarını ihmal ederdi. Bismarck'ın bu haylazlıkları nedeniyle Berlin'deki Pallman Mektebi ve Göttingen Üniversitesinde 17 gün kadar hapis cezaları aldığı söylenir. Bismarck'ın bu hapishanelerde kaldığına dair Göttingen Üniversitesi'nin hapishane hücrelerinden birisinin kapısında bir kanıt da vardır. Bu kapının üzerinde Bismarck'ın adı ve Bismarck'ın el yazısı ile yazılmış bazı sözler bulunmaktadır. Bismarck'ın eğitim hayatı ise ilk olarak, öğretmenine olan yakınlığı sebebiyle Graues Kloster Mektebinde başlamıştır. Bu mektepteki öğrenimi boyunca öğretmeni Doktor Bonnel'i takip etmiştir. Ardından 1832 yılında hukuk öğrenimi için Göttingen Üniversitesi'ne girmiştir.³⁹ Göttingen Üniversitesindeki eğitiminin ardından öğrenimini Berlin'de tamamlayarak Adliye Bakanlığında hizmete başlamıştır. Bismarck, eğitim hayatını tamamlayıncaya kadar altı dil öğrenmiş ve bu süreçte kendini daima geliştirmiştir.⁴⁰

Bismarck; zeki, çevik ve bir o kadar katı adamdı. Ancak aynı zamanda kolayca gözyaşlarına da boğulan karmaşıktaki birisiydi. Görünüş olarak iri cüsseli bir adamdı ve kendine aşırı dar gelen bir üniforma giyerdi. Bu giyimiyle yüksek rütbeli bir subay gibi görünürdü. Bismarck çoğu zaman dışa dönük biri olarak görülürken, kimi zaman kasvetli içe kapanma hallerine de girebiliyordu. Ona ters düşenleri de bağışlamazdı. Bir konuşması bu durumu destekler niteliktedir: “Dişime göre bir düşmanım varsa, onu mahvetmem gerekir. Prusya'nın Almanya'daki konumunu, liberalizm değil, gücü

³⁸ Eberhard Kolb, *Bismarck: Demir Şövalye*, (çev. Yusuf Ziya Altıntaş), İstanbul: Runik Yayınları, 2021, s.11-12.

³⁹ Ali Reşad, İsmail Hakkı, *Bismarck'ın Hususi ve Siyasi Hayatı*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2018, s. 25-31.

⁴⁰ Toktamış Ateş, *Siyasal Tarih*, s.253.

belirleyecektir. Günün büyük sorunları konuşmalarla ve çoğunluk kararıyla değil 1848'in ve 1849'un büyük hatası buydu, kanla ve çelikle sonuca bağlanabilir.”⁴¹ demiştir. 1847 senesine gelindiğinde Bismarck, temsilci olarak Diyet Meclisi'ne katılmıştır. Diyet Meclisi'ne katılmasından kısa bir süre sonra 1848 ihtilali patlak vermiştir. 1848 İhtilali'yle Bismarck'ın siyaset anlayışı da ön plana çıkmaya başlamıştır. Bismarck'ın meclisteki bir konuşması siyaset anlayışını daha iyi ortaya koymaktadır. Bismarck konuşmasında; “Anayasa gibisinden bir kâğıt parçasının tebaa ile kral arasına girmesine razı olamam. Zaten devleti liberaller ve liberalizm yıkmaktadır. Liberaller rüya gören adamlardır. Parlamento belki İngiltere için yararlı bir kurum olabilir, fakat Prusya için zararlıdır.”⁴² demiştir.

Bismarck bir yanda siyasette gelişirken diğer yanda şahsi hayatında da önemli gelişmeler yaşadı. Bismarck eşini yakın arkadaşı olan Moris de Blanburg'un evliliği sırasında gördü. Bu nikahta tanıştığı Matmazel Johanna de Puttkamer'den etkilenerek ailesinden izin istedi. Ailenin rıza göstermesiyle Temmuz ayı 1848 senesinde eşi Matmazel Johanna de Puttkamer ile evlendi. 1852 tarihine gelindiğinde ise Bismarck, Zollverein (Gümrük Birliği) meselesi için Avusturya İmparatoru François Joseph'e gönderildi. Avusturya Kralı seyahatte olduğundan Bismarck, Prusya Kralı Friedrich Wilhelm'in el yazısıyla yazılmış olan imparatorluk mektubunu Avusturya Kralı François'e taktim etmek için Peşte'ye kadar gitti. Frankfurt'a döndükten sonra 1853 senesinde Belçika, Westfalya, Hollanda, İtalya ve İsviçre'yi baştan sona dolaştı. Bismarck'ın asıl hedefi ise Petersburg ve Paris sefaretlere atanmaktı.⁴³ 1854 yılında istediği gibi Büyükelçi olarak Petersburg'a atandı. Ardından 1857 senesinde Paris'e atandı. Paris'e Büyükelçi olarak atandığında III. Napoleon'u yakından tanıma fırsatını yakaladı. Böylece zaafı hakkında yeterince bilgi sahibi oldu. 1861 yılında ise, Prusya Kralı IV. Friedrich (Frederick) Wilhelm öldü. Kral Frederick'in ölümü üzerine Prusya tahtına I. Wilhelm oturdu. I. Wilhelm, Bismarck'ı 1862 yılında Başbakan olarak atadı.⁴⁴ Bismarck, başbakanlık ve dışişleri bakanlığı yaptığı

⁴¹ J. Merriman, *Rönesans'tan Bugüne Modern Avrupa Tarihi*, (çev. Şükrü Alpagut), İstanbul: Say Yayınları, 2018, s. 723.

⁴² Toktamış Ateş, *Siyasal Tarih I*, s.254.

⁴³ Ali Reşad, *Bismarck'ın Hususi ve Siyasi Hayatı*, s.41- 44.

⁴⁴ Toktamış Ateş, *Siyasal Tarih I*, s. 255.

süreçte Prusya'nın ordusunu geliştirmek için uğraştı. Finansal krediler elde etti ve Prusya'ya iyi eğitilmiş 30.000 kişilik bir ordu kazandırdı.⁴⁵

Bismarck, Prusya başbakanı olarak atandığında Alman siyasi birliğini sağlamayı da kafasına koymuştu. Alman siyasi birliğinin sağlanması için de Bismarck'ın kafasında 5 ana siyaseti vardı:

- Öncelikle güçlü bir ordu oluşturulacak.
- Uluslararası alanda güçlü bir konum elde edilecek ve özellikle küçük prensliklerin toprakları ele geçirilerek kendi toprakları genişletilecek.
- Uygun bir fırsatta Avusturya ile savaşarak Avusturya'nın Alman Birliği dışına tutulacak.
- Alman Birliği Prusya öncülüğünde kurulacak.
- Kurulacak Almanya, Avrupa politikasının egemeni ve düzenleyicisi olacaktı.

Bismarck, aklındaki siyaseti uygulamak için başbakanlığının ilk yıllarını bu siyasi planlarına harcadı, özellikle ordunun güçlendirilmesi adına milli savunma bütçesinin artırılması için büyük bir uğraş verdi.⁴⁶ Bu uğraşlarının karşılığını girdiği savaşlarda ve kafasında kurduğu siyaset planı ile sağlamış oldu. Bismarck'ın siyaset planına göre Alman siyasi birliğini sağlaması için üç devletle savaşması gerekiyordu. Bu devletler: Danimarka, Avusturya ve Fransa'ydı.⁴⁷ Bismarck, bu devletler ile yapılacak savaşın zaruriyetini de 30 Eylül 1862 tarihinde Prusya Eyalet Meclisi bütçe komisyonunda açıkça ortaya koydu. Yaptığı komisyon konuşmasında Alman siyasi birliğinin bu devletlerle ve yalnızca “Kan ve Demir” ile sağlanabileceğini vurguladı.⁴⁸ Bu nedenle Bismarck, ilk savaş adımını 1864’de Schleswig – Holstein (Elbe) Dukalıkları için Danimarka üzerine yaptı. 1863 yılında Danimarka Kralı VII. Fredrich ölmüştü. VII. Fredrich ölmeden önce 1861-1862 yılında Danimarka yasalarını Elbe Dukalıklarında da uygulamak istemiş ama başaramamıştı. Yerine geçen IX. Christian da Danimarka Anayasasını bu dukalıklar da uygulamak istedi, bu da genel bir ayaklanmaya neden oldu. Bu durum Bismarck’a aradığı fırsatı verdi ve Bismarck da hem bir güç gösterisinde bulunmak hem de Kiel Limanını

⁴⁵ “Bismarck”, *Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi*, c.3, İstanbul: Sabah Yayınları, 1960, s.228.

⁴⁶ Toktamış Ateş, *Siyasal Tarih I*, s. 256-257.

⁴⁷ Oral Sander, *Siyasi Tarih*, s.161.

⁴⁸ Monika Wienfort, *Prusya Tarihi*, İstanbul: Runik Yayınları, 2020, s.80.

ele geçirmek için Danimarka'ya saldırdı.⁴⁹ Bismarck'ın bu yayılımı özellikle İngiltere ve İsveç'i memnun etmedi.

İngiltere ile İsveç, Prusya'nın Kuzey Denizi ve Baltık'ta kuvvetlenmesini istemediklerinden Prusya'nın bu yayılımına karşı çıkıyorlardı. Ayrıca İngiltere, Almanya üzerinde yakın bir kontrol sağlamak için Danimarka'ya daima önem verirdi. İngiltere'nin bu muhalif tutumu karşısında Prusya kendisine bir dost aramaya başladı. Fransa belki kendisine yardımcı olabilirdi lakin bu yardımına karşılık Fransa eskiden beri göz koyduğu Ren kıyılarını isteyebilirdi. Buna da Prusya razı değildi. Avusturya ise Germen Konfederasyonu içinde Prusya'nın üstün duruma geçmesinden daima endişe ediyordu. Bu yüzden Avusturya'nın da Prusya'ya yardımcı olması beklenemez bir durumdu. Geriye bir Rusya kalıyordu. Bismarck'a göre, Prusya ve Rusya dostluğu sağlanırsa, Rusya'nın vereceği destek karşısında, diğer devletlerin muhalif tutumu o kadar da etkili olamazdı. Ayrıca İngiltere ile Fransa'nın ilişkileri Kırım Savaşı'ndan beri soğuktu. Bu soğukluğun nedeni ise Fransa'nın, Kırım Savaşı sonrası Rusya'ya yaklaşmasıydı. Bismarck bu nedenle İngiltere ve Fransa'nın bir ittifak sürecine gireceğini düşünmüyordu. Prusya ve Rusya'nın Kırım Savaşı sonrası ilişkileri ise iyi idi ancak Bismarck, Danimarka ile yaşanacak olası bir çatışma halinde Rusya'nın nasıl bir tavır takınacağından emin değildi. Ancak 1863 Polonya Ayaklanması, Bismarck'a aradığı fırsatı vermiş oldu.⁵⁰ Çünkü Bismarck, büyük güçlerin Polonya ayaklanmasına karşı verecekleri tepkileri gayet iyi biliyordu.

İngiltere, 1863 Polonya Ayaklanması karşısında bağımsız bir Polonya'nın ortaya çıkmasını istemiyordu. Çünkü böyle bir Polonya, III. Napolyon'un milliyetçilik politikası sebebiyle Fransa'nın nüfuzu altına girecek, Avusturya ve Prusya arasında bulunan Polonya sayesinde Fransa bu üç devlet üzerinde baskıda bulunma imkânına sahip olacaktı. Bu Fransa'ya Avrupa'da fazla bir üstünlük sağlardı. Bu sebeple İngiltere, Fransa ile Rusya'nın arasını bozmak için Polonya sorunundan yararlanmaya karar verdi. Avusturya ise, kendisi ile Rusya arasında tampon olacak bağımsız bir Polonya'yı istiyordu. Fakat Metternich sistemine bağlı bazı Avusturyalı diplomatlar, bağımsız Polonya'nın Avusturya sınırları içindeki diğer milletlere yapacağı milliyetçi etkiden endişe ediyordu. Ayrıca Avusturya da Fransız-Rus yakınlaşmasından hoşnut değildi. Bu

⁴⁹ Toktamış Ateş, *Siyasal Tarih I*, s. 259.

⁵⁰ Fahir Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s.302.

sebeple Avusturya, Polonya sorununu kendi amaçlarına yönelik kullanmaya karar verdi. Avusturya'nın amacı, Fransız-Rus dostluğunu bozmak ve Avusturya-Rusya dostluğunu gerçekleştirmektir. Böylece bu konuda, İngiltere ve Avusturya bir çıkar birliği içine girmiş oldu. Bu amacın sonucu olarak Napolyon, Avusturya ile İngiltere'nin hazırladığı tuzağa düşmüş oldu.⁵¹

Bismarck, 1863 Polonya Ayaklanması patlak verdiğinde bu devletlerin ayaklanmaya karşı alacağı tutumları tahmin etmişti. Ayrıca Batılı liberaller, ayaklanma sürecinde Avrupa'nın her yerinden Rus hükümetini eleştirerek Polonya'ya karşı duydukları sempatilerini dile getirmekten sakınmıyorlardı. Hatta Batılı liberaller, Rusya'nın hükümetine müdahale etmeye bile çalışmıştı. Bu nedenle Bismarck, Prusya için en faydalı ve en kısa yolu seçti. Rusya'ya ayaklanmanın bastırılması için elinden gelen desteği vereceğine söz verdi. Böylece Rusya ile 8 Şubat 1863'te Alvensleben Sözleşmesi imzaladı.⁵² Bu anlaşmaya göre Prusya, Polonyalılara ne doğrudan ne de dolaylı yardım yapmayacak, hatta Polonya'da bir ayaklanma olursa ayaklanmanın bastırılması için Rusya ile işbirliği yapacaktı. Ayrıca Rus askerleri Prusya'ya kaçan ihtilalci olması durumunda Prusya topraklarında ihtilalcileri takip edebilecekti.⁵³

Bismarck, Alman siyasi birliğini sağlamaya yönelik aradığı koşulları sağladıktan sonra Alman Birliği için ilk adımını 1864 yılında attı. Bismarck ilk olarak gözünü Danimarka yönetiminde bulunan, halkın büyük bir bölümü Alman olan Schleswig-Holstein dukalıklarına dikti. Avusturya ile birlikte bu dukalıkları ele geçirmek için Danimarka'ya savaş açtı. Danimarka yaşanan bu savaşta uzun bir süre direnemedi. Bu nedenle Schleswig-Holstein dukalıklarını Avusturya ve Prusya'ya bırakmak durumunda kaldı. Bu iki Dukalığın yönetimi 1865 yılında imzalanan Gastein Antlaşması'yla Avusturya ve Prusya arasında paylaşıldı. Bu anlaşma sonrasında Avusturya-Prusya arasında anlaşmanın ihlali üzerine sürtüşmeler başladı. Böylece Bismarck, Avusturya'ya karşı savaş ilan etmek için aradığı bahaneyi de elde etmiş oldu. Avusturya ile 1866 yılında gerçekleştirilen savaş kısa sürdü ve Prusya'nın kesin zaferiyle sonuçlandı. Bismarck, kesin zaferine rağmen Viyana'ya ordularını sokmadı. Avusturya'nın onurunu

⁵¹ Fahir Armaoğlu, *19.Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s.303-304.

⁵² Eberhard Kolb, *Bismarck: Demir Şövalye*, s.70.

⁵³ Izabella Parowicz, "Forgotten Civil Officers of the January Uprising in the Prussian Partition of Poland: The Case of Konstanty Oksza- Brzeski (1813- 1870)", *Genealogy and Social History*, Cambridge Scholars Publishing, 2022, s. 128.

zedelemedi, böylece ileride yaşanabilecek ittifakların önünü kapatmamış oldu. Ayrıca bu durum Fransa ile girişeceği savaşta Avusturya'nın yansız bir tutum takılmasına vesile oldu. 19 Temmuz 1870'de Fransa'ya karşı giriştiği savaşta Alsace - Lorraine bölgesini ele geçirdi ve İmparator III. Napoleon'u tutsak etti. Paris kanlı bir direşin ardından 20 Ocak 1871'de teslim oldu. Alman prensleri de aynı zamanlarda Versay Sarayı'nda toplanmıştı. Alman İmparatorluğu bu sarayda bir törenle ilan edildi. I. Wilhem Kaiser oldu. Bismarck ise yeni kurulan imparatorluğun başbakanı ilan edildi. Bismarck başbakanlığı yıllarında dış politikada daima Fransa'nın düşmanlığını hesap ederek hareket etmiştir.⁵⁴

Bismarck, başbakanlığı dönemi boyunca hem iç hem de dış politikada önemli işlerin öncülüğünü yapmıştır. Dünyanın sömürgeleştiği bir dönemin içerisinde olduklarından Almanya'nın ekonomisi için dış politikada sömürgeleşme üzerine düşmüş ve ilk sömürgeler onun iktidarı döneminde olmuştur. Katolik kilisenin gücünü kırmak için uğraşmış, eğitim sistemlerinde ve okullardaki kilise denetimlerine son vermiştir. "Medeni Nikâh" uygulamasını kabul ederek kiliselerin nikah kıyma görevlerine son vermiştir. Böylece kilisenin devlet üzerindeki gücünü kırmıştır. 1883'de ilk Sosyal Sigortalar Yasası'nı çıkararak bütün işçilerin zorunlu olarak sigortalanmasını sağlamıştır. Ayrıca 1889'da Yaşlılık ve Emeklilik Sigortası'nı da yürürlüğe sokmuştur. I. Wilhelm'in iktidarlığı dönemi boyunca dostluğunu kazanan Bismarck, I. Wilhelm'in 1888 yılında ölmesiyle başa geçen II. Wilhelm⁵⁵ ile istediği gibi anlaşamamıştır. II. Wilhelm'in 1852 yılında ilan edilmiş olan Emirname'yi iptal etmek istemesine Bismarck karşı çıkınca görevinden azledilmiştir. Malikânesine çekilen Bismarck, 30 Temmuz 1898 tarihinde Friedrichsruh'da ölmüştür.⁵⁶

⁵⁴ Alfred Binet "Otto Von Bismarck", *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, c.2 Fasikül 17, İstanbul: Anadolu Yayıncılık, 1984, s.915-916.

⁵⁵ Kayser II. Wilhem, son Alman İmparatoru ve Prusya Kralı'ydı. İmparatorluk yılları 15 Haziran 1888 tarihinde başladı. 9 Kasım 1918 yılına kadar sürdü. I. Cihan harbinde Alman İmparatorluğu'nun yenilmesiyle tahtan çekildiğini ilan etti. Tahtan çekildiğini duyurmasının ardından Hollanda'ya sürgün edildi. (Emil Ludwig, *Bismarck: Demir Şansölye'nin Düşüşü*, (çev. Haydar Rıfat), Ankara: Mavi Gök Yayınları, 2022, s. 13.)

⁵⁶ Alfred Binet, "Otto Von Bismarck", s.917-918.

1.3.2. Bismarck'ın Alman Siyasi Birliğini Sağlaması

Bismarck, Alman siyasi birliğini sağlama adına ilk adımını Danimarka'ya attı. 1864 yılında Danimarka'ya ait Baltık Liman kenti Kiel'i ele geçirmek için Schleswing - Holstein dukalıklarına saldırdı. Bu dukalıklar Danimarka topraklarına katılmamış olsa da Danimarka tarafından yönetiliyordu. Holstein tamamıyla Almanca konuşuyordu, Schleswing'de ise hem Almanca hem de Danca konuşanlar vardı.⁵⁷ Bu dönemde Holstein'in 500.000'den fazla nüfusu vardı ve neredeyse tamamı Almanlardan oluşuyordu. Danimarka'nın kuzeyinde kalan Schleswig'de ise yaklaşık nüfus 400.000'di. Bu nüfusun 250.000'den fazlası Almanlardan oluşuyordu.⁵⁸ Bu nedenle bu iki bölgenin ele geçirilmesi hem Almanca konuşması hem de Kiel limanını ele geçirmek istemesi sebebiyle Prusya için oldukça önemliydi.

İngiltere savaş başladığında Danimarka yanında savaşa müdahale etmeyi düşündü ama savaşa katılmadı sadece savaşın gidişatı ve dukalıklar sorunlarının ele alınması için Rusya, Avusturya, Prusya ve Danimarka arasında konferanslar düzenledi. Ancak bu konferanslar bir netice vermedi. Danimarka, Prusya ve Avusturya'ya karşı yenilerek bir mütareke imzalamak zorunda kaldı. 30 Ekim 1864'te imzalanan Viyana Antlaşması'yla Danimarka, Schleswing - Holstein ve Lavenburg dukalıklarını Prusya ve Avusturya'ya bıraktı. Savaşın ardından Avusturya ile Prusya arasında 14 Ağustos 1865'de Gastein Anlaşması imzalandı. Böylece Schleswing Prusya'ya, Holstein Avusturya'ya bırakılmış oldu. Lavenburg dukalığını da Prusya, Avusturya'dan satın alarak topraklarına katmış oldu.⁵⁹

Bismarck'ın ikinci adımı Avusturya üzerine oldu. Avusturya ile siyasi birliği sağlamada bir savaşın kaçınılmaz olduğunu düşünüyordu. İlk olarak diplomatik yollar izleyerek Prusya'yı güvence altına almak istedi. Amacı Fransa'yı yalnızlaştırmak ve olabilecek ittifakları önlemektir. Bismarck, Fransa'nın yalnızlaştığından emin olduğu anda ittifak arayışlarına girdi. İtalya ile 8 Nisan 1866 tarihinde Berlin'de, Avusturya'ya karşı beraber

⁵⁷ J. Merriman, *Rönesans'tan Bugüne Modern Avrupa Tarihi*, s.724.

⁵⁸ Lucius Hudson Holt, Alexander W. Chilton, *The History Of Europe From 1862 to 1914*, New York: The Mcmillan Conmany, 1918, s.75.

⁵⁹ Fahir Armaoğlu, *19.Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 307-308.

savaşacaklarına dair bir ittifak imzaladı. Böylece Prusya, 14 Haziran 1866'da Avusturya'ya karşı savaş açtı. Savaşa Prusya 350.000, Avusturya ise 850.000 kişilik bir kuvvetle katıldı ancak Avusturya bir kısım kuvvetlerini İtalya'nın açmış olduğu cepheye ayırmak zorunda kalmıştı. Savaşın sonunu getiren muharebe 3 Temmuz 1866 tarihinde Sadowa'da meydana geldi. Avusturya 40.000 kişilik zayıat ile geri çekilmek zorunda kaldı.⁶⁰

Bismarck'ın üçüncü hedefi yalnızlaştırdığı Fransa üzerine oldu. Bismarck'ın Fransa üzerine saldırmak istemesindeki amaç, Katolik Alman Devletleri üzerindeki Fransız denetimini kırmaktı.⁶¹ Bu nedenle Bismarck, Fransa'yı kışkırtarak bir savaş başlatmak istiyordu. Bunun için Prusya Kralı I. Wilhelm ve Fransız sefirinin yaptığı görüşmeyi gazetelerde yayınlattı. Fransa, gazetede yayınlanan metni onur kırıcı olarak gördü. Böylece Fransa, 19 Temmuz 1870 tarihinde Prusya'ya savaş ilan etti.⁶² Ancak Fransa'nın askeri ve ekonomik gücü Prusya ile savaşabilecek durumda değildi. Napolyon'un ve 1856 yılındaki Kırım Savaşı'nın izleri Fransa'da hala devam ediyordu.⁶³ Bu nedenle Fransa, 1 Eylül 1870 tarihinde gerçekleşen Sedan Muharebesi'nde büyük bir yenilgiye uğradı. Bu muharebede 80.000 kişilik Fransız ordusu, Prusya'nın eline esir düştü. Fransa'nın bu yenilgisinin ardından Prusya orduları 19 Eylül'de Paris'i kuşattı. Bu kuşatma üzerine Fransa, barış isteğinde bulunmak zorunda kaldı. 10 Mayıs'ta imzalanan barış antlaşmasıyla Fransa, Alsace- Lorraine bölgesini Prusya'ya bıraktı. Prusya'nın Alsace- Lorraine bölgesini almasıyla Alman siyasi birliği tamamlandı ve Alman imparatorluğu resmen kurulmuş oldu. Artık I. Wilhelm bir Alman imparatoruydu.⁶⁴ Prusya'nın Fransa'yı yenmesi ve Alsace- Lorraine bölgesini Fransa'dan alması Prusya için büyük bir başarı oldu ama aynı zamanda bu iki ülkenin ileride yaşanabilecek ittifak ihtimalini de

⁶⁰ Fahir Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s.309-312.

⁶¹ Oral Sander, *Siyasi Tarih*, s.162.

⁶² N.V. Yeliseyeva, *Yakın Çağlar Tarihi*, (çev. Özdemir İnce), 2. Baskı, İstanbul: Yordam Yayınları, 2010, s. 210.

⁶³ Murray Bookchin, *Fransız Devriminden İkinci Enternasyonale*, c.2, Ankara: Dipnot Yayınları, 2012, s.237.

⁶⁴ Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-1994)*, 4. Baskı, İstanbul: Filiz Kitabevi Yayınları, 1995, s.248.

ortadan kaldırdı. Fransa'nın bundan sonraki tek gayesi bu bölgeyi Almanlardan geri alıp intikamını almak olmuştur.⁶⁵

Prusya, 1871'de siyasi birliğini sağlayarak bir Alman İmparatorluğu olduğunda sömürge'deki geride kalmışlığını telafi etmek için Doğu Avrupa ülkeleriyle yakın ekonomik ilişkiler kurmak zorundaydı. Çünkü eski zamanlarda Batı ile Doğu Avrupa arasındaki ayrım dinsel ve siyasal meselelerken şimdi esas mesele güçlü ekonomik faaliyetlerdi.⁶⁶ Bu nedenle Almanya'nın sömürge hareketlerine girerek ekonomisini kalkındırması gerekiyordu. Ancak Almanya'nın ekonomisini kalkındıracak olması ve bu güç dengesi içerisinde yer alacak olması hiçbir Avrupa devletini memnun etmedi. Güç dengesini bozacak bir Almanya'dan en fazla rahatsız olacak devlet ise İngiltere'ydi.

İngiltere; büyük sanayileşen ekonomisi, hammadde ve pazar arayışı ile dünyanın dört bir yanında sömürgeleri bulunan güçlü bir devlettir. Elinde bulunan sömürgeleri kimseye kaptırmak istemiyordu. Bu nedenle 19.yüzyılın sonu itibarıyla güçlenen bir Almanya, İngiltere'nin çıkarlarına ters düşüyordu. Fransa'da Almanya'dan rahatsızdı. Çünkü 1871'de Almanya'ya kaptırdığı zengin maden yatakları ile ünlü Alsace-Lorraine topraklarını Almanya'dan geri almak istiyordu. Ayrıca sınır komşusu olan Almanya'nın güçlenmesini istemiyordu. Avusturya-Macaristan ise ulusçuluk akımının etkisiyle hızla güçsüzleşmişti. Almanya'nın siyasi birliğini kurmasıyla da Alman prenslikleri üzerindeki üstünlüğünü kaybetmişti. Bu nedenle Avusturya'da Almanya'nın güçlenmesini istemiyordu. Rusya'da Batı sınırında güçlü bir Almanya'nın olmasından rahatsızlık duyuyordu. Panslavizm'in karşısında Almanya'nın ortaya attığı Pangermenizm (Cermen uluslarını tek bir çatı altında toplamak) fikrinden ve Almanya ile Avusturya- Macaristan İmparatorluğu'nun yakınlaşmasından endişe ediyordu. Bu nedenle Almanya'yı yıkmak ve Avusturya- Macaristan İmparatorluğu'nu parçalayarak tüm Slavları Rus egemenliğine almayı planlıyordu. Son olarak İtalya'da Almanların güçlenmesinden rahatsızdı. Ancak İtalya'da siyasi birliğini 1870'te tamamlamış ve sömürge arayışına Almanlar gibi yeni girmiş bir devlettir. Bunun için Almanya'nın öncülüğünde kurulan üçlü ittifak bloku

⁶⁵ Jonathan Steinberg, *Bismarck*, (çev. Hakan Abacı), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015, s.377.

⁶⁶ Norman Davies, *Avrupa Tarihi*, (çev. Mehmet Ali Kılıçbay), İstanbul: İmge Yayınları, 2012, s.813.

içinde yer almak zorunda kaldı. Ancak bu durumdan memnun değildi. Çünkü İtalya, sömürge arayışının yanında Avusturya'nın elinde bulunan bazı toprakları ele geçirmek istiyordu. Bu nedenle I. Dünya Savaşı'nda taraf değiştirerek İtilaf Grubu'na katılmıştır.⁶⁷

⁶⁷ Nil Türker Tekin, *Anahatlarıyla Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Çantay Yayınları, İstanbul, 2008, s. 30.

2. BÖLÜM: PRUSYA – DANİMARKA SAVAŞI

2.1. The Sun Gazetesi ve John Heriot

The Sun gazetesi, günlük bir akşam gazetesi olarak 1792 yılında Birleşik Krallık Başbakanı William Pitt⁶⁸ ve hükümetinin desteğiyle John Heriot tarafından kuruldu. Gazete özellikle ilk yıllarında hükümet yanlısı olarak yayınlar yapmış ve Fransız devrimi karşıtı bir duruş sergilemiştir.⁶⁹ Bu nedenle The Sun gazetesi, hükümet yanlısı ve Fransız İhtilali'nin anlatılarını halka anlatmak için birçok ilde bastırılmıştı. Hükümete yardımcı olmak için bastırıldığı gazete ve broşürler neticesinde The Sun gazetesi önemli başarılar elde etti.⁷⁰

The Sun gazetesi, ilk sayısını 1 Ekim 1792 tarihinde çıkarttı ve ilk sayısından itibaren haber konusunda oldukça girişimci bir gazeteydi. Ancak temelde The Sun gazetesi Bay Pitt'i desteklemek için kurulmuştu.⁷¹ Bu nedenle gazetede Bay Pitt'in iç ve dış politikaları savunuluyordu. Bu durum The Sun gazetesinin uzun yıllar boyunca eleştirilmesine neden oldu. Bu eleştiriler nedeniyle The Sun gazetesi, Birleşik Krallık'ta kötü bir üne sahipti.⁷² Yine de yapılan eleştiriler ve kötü ünü gazetenin başarısını gölgelemeye yetmemiştir. The Sun gazetesi, tiraj⁷³ sayısını arttırarak Birleşik Krallık'ta The Times gazetesinden sonra en büyük tiraja sahip ikinci gazete olmuştur.⁷⁴

The Sun gazetesinin afiş başlığı da oldukça marjinaldir. The Sun gazetesi, ismini yansıtacak bir afiş başlığı tasarlamıştır ve gazete yayınlandığı dönemlerde afiş başlığının

⁶⁸ William Pitt: 28 Mayıs 1759 yılında İngiltere'de doğmuştur. Fransız Devrimi ve Napolyon Savaşları sırasında İngiltere Başbakanlığı (1783- 1801, 1804-1806) yapmıştır. (*Britannica Web*, Arthur C.V.D. Aspinall, “William Pitt, the Younger Prime Minister of United Kingdom”, Erişim Tarihi: 10.03.2024, <https://www.britannica.com/biography/William-Pitt-the-Younger>)

⁶⁹ *The British Newspaper Archive*, Erişim Tarihi: 25.02.2024, (<https://britishnewspaperarchive.co.uk/titles/sun-london>)

⁷⁰ Kenneth Ellis, *Post Office in 18th Century*, Oxford: Oxford University Press, 1958, s.49.

⁷¹ Stanley Morison, *The English Newspaper An Account of the Physical Development The of Jaournals Printed in London 1622-1932*, Cambridge: Cambridge At The University Press, 1932, S.198.

⁷² Henry Richard Fox, *English newspapers; Chapters in the History of Journalism*, London: Chatto & Windus, 1887, s. 288.

⁷³ Tiraj: Fransızca “tirage” sözcüğünden gelmektedir. Tiraj kelimesi bir kitap, dergi veya gazetenin tek seferde basılan miktar sayısını ifade eder. (Ece Karadoğan, “Gazetelerde Tiraj Olgusu”, *İletişim Fakültesi Dergisi*, sayı:7, 1988, s.89.

⁷⁴ Kenneth Ellis, *Post Office in 18th Century*, s. 160.

ortasında bulunan güneş ışıklarıyla dönemin diğer gazetelerinden ayırt edilmiştir. Gazetenin sayfa düzeni ise ön sayfalarında reklamlar; arka sayfalarında meclis tutanakları, yurt içi ve yurt dışı haberleri şeklinde sıralanmıştır. Gazetenin yaygınlaşmaya başlamasıyla bu sıraya tiyatro ve kitap eleştirileri de eklenmiştir. Ancak sayfa sayısı bakımından gazetede ağırlık olarak politik meselelere daha fazla yer verilmiştir. 1830’lu yılların ortasına gelindiğinde ise gazetenin politik yapısında değişimler yaşanmaya başlamıştır. Gazetede liberal ve serbest ticaret ilkeleri savunulmaya başlanmıştır. Özellikle gazetede Tahıl Yasası⁷⁵ karşıtı bir duruş sergilenmiş ve bu yasaya karşı makaleler yayınlamıştır. Ayrıca gazetede Tahıl Yasası Karşıtı Birliklerin toplantılarının ayrıntılarını içeren reklamlar yayınlanmıştır. The Sun gazetesi yayınladığı bu haberler ile ülkesinde 1830’lu yıllarda sayısını giderek arttırmıştır. Gazetenin en çok satan sayısı ise Kraliçe Victoria’nın taç giyme törenini içeren sayısı olmuştur. Gazete, Kraliçe Victoria’nın 28 Haziran 1838’deki taç giyme törenini kutlamak için ön sayfasının tamamını altın harflerle bastırarak ve ortasına Kraliçe’ye ait bir madalyon figürü koydurmuştur. Kraliçe’ye atfedilen bu sayı öyle popüler olmuştur ki gazete 250.000 kopya satmıştır. 1871 yılına gelindiğinde ise The Sun gazetesi, Central Press adlı gazete ile birleşmiştir. Böylece The Sun gazetesi, “The Sun ve Central Press” olarak adlandırılmıştır. Ancak bu iki gazetenin akıbeti uzun sürmemiştir. Bu iki gazete 1873 yılında birbirinden ayrılmıştır. The Sun gazetesi hayatına 1876 yılına kadar gazete boyutunu değiştirerek ve reklam alanlarına ayrılan alanların sayısını arttırarak devam etmiştir. Son sayısı 15 Nisan 1876 yılında çıkmıştır.⁷⁶

The Sun gazetesi, yayın hayatına son verinceye kadar özellikle yurt dışı haberlerinde telgrafi yoğun bir şekilde kullanmıştır. 1864’te gerçekleşen Prusya- Danimarka Savaşı’nda telgrafın etkisi görülmüştür. Gazete, bu savaşta yaşanan gelişmeleri

⁷⁵ Tahıl Yasası: İngiliz toplumu için nerdeyse 500 yıldır devam eden yasalardan biridir. 1760’lara kadar tahıl yasası ekonomiye olumlu katkılar sağlamıştır. Ancak 1791’den sonra devlet arazi sahiplerini koruyan yeni yasalar kabul etmiştir. Böylece devlet, ithalatı kısıtlayarak tahıl fiyatlarını arttırmaya çalışmıştır. Özellikle 1815-1869 yılları arasında ekmek maliyetleri atmıştır. (Jale Sabbağ, “Thomas R. Malthus’un ve Karl Marx’ın Yoksulluk ve Nüfus Kavramlaştırması”, *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, c.12, 2020, s.42.

⁷⁶ *The British Newspaper Archive*, Erişim Tarihi: 25.02.2024, (<https://britishnewspaperarchive.co.uk/titles/sun-london>)

çoğunlukla Danimarka'nın başkenti Kopenhag'dan gelen telgraflar doğrultusunda yazmıştır. Gazetenin Viyana ve Berlin'den gelen telgraflar ile yazdığı haberleri daha azdır. Buna rağmen The Sun gazetesi, Almanların Viyana ve Berlin şehirlerinde yayınlanan gazetelerini takip etmeyi tercih etmiştir. Bu gazetelerin bazı haberlerini gazetesinde yayınlamıştır.

Gazetenin Kurucusu John Heriot, 22 Nisan 1760 yılında Haddington⁷⁷ kasabasında doğdu. Babası bir katip olan John Herriot, on iki yaşında Edinburgh Lisesine gönderildi. Lise eğitiminin ardından Edinburgh Üniversitesinde eğitimine devam etti. Herriot, aile içerisinde yaşadığı bazı talihsiz olaylar nedeniyle Londra'ya gitmek zorunda kaldı. Londra'da Deniz Piyadeleri'ne kayıt oldu. Deniz Piyadelerindeyken önce ikinci teğmen olarak atandı. 1780 yılında ise teğmenliğe yükseldi. Afrika kıyıları ve Batı Hint Adalarında bulunan gemilerde çalıştı. Fransız filosuyla yaptıkları karşılıklı eylemde yaralandı. 1780 yılında çalıştığı gemide bir kasırgaya yakalandı.⁷⁸ Bu olaydan sonra gemilerden ve subaylıktan ayrıldı, maaşının yarısını ailesine gönderdi. 28 yaşına geldiğinde evlendi.⁷⁹

Hayatı gemilerde geçen Heriot, gemi seyahatlerinde yaşadıklarını kaleme almak istediği için bazı seyahat kitapları yazdı. 1792 yılında ise bir subayın anı defterini düzenledi. Yine aynı yıl 1792'de Cebelitarık'ı anlatan bir kitap yayınladı. Oracle ve Wold adlı gazetelerde editörlük yaptı. The Sun gazetesindeki editörlük hayatı, donanmada görev almış parlamento kâtibi George Rose'un isteğiyle başladı. George Rose, Başbakan William Pitt'in 6 yıllık harcamalarını destekleyen bir gazete çıkarmasını istedi.⁸⁰ Heriot hızla bu gazete işine koyuldu ve birkaç gün içerisinde bir broşür yayınladı. Böylece 1 Ekim 1792 yılında "The Sun" gazetesi ortaya çıkmış oldu. Kısa bir süre içinde The Sun, döneminin en fazla tiraj sayısına sahip gazetesi oldu.⁸¹ The Sun gazetesinin ardından Heriot, Ocak

⁷⁷Haddington: Birleşik Krallığa bağlı İskoçya'nın deniz kıyısı ilçesidir. (Thomas Spencer Baynes, "Haddington", *The Encyclopedia Britannica A Dictionary of Art, Sciences and General Literature*, v.11 New York: Samuel L. Hall, 1880, s.361.

⁷⁸ Leslie Stephen, *Dictionary of National Biography*, v.26, London: Smith, Elder & Company, 1891, s.246.

⁷⁹ Author Unknown, *The Annual Biography and Obituary*, v.18, London: Green & Longman, 1834, s.44.

⁸⁰ Leslie Stephen, *Dictionary of National Biography*, s. 246.

⁸¹ Author Unknown, *The Annual Biography and Obituary*, s. 49.

1793'te True Briton adında bir gazete kurmaya karar verdi. Bu gazete yine William Pitt'i desteklemek için George Rose'un yardımıyla kuruldu.⁸²

John Heriot, York Dükü⁸³'nün emrinde İngiliz birlikleri için hizmet eden ve gönüllü girişimlerde öncülük eden yurtsever birisiydi. Artık ülkesine hizmetini kurduğu gazetelerde yazar ve editör olarak çalışmasıyla devam ettiriyordu. Hükümet yanlısı kurduğu The Sun gazetesinde John Heriot'a karşı derin bir saygı da duyuluyordu. John Heriot, hiçbir ücret hesabı olmadan hükümetini ve anayasasını seven, bu ikisini devirmeye çalışanlara karşı kalemiyle hizmet eden bir yazar olarak tanınıyordu. Gazetesinde onun ve hükümetin izni olmadan bir haber yayınlanamazdı. Diğer yandan gazetesinde hükümet izninin de gerekiyor olması bazı muhalif kesimler tarafından eleştiriliyordu. John Heriot'u gazetesinde adeta bir kurucu değil de sadece bir editör ve yazar olarak görüyorlardı. Her ne kadar Heriot, The Sun ve True Briton gazetelerinin sahibi olsa da neredeyse gazetelerinin bütün sermayeleri devlet hazinesinden sağlanıyordu. Bu nedenle The Sun gazetesine, gazeteci William Cobbet'de dediği gibi, "True Briton ve The Sun bir bakıma bakanların malıdır" gözüyle bakılıyordu.⁸⁴ Yine de bu olumsuz eleştiriler John Heriot'u etkilemedi. Heriot'un The Sun gazetesi hükümet tarafından satın alınması ve dağıtılmasıyla kısa bir süre içerisinde hızla büyüyerek 4.000 gazetenin tirajına ulaştı. Böylece Heriot'un gazetesi yüzlerce kopya sayısı The Times gazetesinden sonra ikinci en yaygın gazete oldu.⁸⁵

John Heriot, The Sun ve True Briton gazetelerini 1806 yılına kadar beraber idare etti ve her ikisinin de editörlüğünü yaptı. 1806 yılında bu tempodan yorulduğu için emekli oldu. 1809 yılında Windward ve Leeward Adaları'ndaki kuvvetlere muhasebeci olarak atandı. Muhasebecilik işini de 1816 yılında bıraktı ve adalardan İngiltere'ye geri döndü.

⁸² James J. Sack, *From Jacobite Conservative Reaction and Orthodoxy in Britain 1760-1832*, Cambridge: Cambridge University Press, 1993, s.12.

⁸³ York Dükü: York ve Albany Dükü Frederick 1763-1827 yılları arasında yaşamıştır. Birleşik Krallık Kralı III. George'un ikinci oğludur. Ordu subaylığı yapmıştır. 1784 yılında Büyük Britanya hükümdarlığının York Dükü olmuştur. (Robert Peter, *British Freemasonry 1717-1813*, London: Taylor & Francis, 2016, s.396.)

⁸⁴ David W. London, "The Spirit of Kempenfeldt", *The Naval Mutinies of 1797 Unity and Perseverance*, (ed. Ann Veronica and Philip MacDougall), The Boydell Press, 2011, s.87-88.

⁸⁵ Lorna J. Clark, *The Diary Lucy Kennedy (1793- 1816): Memoirs of the Court of George III*, v.3 Routledge, 2021, s.220.

Editörlükten tam anlamıyla vazgeçemedi ve 1798 yılında yayınlanmış bir filodaki rütbeli subayın tutanaklarıyla ilgili yazıyı derleyerek yeniden yayınladı. Heriot hayatını 1833 yılına kadar aynı seyirde devam ettirdi. Ancak 26 Temmuz 1833'te eşini kaybetti. Bu duruma uzun bir süre dayanamadı ve 29 Temmuz 1833'te ani bir felç geçirerek öldü. 2 Ağustos günü Chelsea Hastanesi'ndeki mezarlığa eşinin yanına gömüldü.⁸⁶

2.2. 1864 Prusya- Danimarka Savaşı'na Giden Süreç

Schleswig ve Holstein, Jutland Yarımadası'nın güneyinde, doğusunda Baltık denizi, batısında Kuzey Denizi olan bir bölgede yer alır. Schleswig ve Holstein konumu itibarıyla tarih boyunca İsveç, Danimarka, Roma- Germen İmparatorluğu, Prusya ve Avusturya arasında anlaşmazlıkların konusu olmuştur. Bölgede zaman zaman iç çatışmalar da yaşanmıştır. Schleswig Bölgesi, 12.yüzyılda düklük olmuştur. Holstein ise önce kontluk unvanı almış, 1474 yılından itibaren düklük olmuştur. Bu iki düklük önce Roma Germen İmparatorluğuna bağlanmıştır ve yönetimleri Danimarka Krallarına bırakılmıştır. 1815 yılından itibaren ise Schleswig- Holstein Düklüğü olarak Alman Konfederasyonuna katılmıştır. Ancak yönetimleri yine Danimarka'ya bırakılmıştır. Yönetimleri sürekli Danimarka'ya bağlandığı için bu iki düklük zamanla Danimarka'nın mülkü olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bu durum 19. yüzyıla kadar sürmüştür. 19. yüzyılda Schleswig- Holstein Dukalıklarında ve Almanlar arasında gitgide yaygınlaşan bir milliyetçilik akımı başlamıştır. Bu milliyetçi akıma ilk katılan Düklük Schleswig olmuştur. 1838 yılında Danimarka'ya karşı bir ayaklanma gerçekleşmiştir. Danimarka Hükümeti, Schleswig ve Holstein'in daima Danimarka toprağı sayılacağını belirtmesi üzerine bu iki dukalık Prusya'nın da desteğiyle Mart 1848 yılında yeni bir ayaklanma daha başlatmıştır. Bu ayaklanma 1850 yılına kadar büyük bir savaşa dönüşmüştür. I. Schleswig- Holstein Savaşı olarak adlandırılan bu savaş, İngiltere ve Fransa'nın baskısı nedeniyle Prusya'nın geri çekilmesi ile sonuçlanmıştır. Bu savaşın sonunda İngiltere, Fransa, Rusya ve Danimarka arasında bir antlaşma imzalanmıştır.⁸⁷

1852 yılında imzalanan bu Londra Antlaşması'yla Schleswig ve Holstein Dukalığı Danimarka egemenliğine bırakılmıştır. Bu iki dukalığın yönetimi Danimarka'ya

⁸⁶ Author Unknown, *The Annual Biography and Obituary*, s. 49.

⁸⁷ "Schleswig- Holstein Sorunu", *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, İstanbul: Ana Yayıncılık, c.27, 1994, s. 238,

birakılmıştı ancak Holstein Dukalığı nüfus olarak bakıldığında aslen Almanlardan oluşuyordu. Schleswig Dukalığı ise yarı Alman yarı Danimarkalı bir nüfusa sahipti. Bu nedenle, tüm Almanca konuşan nüfusu bir araya toplamayı amaçlayan Prusya için hala bu iki dukalık emelleri için açık birer hedefti. 1864 yılında Almanlar, hedeflerini gerçekleştirmek için bu iki dukalığa saldırdığında, İngiltere saldırgan olarak gördüğü Prusya'nın yanında yer almak istemedi ve I. Schleswig- Holstein Savaşı'nda olduğu gibi İngiltere bu savaşta da Danimarka'yı destekledi.⁸⁸

Dönemin Birleşik Krallık Dışişleri Bakanı Lord Russell, bu savaşta Danimarka'ya yardım edeceklerine dair söz verdiklerini dile getirirken dönemin Birleşik Krallık Başbakanı Lord Palmerston' da Lord Russell'i destekleyici konuşmalar yapıyordu. Avusturya ve Prusya'nın davranışlarının kötülüğünden bahsederken aynı zamanda en kısa sürede bu iki devlet için yeniden bir tedbir alınması gerektiğini söylüyordu.⁸⁹ İngiltere Başbakanı Lord Palmerston ve Büyük Güçler öncülüğünde Kiel Limanı'nın Prusya'nın eline geçmemesi üzerine I. Schleswig Savaşı sonrası stratejik planlar yapılmıştı. Amaçları hem Danimarka'nın toprak bütünlüğünün korunmasıydı hem de Almanlara avantaj sağlayacak herhangi bir koşulu ortadan kaldırmaktı.⁹⁰

I. Schleswig Savaşı'nın ardından Büyük Güçler, kendi amaçları doğrultusunda Avusturya ve Prusya'ya 1852 Londra Antlaşması imzalatmıştı. Bu anlaşma, Almanların emellerine giden yolda Büyük Güçler'in önlerine koydukları ilk engel olmuştu. Ancak bu durum 1863'te Danimarka Kralı VII. Frederick'in ölümüne kadar sürdü. VII. Frederick'in ölümünün ardından hiçbir şey eskisi gibi kalmadı. II. Schleswig- Holstein yani 1864 Danimarka – Prusya savaşına giden sürecin ilk adımı, 1863'te VII. Frederick'in ölümüyle başlamış oldu. VII. Frederick'in ölümü The Sun gazetesinde de büyük bir yer tuttu. Haberde Frederick'in hayatı ve Prusya ile girdiği I. Schleswig Savaşı hakkında önemli detaylarda yer aldı.

“Danimarka Kralı Majesteleri VII. Frederick'in ani ölümü Avrupa'yı oldukça şaşırttı. Frederick Charles Christian 6 Ekim 1808'de doğmuştur. 15 Kasım 1863'te öğleden sonra iki buçukta ölmüştür. Hükümdarlığı boyunca tebaasıyla sorunlu zamanlar geçirmiştir. Almanlar; birçok devleti kendisine karşı az ya da çok

⁸⁸ Antony Trollope, *Lord Palmerston*, London: W.M. Isbister, 1883, s.196.

⁸⁹ Antony Trollope, *Lord Palmerston*, s.197.

⁹⁰ Holger Hjelholt, *The Danish - German Conflict and The Danish Succession 1850 -1852*, Kobenhavn: Kommissionær Munksgaard, 1971, s.38.

kışkırtmış, ezici bir şekilde baskı yapmıştır. Krallığı döneminde Almanlar yalnızca Holstein Dükalığını değil ona bitişik Schleswig Dükalığını da talep etmiştir. Schleswig Danimarka Kralığı'na özgü ve Germen Konfederasyonu ile herhangi bir bağlantısı olmayan bir dükalıktı. Aslında Almanların Schleswing üzerindeki talep ve ısrarları, Baltık üzerindeki Kiel Limanı içindi. Kiel limanına aç gözünü dikmişti. Bu yüzden Kiel limanı ve Schleswig-Holstein dükalıklarını ele geçirmek için Danimarka'ya savaş ilan etmişti. Danimarkalılar haklarını savunmak için silahlanmak zorunda kaldılar. Sonuç olarak az ya da çok bu savaş Avrupa'ya yayıldığında Alman işgalciler yenildiler.”⁹¹

I. Schleswig Savaşı Almanların hezimetiyile sonuçlanmıştı. Haberde de görüldüğü gibi, Avrupa bu savaşın Almanların iddia ettiği gibi Schleswig'in bir Alman Dukalığı olduğu sebebiyle çıktığı iddiasına inanmıyordu. Bu savaşın tamamen Almanların kendi çıkarları yani Kiel Limanı'nı ele geçirmek istemeleri nedeniyle ortaya çıktığını düşünüyordu.

VII. Frederick'in ölümünün ardından yeni Danimarka Kralı IX. Christian'ın tahta oturuşu Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da coşkuyla karşılanmıştır. Bu durum The Sun gazetesine de yansımıştır:

“Son İstihbarat, Prens Christian'nın Danimarka Kralı Olarak İlanı, Kopenhag, 16 Kasım Saat 12;

Bakanlar kurulu başkanı az önce Christiansburg sarayının balkonundan Prens Christian'ı Kral IX. Christian unvanıyla Danimarka kralı ilan etti. Yeni Kral balkonda görüldüğünde sarayın önünde toplanan muazzam bir kalabalık,

‘Danimarka ve Schleswig’ için diyerek coşkulu tezahüratlar yaptı.”⁹²

Danimarka halkının yeni krala gösterdiği bu sevinç gösterisinin nedeni ise, VII. Frederick'in halkıyla kimi zaman fikir ayrılıkları içerisine girmiş olması nedeniyleydi. Bu nedenle Kopenhag şehrinde yeni kralın tahta oturuşu sevinçle karşılanmıştır. Ancak Avrupa için önemli olan esas mesele yeni Danimarka Kralı IX. Christian'ın tahta gelir gelmez imzaladığı anayasa adımı olmuştur. Bu anayasa imzalandığı andan itibaren yalnızca İngiltere'nin değil bütün Avrupa'nın gündemini meşgul etmiştir.

⁹¹ The Sun, London, 16 Kasım 1863, s. 10.

⁹² The Sun, London, 16 Kasım 1863, s. 10.

2.2.1. Danimarka’da Kasım Anayasası’nın Kabulü

Danimarka kralı VII. Frederick’in 15 Kasım 1863 tarihindeki ölümünün ardından aynı gün Danimarka tahtına IX. Christian oturdu. Christian tahtına oturmasından sadece 3 gün sonra 18 Kasım 1863’te Kasım Anayasası’nı imzaladı. Bu anayasa I. Schleswig Savaşı sonrası büyük güçlerinde girişimiyle hazırlanan 8 Mayıs 1852 Londra Protokolü’ne ters bir durumdu. Bu protokole göre Prusya, Schleswig ve Holstein’i kendi topraklarına katamayacak aynı zamanda Danimarka topraklarına da katılmayacaktı. Bu iki dükalık bağımsız konumlarını koruyacaktı. Danimarka sadece yönetici bir dük konumunda kalacaktı. Ancak IX. Christian kendisinden önceki kralın yapmış olduğu bu protokolü saymayarak bir anayasa ilan etti ve Schleswig Dukalığı’nın Danimarka’nın bir parçası olduğunu ilan etti. Prusya, bu durumu Protokolün ihlali olarak gördü ve Danimarka’dan Kasım Anayasası’nı geri çekmesi talebinde bulundu. Prusya, bu talebine karşı Danimarka’dan olumlu bir cevap alamadı. Bunun üzerine Prusya, Danimarka’ya savaş ilan etti.⁹³ Prusya ve Danimarka’nın arasındaki bu gelirim, gazete ve mecmualarda büyük yankılar uyandırdı. Sadece kendi gazetelerinde değil birçok devletin kendi gazetelerinde de Danimarka – Prusya gerilimi sıkı bir şekilde takip edildi. Sıkı takipte olan devletlerden birisi de İngiltere’ydi. Kasım Anayasası’nın kabul edilmesi gazeteye şu şekilde yansıdı:

“Danimarka Kralı, Danimarka – Schleswig için ortak anayasayı onayladı. Bu durum şehir genelinde bir coşkuyla karşılandı. Diyet meclislerindeki aşırı Holstein yanlısı partilerin Kiel’deki toplantıları, Kral’a düşmanca bir gösteri yapmaları olasılığıyla Holstein Hükümeti tarafından yasaklandı. Yasağa rağmen Holstein Diyeti üyelerinin toplantısının Kiel’de yapılacağı söylentisi var. Toplantının amacı Alman Konfederasyonu’na bir heyet göndermek ve üzerlerinde hak sahibi olmayanlara karşı kendilerini koruma adına adımlar atmak. Danimarka kralının yeni bir anayasa ilan etmesinin ardından Almanlardan da itirazlar gelmeye başladı. Dük; babasının feragatine bağlı olmadığını, hukuk diploması alanında 1852 antlaşmasına tabi olmak zorunda olmadığını öne sürüyor. Bununla birlikte daha eski bir anlaşma olan 1461 Anlaşması da dükalıkların bir kral ilan edip bu kralın altında birliklerini bağlamasını kabul etmeleri gerektiğini savunuyor.”⁹⁴

⁹³ Lucius H. Holt, Alexander W. Chilton, *The History Of Europe From 1862 – 1914*, s. 75- 78.

⁹⁴ The Sun, London, 19 Kasım 1863, s. 10.

Danimarka kralının, Londra Protokolü'ne aykırı davranması ve Schleswig üzerinde hak iddia eden Kasım Anayasası'nı ilan etmesi, Avrupa'da yeni bir krizi daha doğurmuş oldu. Danimarka, başta Holstein Dukalığı olmak üzere bütün Alman devletleri tarafından eleştirildi ve yayınladığı anayasaya itirazlar edildi. Ayrıca Schleswig- Holstein üzerinde hak iddia eden Augustenburg Dükü'nden de itirazlar geldi. Augustenburg Dükü, babasının 1852 yılında kabul ettiği anlaşma yerine 1461 Anlaşması'na uyarak Schleswig- Holstein Dukalıklarını birleştirip bu dukalıkların başına kral olmak istiyordu. Kasım Anayasası'nın kabul edilmesinden doğan bu memnuniyetsizlik ortamında Alman iki devlet Prusya ve Avusturya, Danimarka'nın kabul ettiği Kasım Anayasası'nı Londra Protokolü'ne karşı bir ihlal olarak değerlendirdi ve Danimarka'ya yazılı bir itirazda bulundu. Ayrıca Schleswig- Holstein dukalıklarının durumu içinde önerilerde bulundu. Prusya ve Avusturya'nın bu itiraz ve önerilerine de The Sun gazetesinde yer verildi:

“18 Kasım 1863 sabahı Neue Preussische (Kreuz) Zeitung gazetesi, Augustenberg Dükü Prens Frederick ve Prusya Başbakanı Von Bismarck ile bir röportaj yaptı. Alınan duyumlara göre, Almanya ile Danimarka arasında bir savaşın patlak vermesinin artık kaçınılmaz olduğunu ve şimdiden orduların hazırlanmaya koyuldukları, 6. ve 13. Tümenlerin şimdiden savaş olması ihtimaliyle emir aldıkları belirtiliyor. Yeni Kralın Danimarka tahtına geçmesiyle Schleswig – Holstein sorunu uluslararası bir nitelik kazandı. Her şey Londra Protokolü'nün ihlal olup olmadığı üzerine dönüyor. Alman Konfederasyonu protokolde Schleswing – Holstein Dükü olarak Prensini tanıyacağını kabul ediyor ama bu kadarla sınırlı kalırsa Federal Diyet ve Dukalıklar ise Londra Protokolü'ne katılmadığı için hiçbir şekilde milletler hukuku tarafından bir protokole bağlı değil.”⁹⁵

Böylece Londra Protokolü'nün ihlali meselesi Avrupa da fikir ayrılıkları doğurmuştu. Almanlar, Schleswig- Holstein dukalıklarının Danimarka'da kalmasını istemiyorlardı. Bu nedenle Schleswig- Holstein dukalıkları için Augustenburg Dükü Frederick'i tanıyabileceklerini söylemeye başladılar. Augustenburg Prensini de kendisini Schleswig- Holstein'in Dükü olarak görmeye başlamıştı. Bu durumda gazeteye yansımıştı:

“18 Kasım 1863, Augustenburg Prensini Frederick tarafından bugün bir bildiri yayımlandı. Belge “Schleswing – Holstein Dükü Frederick” olarak imzalanmış, Prensini bu hareketi dukalıkların hükümetini kendisinin üstlenme niyetinde olduğunu

⁹⁵ The Sun, London, 19 Kasım 1863 s. 6.

gösteriyor. Bu durum şimdiye kadar Danimarka krallarının uyguladığı durumlardan farklı değil, sorgusuz sualsiz bu dükalıklar üzerinde hak iddiasında bulunuyor. “Hükümetiniz bana bağlı sizi hiçbir şeye zorlamıyorum. Ülkeniz yabancı askerler tarafından işgal ediliyor ve sizin silahınız yok. Bu nedenle sizi korumak benim üzerime düşüyor. ” Prens bu hareketiyle iddiasının dayandığı gerekçeleri açıklıyor ve onların hak ve özgürlüklerini korumayı vaat ediyor. Sonuç olarak Schleswing – Holstein dükalıklarına ülkenin anayasa ve temel yasalarına uygun bir şekilde ve halkın haklarını koruyarak yardım etmeyi vadediyor. Weimar Büyük Dükü ve Saxe Dükü Prens Augustenburg, Schleswing – Holstein Dükü olarak tanınmaya başladı. Ayrıca Baden’in Federal Diyet Delegatesi, hükümetinle izniyle Holstein bölgesi için yapılan oylamada Schleswing – Holstein Dükü Frederick’i mecliste bu bölge için temsilci olarak kabul etti.”⁹⁶

Haberde de görüldüğü gibi Augustenburg Dükü belgeleri Schleswig- Holstein Dükü Frederick şeklinde imzalamaya başlamıştı. Meclisin de onayıyla Augustenburg Dükü bu bölgelerin temsilcisi oldu. Ancak Prusya, bu durumdan da tatmin olmamıştı.

2.2.2. Prusya’nın Danimarka’ya Ültimatom Vermesi

Prusya, Danimarka’dan dükalıklar üzerinde hak iddiasında bulunan Kasım Anayasası’nı kaldırılmasını istiyordu. Ancak Danimarka yayınladığı Kasım Anayasası’nı kaldırmayacağını Almanlara bildirmişti. Danimarka-Prusya arasındaki bu gerilim, ipleri iyice germeye başlamıştı. Savaşın kaçınılmaz olduğu artık başta İngiltere olmak üzere bütün Büyük güçler tarafından görülmeye başlanmıştı. Bu durum gazeteye de yansımıştı:

“Savaşın olasılıklarına karşı savaştan korunmak ve Avrupa barışının bozulmaması, barışın korunması için ne gerekiyorsa bütün öneriler sunulmuştur. Ancak Danimarka ve Prusya diplomatik aşamaların da ötesine geçtiler. Böyle giderse savaş kaçınılmaz olacak. Napolyon’un giriştiği savaşlar düşünüldüğünde eğer daha diplomatik ve barışçıl yollara başvurulmaya çalışılırdı, Fransa İmparatoru tarafından öyle ya da böyle söylenmiş ve yapılmış herhangi bir icraat olmasaydı Avrupa’nın böyle korkuları olmazdı. Son zamanlarda Fransa, Avrupa’nın en suskun adamları olarak görülse de Avrupalılar en canlı dehşeti Fransızlardan yaşadılar. Fransızların

⁹⁶ The Sun, London, 19 Kasım 1863, s. 2.

sağduyulu, küçümseyici tavırlarına ve dudaklarının alaycı kıvrımlarına şahit oldular. Şu an Fransızlar sinsî bir suskunluğa sahipler. Avrupa’da yeniden bir savaş çıkabileceği korkusu hala devam ediyor.”⁹⁷

Haberde de görüldüğü gibi Kasım Anayasası’nın tartışmaları, artık diplomatik görüşmeler ile çözülemeyecek hale gelmişti. Bu durum Avrupa’yı bir paniğe soktu. Çünkü Napolyon’dan sonra Avrupa düzeni sağlanalı uzun bir zaman olmamıştı. Fransızların yarattığı bu kaos ortamından sonra Avrupa’da yeni bir savaşın yaşanmasını istemiyorlardı. Bu nedenle İngilizler, Avrupa’da yaşanan bu gerginliğin nedenini daha iyi anlamak için Londra Antlaşması’nın birer kopyasını alıp incelemek istedi. Gazeteye yansıyan kopyanın içeriği şu şekildedir:

“Sir A. Malet⁹⁸, Diyet Başkanı’na Londra Antlaşması’nın bir kopyasını sunması talimatını verdi. Bu anlaşmanın üçüncü maddesindeki ifadede, Majesteleri Danimarka Kralı ve Germen Konfederasyonu’nun Federal Devlet tarafından tesis edilen karşılıklı hak ve yükümlülükler açıkça anlaşılmaktadır. Şu an ki Kral Prens Christian’ın Schleswing – Holstein Sonderburg Glucksburg’lı Prens Christian olarak adlandırıldığı yerler dışında anlaşma boyunca Schleswing’in adından söz edilmiyor. Almanların iddia ettikleri gibi Kiel üzerine de bir müdahale yok. Anlaşmazlığı kısa ve açık bir şekilde özetlersek: Danimarka, Schleswing’i Krallığı ile birleştirme veya buna yönelik bir adım atmamaktadır. Danimarka hiçbir parçanın diğerine tabi olmadığı birleşik bir monarşi oluşturmak için ülkenin tüm bölümlerinde anayasal bir bağlantı kurmaya çalışmıştır. Ayrıca Schleswing’teki hem Alman hem de Danimarka uyruklarına eşit koruma sağlamayı amaçlamıştır. Bu yüzden Danimarka Dükluğe büyük bir miktarda siyasi bağımsızlık ve özerlik sağlamak için önemli çabalar sarf etmiştir.”⁹⁹

Gazeteye yansıyan bu haberde de görüldüğü gibi İngiltere, Londra Antlaşması’nın maddelerinde Almanların itiraz edebileceği bir ifadenin olduğunu düşünmüyordu. Bu nedenle İngiltere bu davada Danimarka’yı haklı buluyordu. İngiltere, Danimarka Kralı’nın amacının kendi ülkesiyle dükalıklar arasında anayasal bir bağlantı olduğunu savunuyordu. Danimarka’nın Kasım Anayasası’nı imzalamasını hem Alman hem de

⁹⁷ The Sun, London, 2 Ocak 1864, s.2.

⁹⁸ Sir Alexander Malet: 1800 yılında İngiltere’de doğmuştur. 1822 yılında Christ Church Oxford Üniversitesinde eğitimini tamamlamıştır. 1824 yılında diplomasi hayatına atılmıştır. On dört yıl diplomatlık yapmıştır. (John Foster Kirk, *A Supplement to Allibones Critical Dictionary of English Literature and British and American Authors*, v.2 London: Philadelphia J.B Lippincott Company, 1892, s.1068.

⁹⁹ The Sun, London, 2 Ocak 1864, s.2

Danimarka halkı için eşit hakların ve korumanın sağlanabilmesi için Danimarka'nın başvurduğu bir yol olarak görüyordu. Kasım anayasasının bir birleşme olmadığını savunuyordu. Bu nedenle İngilizler Almanların iddia ettiği hiçbir gerekçenin doğru olduğunu düşünmüyordu. Ancak Almanların bu dava da haksız olduğunu düşünseler de savaşın kaçınılmaz olduğunu da biliyorlardı.

İngiltere'nin Frankfurt Büyükelçisi Sir Alexander Malet'in, Federal Diyet'e hitaben yazdığı konuşması şu şekildedir: "İnsanlar bir konu hakkında anlaşmazlığa düştüklerinde ve tartıştıklarında bunu tartışmalarına izin vermek iyidir ancak bir kez daha anlaşmazlığa düştüklerinde daha yumuşak bir yargılama biçimine geri dönmeye ikna edilmeleri pek olası değildir."¹⁰⁰ Danimarka ile Prusya ilk defa I. Schleswig'te anlaşmazlığa düşmüştü. Bu anlaşmazlık 1852 Antlaşmasıyla son bulmuştu. Ancak bu sorun şimdi yeniden gündeme gelmişti. Bu yüzden İngiltere bu sorunun artık diplomatik yollarla çözülebileceğini düşünmüyordu.

Kasım Anayasası'nın Danimarka tarafından imzalanmasıyla 1852 Londra Antlaşması'nın ihlal edildiğini düşünen Prusya, İngiltere'nin düşüncesini haklı çıkardı. 16 Ocak 1864 tarihinde Prusya ve Avusturya, Danimarka'ya yönelik bir ültimatom yayımladı. Ültimatomun kaldırılması için Prusya Başbakanı Bismarck, yeni anayasanın kırk sekiz saat içerisinde yürürlükten kaldırılması şartını koydu.¹⁰¹ Bu durum gazete haberine de yansdı:

"7 Ocak 1864 Son İstihbarat, Danimarka'ya Ültimatom verildi;

Berlier Borsenzeitung'un söylediğine göre: Prusya, Danimarka'ya 18 Kasım Anayasası'nı geri çekmediği ve anayasanın ileriye dönük olarak kullanılmaya devam edeceklerini anladıkları için bir ültimatom verdi. Danimarka'dan anayasayı geri çekmelerini ve bu anayasanın ilan edilmeden önceki 1846 statüsüne geri dönmelerini talep etti. Bu talebe gerekli vurguyu yapmak için Almanların seferberlik ilan edip iki kolorduya savaş hali için yürüyüş emri vermesi bekleniyor. Ayrıca yayılan haberlere göre sabırların tükendiği ve bu ilerlemenin beklenebileceği varsayılıyor. Rendsburg'dan alınan özel mektuplara göre bu anayasal imtiyazın Schleswing'teki Danimarka askerleriyle Başkomutanı tarafından tartışıldığı ve Kralın orduyu ziyareti üzerine Savaş Bakanı Yüzbaşı Lundbye'in tavsiyesi üzerine Majesteleri tarafından

¹⁰⁰ The Sun, London, 2 Ocak 1864, s.2.

¹⁰¹ Vladimir Potyemkin, *Uluslararası İlişkiler Tarihi*, (çev. Attila Tokatlı), c.1, İstanbul: Evrensel Basım Yayınları, 2009, s.505.

onaylandığı söyleniyor. Öte yandan Danimarkalılar, Eider'in kuzeyinde daha önce Holstein'a da bağlı olan altı köyün de teslim olmayı kesin olarak reddettiklerini bildiriyor. İngiltere, Alman birlikleri Eider'i geçmesi durumunda yardım edecek, Holstein'deki Federal Birliklerle birlikte muhtemelen bir İngiliz ordusu Prusya ordusunu kontrol altında tutmak için yeterli olacaktır. İngiliz Parlamentosu, aşırı aceleci bir adımla hareket ederek İngiliz ticaretinde derin yaralar açmak istemiyor. Özellikle Almanlar Limanları ablukaya alacaktır. İngiliz politikası tam olarak bir ticaret politikasıdır. Tamda bu zeminde Danimarka Savaşı'nın İngiliz ticaretine, Alman ticaretinden daha fazla zarar verip vermeyeceği tartışması İngiliz parlamentosunda tartışılmalıdır. Çünkü parlamentonun savaş çıkarmanın gerekli olduğuna yönelik bir karar çıkarması gerekiyor. İngilizler, halkı ve hazinesi söz konusu olduğu yerde savaş kararı için rıza alınmasının gerekli olduğunu düşünüyor. Çünkü savaşın paraya mahal olduğunu biliyor. Bu yüzden İngiltere, böyle bir savaş kararı alınması durumunda, bu kararı İngiliz halkının da duymaya hakkı olduğu görüşünde.”¹⁰²

Ültilatomun verilmesi ciddi bir olaydı. Ancak Danimarka'nın ültilatom verilene kadar Avusturya ve Prusya'nın itirazlarını ciddiye almamasının bir nedeni de İngiltere'ydi. İngiltere, The Sun gazetesinde ekonomik anlamda bir savaşın kendilerine verebileceği zararı tartarken aynı zamanda Danimarka'nın Almanlar ile yaşadığı anayasa davasında Danimarka'nın haklı olduğunu savunuyordu. Bu nedenle Danimarka, bir savaş çıkması durumunda İngiltere'nin kendi yanında yer alacağını düşünüyordu. Danimarka'nın bu düşüncesini destekleyen ise İngiltere Başbakanı Palmerston ve Dışişleri Bakanı Russel'in gazeteye yansıyan tavırlarıydı.¹⁰³ Russel'in Almanlara karşı olan bu tavrı İngiliz gazetesi The Sun'da da açık bir şekilde görülebiliyordu:

“Danimarka hükümeti, Almanların saldırgan tavırlarından bıktılar. Almanlar Eider'i geçeceklerine dair planlarını açık bir dille ilan ettiler. Ne şekilde teşebbüs edilirse edilsin veya hangi bahane ileri sürülürse sürülsün Almanların gerçek niyetleri belli, bu durum ancak bir casusluk olarak kabul edilebilir. Prusyalılar görünüşe göre kendi anayasaları adına profesyonelce ve azimli çabalar göstermezler ancak kendilerinden başka her Alman halkı için talep ve beyanlarda bulunurlar. Eider kıyılarının bakıma ihtiyaçları olduğunu öne sürmelerinden önce, Prusya öncelikle doğu ve batısı için

¹⁰² The Sun, London, 7 Ocak 1864, s. 10.

¹⁰³ Vladimir Potyemkin, *Uluslararası İlişkiler Tarihi*, s.505.

kendi içlerinde reform yapsın. Earl Russel, Alman Güçlerinin ileri sürdükleri açıklamaların saçmalıklarını çok doğru bir şekilde dile getiriyor: 1852 Antlaşması, Danimarka'yı artık bağlayıcı değildir. Herhangi bir hükümdar şöyle diyebilir. ‘‘ Böyle bir anlaşma taraflar arasında yapılmış bir anlaşmadır. Bu nedenle sizinle olan anlaşmam geçersizdir.’’ Schleswing – Holstein sorunu şimdi bütün Avrupa'nın dikkatini çekiyor ve büyük bir savaş mı ya da barış mı sağlanacak şu anlık cevapsız kalıyor. Eğer savaş çıkar ve Eider'i bir Alman askeri geçerse, bir meşaleyi yangına çevirebilirler.’’¹⁰⁴

Russel'in takındığı tavır ve basın motive edici konuşmaları İngiltere'nin Danimarka yanında yer aldığını kanıtlar niteliktedir. İngiltere, Kasım Anayasası'nın kaldırılmamasını Danimarka kralının bir onur meselesi olarak görüyordu. İngiltere'nin takındığı bu tavır, Avusturya- Prusya'ya karşı Danimarka'ya güven vermiştir. Bu güven gazeteye yansıyan bu haberle daha iyi anlaşılmaktadır:

‘‘İlk savaş trompetleri çalındı. Prusya, Danimarka'ya 18 Ocak öğleden sonraya kadar Kasım Anayasasını kaldırması üzerine ultimatoma vermişti. Danimarka bu ultimatoma açıkça reddetti ve Kasım Anayasası'nı kaldırmayacağını bildirdi. Danimarka Hükümeti tarafından verilen karar kesindir. Kral Christian için başka bir alternatif yok çünkü bu durum kraliyet onurundan daha fazlası, kendi onur meselesi. Yakın zamanda yaptırımlar yapılır. Danimarka – Almanya Savaşı kaçınılmaz görünüyor.’’¹⁰⁵

Danimarka, İngiltere'den aldığı güvenle olası bir savaşa karşı tavrını sergilemeye başlamıştı. Danimarka Kralı, görüştüğü heyete bu tavrını açıkça ortaya koydu. Görüştüğü Heyet ile olan konuşması Mecliste okundu. Gazeteye yansıyan bu konuşmanın içeriği şöyledir:

‘‘İstihbarat, Danimarka, Kopenhag, 19 Ocak,
Kralın Danimarka'nın özgürlük ve bağımsızlığı için hürriyetlerini idare etme konusundaki kararlılıklarını ve Kasım Anayasası'nın geri çekilmesini talep eden yabancı güçlerin karşısındaki kesin tavrını memnuniyet ile karşılıyoruz. Majestelerinin Danimarka'nın bağımsızlığı için devraldığı bu görevde nasıl zorluklarla karşılaşacağını bilmiyoruz. Ancak Schleswig ile ayrılmaz birliği korumak için uğraşması halk tarafından olumlu karşılanacaktır. Bu durum,

¹⁰⁴ The Sun, London, 16 Ocak 1864, s. 2.

¹⁰⁵ The Sun, London, 18 Ocak 1864, s. 10.

Schleswig ile Krallık arasındaki bağı güçlü kılacaktır. Heyetin konuşmasına yanıt olarak da Majesteleri Kral: ‘Prusya ile olası bir savaş çıkması durumunda, Danimarka’nın bağımsızlığının korunması için herkesin beni destekleyeceğini umut ediyorum.’ dedi.”¹⁰⁶

Danimarka kralı da artık savaşa hazırды ancak bu savaş Almanların iddia ettiğı gibi bir 1852 Antlaşması’na uyulmaması meselesi değildi. Almanların Schleswig üzerindeki esas amacını İngiltere de görebiliyordu. İngiltere’ye göre Almanlar, 1852 antlaşmasını öne sürüp Alman hissiyatını fazla hissettirmiyordu. Diğer yandan Schleswig’i ele geçirerek inatçı bir adama karşı kazanılan zaferle Alman pazarını tatmin etmek istiyordu. Ancak İngiltere her şeyden önce olası bir savaşın doğurabileceğı koşulların da farkındaydı. Şayet bir savaş çıkarsa işçi göçlerinin yaşanacağını, bu durumda ekonomik sıkıntılar yaratacağını düşünüyordu. Bu nedenle bu konuların ele alındığı toplantılar düzenliyordu.¹⁰⁷ Ancak verilen çabalar işe yaramamıştı. Avusturya ve Prusya, Danimarka’nın önerisini kabul etmedi. Bu gelişme gazeteye şu şekilde yansdı:

“Danimarka Kralı ülkesinin barışını korumak için her türlü çabayı gösterdi. Dostları da bu çabalarda ellerinden geleni yaptılar. Danimarka dostlarının da tavsiyesiyle hareket etti ve bir öneride bulundu. Avusturya ve Prusya’nın öne sürdüğü Kasım Anayasası’nı ve bu anayasanın kim tarafından oluşturulabileceğı üzerine Rigsrad’a ¹⁰⁸ danışılmasını istedi. Bu ılımlı talep Alman Devletleri tarafından reddedildi. Bu koşullar altında Danimarka’nın böylesine bir saldırıyı silah zoruyla durdurmadan başka çaresi kalmadı.”¹⁰⁹

Almanlar iddialarından, Danimarka da Kasım Anayasasını kaldırmayacağı sözünden dönmedi. Bu nedenle Almanlar işi diplomatik yolların ilerisine götürmeye başladı. Ordusu Eider ve Schleswig üzerine yürüdü. ¹¹⁰Artık bir savaşın çıkacak olmasına kesin gözüyle bakılmaya başlanmıştı. Çünkü Almanlar ordudaki hazırlıklarını hızla tamamlamaya çalışıyordu. Bu gelişmelerin hepsi gazetede detaylandırılmıştı.

“İngiltere’nin Danimarka ve Almanlar arasındaki anlaşmazlığı barışçıl bir çözüme kavuşturma çabaları bir sonuç vermedi. Avusturya ve Prusya’nın nihai hedeflerinin

¹⁰⁶ The Sun, London, 19 Ocak 1864, s.6.

¹⁰⁷ The Sun, London, 30 Ocak 1864, s.4.

¹⁰⁸ Rigsrad: “Bölge Konseyi” anlamına gelir. (en.wikipedia.org/wiki/Riksråd), Erişim Tarihi: 10.12.2023.

¹⁰⁹ The Sun, London, 1 Şubat 1864, s.12.

¹¹⁰ K. Maria Brennan, “The Relation of the Schleswig-Holstein Question to the Unification of Germany:1865-1866”, (Master’s Thesis, University Chicago, 1936), s.12-13.

yanında şu an ki hedefleri Eider Limanları. Her iki hükümet (Avusturya – Prusya) birliklerini sürekli ileri doğru itiyor ve işgalci ordunun öncü birlikleri yakında Schleswing solunda olabilir. Bu iki ordunun ortak düşüncesi gelecekteki Hegemonyanın Berlin ve Vienna'ya ait olacağıdır. Almanlar Schleswing'i Avusturya ve Prusya kollarıyla şimdiden fethettiler. Dük Frederek'i teslim olmaya zorladılar. Danimarka'nın İskandinav ve Kiel Limanları'nı büyük bir donanma istasyonuna çevirdiler. Bu limanları donanma istasyonlarına çevirmelerindeki sebep ise yeni filolar ortaya çıkarmaktır. İki ya da üç yüz bin kişi, askeri güç olan Prusya ve Avusturya tarafından geliştirildi. Muhtemelen bu iki Alman devleti böyle bir orduyla kendilerini donatmadıkça, Schleswig'e giremeyeceklerinin farkındalar. Danimarkalıları son zamanlarda bu tür donanma faaliyetlerinde güçlendirdikleri Danevirke'den sürdüler. Danimarka savunma hattına yönelik ciddi girişim şubat ayına kadar epey ilerlemiş olacak. Almanlarda bu savaşın kendi düşündükleri zamandan daha uzun süreceğini anladılar. Bu yüzden savaş alanına asker sevk etmeyi hızlandırdılar ve aceleci davranmaya başladılar.”¹¹¹

Meclis, Augustenburg Dükü'ne dükalıkları temsil hakkı vermişti. Ancak Prusya ve Avusturya için Augustenburg Dükü'nün temsilci olması bile dükalıkları ele geçirme isteklerini engelleyen bir durum değildi. Donanmalarını güçlendirmeleri ve asker sevk etmeleri bu inançlarının bir göstergesidir. Artık savaşın şubat ayında başlayacağı bile ön görülen bir durumdu. İngiltere, Almanların hazırlıklarını tamamlayıncaya kadar Danimarka donanmasının Kuzey Deniz'e giderek karşı bir misilleme yapabileceğini düşünüyordu. Çünkü Danimarka'da savaş hazırlıklarına başlamıştı. Her bir yandan asker topluyordu. Sadece Schleswig'te 38.000 kişiden oluşan bir ordu kurmuştu.¹¹²

2.3. Prusya- Danimarka Savaşı

2.3.1. Prusya- Danimarka Savaşı'nın Başlaması

Bismarck'ın Avrupa üzerindeki stratejik planları tamda kafasında kurguladığı gibi gerçekleşmişti. Bunun için Rusya'ya Polonya Ayaklanmasında yardım etmişti. Ardından

¹¹¹ The Sun, London, 29 Ocak 1864, s.4.

¹¹² The Sun, London, 29 Ocak 1864, s.4

dukalıkları bahane ederek Avusturya'yı da yanına çekmişti. Böylece Fransa'yı da ittifak arayışında yalnızlaştırmıştı.¹¹³ Artık Danimarka'ya karşı açılacak bir savaşta Prusya'nın çekincesi yalnızca İngiltere olabilirdi. Ancak Bismarck, İngiltere'nin Danimarka'ya karşı yardım edebilecek bir gerekçesi olduğunu düşünmüyordu. Bir gerekçe ortaya koymadıkça da İngiltere'nin savaşa müdahil olabileceğine inanmıyordu. Bunun yanında Prusya ve Avusturya'nın Londra Protokolü'ne uyulmadığına dair ortaya attığı sağlam bir gerekçesi vardı. Bu amaçla kendisine yardım etmesi için Avusturya'yla da anlaşmıştı. Bu nedenle Danimarka, iki Alman devletin taleplerini reddettiğinde savaşın kaçınılmaz olduğu açıkça belliydi. Böylece beklenen gerçekleşmiş oldu. 50.000 kişilik Prusya ordusu ile 20.000 kişilik Avusturya ordusu 1 Şubat 1864'te Schleswig'te savaşı başlattı.¹¹⁴ Savaşın başlaması, İngiliz gazetesi The Sun'a son dakika gelişmesi olarak şu şekilde yansdı:

“Son İstihbarat, Danimarka'da Savaşın Başlaması, 1 Şubat;
Alman birlikleri Eider'i geçti ve ilk top atışları yapıldı. Danimarkalılar da Sorg Köprüsü'nü havaya uçurarak tüm savaş malzemelerini geri çektiler. Gelen bilgilere göre ordu birlikleri savaşa hevesli ve coşkulular. Kral'ın da bugün gelmesi bekleniyor. Saat tam on ikide Prusya birliklerinin Schleswig Cephesi'ne doğru geçtiği onayı alındı. En son elli yıl önce Avusturya ve Prusya orduları aynı mücadeleye girmiş ve aynı rozeti takmışlardı. Şimdi yeniden aynı sembolü benimseyip eskiden olduğu gibi omuz omuza savaşıyorlar.”¹¹⁵

Almanların planına göre öncelikle Danimarka birliklerinin adalarla bağlantısının kesilmesi gerekiyordu. Adalar ile Danimarka arasındaki bağlantıyı kesebilirlerse savaşın kısa sürede bitebileceğini düşünüyorlardı. Ancak işler, Bismarck'ın savaş öncesi Avrupa'da kurduğu denge siyasetindeki planı gibi gitmedi. Almanların savaşı erken bitirebilme planı hava şartları nedeniyle bozuldu. Havaaların kötü seyirde gitmesi savaşı uzatan en büyük etkenlerden biri oldu.¹¹⁶ Bu durum gazeteye de yansdı:

“Son İstihbarat, Danimarka'da Düşmanlıklar, Kiel, 2 Şubat;

¹¹³ “Bismarck, Otto Von”, *AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, c.5, İstanbul: Ana Yayıncılık, 1994, s.438.

¹¹⁴ Herman Pinnow, *History of Germany People and State Through a Thousand Years*, New York: The Macmillan, 1933, s.345.

¹¹⁵ The Sun, London, 1 Şubat 1864, s.2.

¹¹⁶ Herman Pinnow, *History of Germany*, s.346.

Prusyalılar, Eckernforde'nin arka kısımdaki yükseklikleri işgal etmeye başladı. Kiel'e doğru yapılan hareket ciddileşiyor. Kiel'e doğru bölgeleri buzla kaplayan donlar sebebiyle Dannevirke'nin önündeki Danimarkalılar için azda olsa işe yarayacak. Müttefik ordu bu don olayı yoğunlaşmadan 1 hafta önceden orada olmayı umuyor. Tüm Schleswig ve Holstein derneklerindeki delegeler, dün Kiel'de toplandılar. Hareketin yürütülmesinden sorumlu komiteye rehberlik edilmesi için gereken kurallar tartışıldı. Schleswing'e ilerleme hazırlıkları enerjik bir şekilde devam ediyor. Yirmi altı bin araba ve vagon Kiel'de bulunuyor. O kasabanın yakınında bulunan taburlar, şu anlık kendilerini tutuyorlar ama her an yürüyüşe hazırlar. Prusya karargâhı tarafından bir saldırının olacağına ve savaşın kaçınılmaz olduğuna inanıyorlar. Prusya, Holstein ve Lauenburg'la birlikte Schleswig'i dikey bir şekilde ele geçirecek. Bu yüzden hastaneler de dahil olmak üzere savaşa her yönden hazırlanıyorlar. Savaş için Dük Frederick'in de hazır olduğu bildirildi.”¹¹⁷

Prusya ve Avusturya kendi aralarında hiç zaman kaybetmediler ancak Danimarka onların ilerlemesini engellemek için stratejilerini iyi planladı ve kışın getirdiği avantajları iyi kullandı. Haberde de görüldüğü gibi Prusya'nın planladığı emelleri için savaşın kaçınılmaz olduğunun Schleswig ile Holstein'deki vatandaşlarda farkındadır. Delegeler toplanarak bölgede ne yapılması gerektiğine dair tartışılmış ve hazırlık aşamalarına geçilmiştir. İngiltere de bu olayın sıkı bir takipçisi olarak Avrupa'nın savaş öncesi düşüncelerine, Almanların takındığı tavırlara ve kendilerinin bu savaşa neden dahil olduklarına dair düşüncelerine gazetesinde yermiştir. Habere göre;

“1852 Anlaşması'nın bağlayıcılığını öne sürerek aslında Alman güçlerinin Schleswig'e girme niyetinde olmadıklarını söylemeleri sadece bir komediden ibaret. Asıl amaçları Danimarka'yı parçalamak ve kendi aralarında kabul ettikleri şartların yerine getirilmesini sağlamak. Almanların bu davranışları açıkça kabul edilemeyecek bir davranış, saldırganlıktır. Cesur Danimarkalılar böylesine bir güce boyun mu eğecekler yoksa yardım onlara ulaşana kadar Danevirke'yi tutabilecekler mi göreceğiz. Alman güçlerinin saldırganlık niyetiyle öne sürdüğü ilk top atışı durduruldu ama Avrupa'nın barışı da kesin olarak bozuldu. Barışçıl politikaların bozulmayacağını düşünen Avrupa, Almanların Danimarka'ya saldırmaya gerçekten cesaret edemeyeceğini ve bir Avrupa savaşının nihai sonuçlarını riske atamayacaklarını düşündü. Avusturya ve Prusya da mantıksız bir şekilde

¹¹⁷ The Sun, London, 2 Şubat 1864, s. 2.

İngiltere'nin böyle bir savaşa müdahale edeceğini düşünmedi. Halbuki İngilizlerin savaştan hoşlanmadıklarını biliyorlardı. İngiltere, Danimarka'ya karşı verilebilecek her taviz için uğraştı. İngiltere'nin talebiyle üzerine Holstein tahliye edildi. Almanlar Schleswig'i işgal ettikleri için İngiliz Dışişleri Bakanı'nın gönderisinde açıkça bu durum kınandı. Zayıf ve ezilmişlerin lideri olarak İngiltere daima öne çıktı ve bu durumdan yüzyıllardır gurur duyuyor. Avrupa, Danimarkalıların bu savaşa girmesini makul bulmuyor, direnişin umutsuz olduğuna ikna edilmesi gerektiğine inanıyor. Çünkü düşmanlarının kendilerinden iki katından büyük bir orduyla sahaya geleceklerini söylüyorlar. Danimarkalılar en fazla 35.000 ila 40.000 arasında adamı var ama Alman iki gücün Schleswig'e gönderilen 80.000 ila 100.000 arasında öncü birliği kuvvetleri var. Avusturya – Prusya'nın bu kuvvetlerinin 1 hafta ya da 10 gün içerisinde tamamının Schleswig'e gitmesi muhtemeldir.”¹¹⁸

Avrupa devletleri (Rusya, Fransa), Almanlar tarafından Danimarka'ya ültimatom verilinceye kadar Danimarka ve Almanlar arasında yaşanan gerginliğin bir savaşa dönüşebileceğine inanmadı. Çünkü Almanların Viyana'da kurulan düzeni bozup savaşa gireceğine inanmıyorlardı. Ancak Almanlar Eider'e saldırarak bu devletlerin inançlarını kırmış oldu. Yine de bu devletler, Danimarka ve Almanlar arasında yaşanacak bir savaşta Danimarka'nın Almanlara karşı başarılı olabileceğine de inanmıyordu. Çünkü bu devletlere göre, Danimarka ile Almanlar eşit şartlarda savaşmayacaklardı. Danimarka'nın ordusu ile Almanların ordusu eşit bile değildi. Almanların ordu sayısı Danimarka'nın ordu sayısından iki kat daha fazlaydı. Bu nedenle Danimarka'nın Almanlara karşı uzun bir süre dayanabileceğine inanmıyorlardı.

Almanlar, Eider saldırısının ardından ikinci saldırısını Missunde üzerine yaptı. Missunde Schlei körfezinin güneyinde, Schleswig kasabasının yaklaşık yedi mil doğusunda bulunan bir yarımadaydı. Çatışma 2 Şubat sabahı saat 10.00'da başladı. Çatışmanın yaşandığı öğle saatinde Almanların şiddetli saldırıları nedeniyle Danimarka takviye kuvvetini çağırılmadan geri çekilmek zorunda kaldı. Çatışma yeniden başladığında Danimarka'nın beklediği takviye kuvveti 15.00'de gelecekti. Ancak takviye kuvvetinin gelmesine gerek kalmadı. Çatışma sahasına saat 14.30'da ağır bir sis indi. Bu nedenle Prusya çekilme emri verdi. ¹¹⁹ Bu durum gazeteye şu şekilde yansdı:

¹¹⁸ The Sun, London, 2 Şubat 1864, s. 4.

¹¹⁹ Michael Embree, *Bismarck's First War The Campaign of Schleswig and Jutland 1864*, England: Helion & Company Limited, 2006, s.47-54.

“Son İstihbarat, Danimarka’daki Savaşın Detayları, 2 Şubat;

Alman Birlikleri bugün Missunde ve Breckendorf yakınlarında çarpışmalar gerçekleştirdi. Almanların Missunde’ye saldırısı sabah 10’da başladı ve saat 16.00’ya kadar sürdü. Prusyalı Prens Fredrick, Missunde’ye yaptığı saldırıda 74 silah kullandı. Danimarka Kralı, Danimarkalıların ciddi bir direnişle Avusturya’ya karşı koyacaklarına emindi. 100’e yakın ölü ve yaralı var ama Missunde alevler içerisindeydi buna rağmen öncü ve piyade tugayları kontrol altına alındı ve Prusya ilerleyişi durduruldu.”¹²⁰

Don ve sis olayları yaşansa da Danimarkalıları Missunde Seferi’nde karada kendilerinden sayıca çok daha fazla olan kuvvetlere karşı durabildi. Bu anlamda Almanlara denk olduklarını kanıtladılar. Savaş, Schleswig kasabasının kuzeybatısında yer alan Eckenforde ve Missunde üzerindeki Schle’in, Flensburg’a kadar uzanan kısımlarında üç gün sürdü. Prusyalılar son saldırıları hariç her defasında başarısız oldular. Avusturyalılar ise 400 tugayını kaybetti. Almanlar, Schleswig yakınlarında bulunan bir fabrikaya bile saldırdı ama yine de başarılı olamadı. Prusyalıların Missunde’ye son saldırısında Danimarkalıları önce Schleswig’den Flensburg’a doğru ardından Almanlara yeniden saldırabilmek için Alseo bölgesine geri çekildiler.¹²¹

Avusturya ve Prusya askerleri, Missunde’nin ardından yönünü Danevirke’ye çevirdi. Danimarkalıları, Almanların sayıca fazla olduğunu bildiğinden Danevirke’yi korumak için tüm ordusunu kaybetmek zorunda kalabilirdi. Bu nedenle ordusunu korumak için Danevirke’yi topluca terk etmeye karar verdiler. Kuzeye doğru yol almaya başladılar. Danimarka’nın yokluğunu ilk fark eden Avusturya oldu. Avusturya Danimarka ordusunu kuzeye doğru takip etmeye başladı. Danimarkalıları Oeversee’de yakaladı ve ağır bir yenilgiye uğrattılar.¹²² The Sun Gazetesi’nde de bu durum Almanların üstünlüğüne bağlanarak anlatıldı. Gazeteye yansıması şu şekildedir:

“Almanlar hızlı bir darbeyle Danimarkalıları geri püskürtmek istiyorlar; siperleri, toplu silahları ve yüzlerce askerleri hesaba katılırsa Almanlar çok daha üstün sayıda. Halbuki Danimarka’nın ordusu elli bin kişiyi bile geçmez. İşgalci ordunun sağ kanadı Prusyalılardan, sol kanadı Avusturyalılardan oluşuyor. İki kol arasında

¹²⁰ The Sun, London, 3 Şubat 1864, s.2.

¹²¹ The Sun, London, 6 Şubat 1864, s.8.

¹²² Rene Rasmussen, “Flensborg Under Krigen i 1864 Opleved af Byens Danksindede”, *Sonderjske Arboger*, 2015, s.14-15.

Missunde'ye yapılan saldırıda Prusyalılar durduruldu ancak salı günü işgalciler bu geri püskürtmenin etkisinden kurtuldular. Avusturya, Danevirke Nehri'nin kıyısına ilerledi ve şu ana kadar çarpışmalar devam etti. Danimarka ordusu mağlup oldu. Avusturya ordusu, Schleswig Danevirke'nin hemen hemen güneyinde yer alan Rendsburg kasabasına ve yarımada'nın doğu batı kıyılarına girdiler. Kıyılardan Rendsburg ve Flensburg boyunca ilerlediler. Pazartesi akşamı Danimarka siperlerinin güneyinde kalan Sorg'a giden yoldan geçerken Kropp adlı köyü de işgal ettiler. Salı günü öğleden sonra Avusturya öncüsü General Von Gablentz komutasındaki birlik Danimarka mevziisine saldırdı. Bu eylemin detayları henüz tam bilinmiyor ancak Kopenhag ve Berlin'den gönderilen telgraflara göre Avusturya'nın Danimarka'nın mevzilerinden bazılarını Danevirke'nin önünde iyice zorladığı ve Danimarkalıları yerlerinden ederek geri çekilmek zorunda bıraktıklarından söz ediliyor. Alman birliklerinin de hücum hattına girene kadar ilerlediklerinden bahsediliyor. Gelen bir telgrafa göre ise Avusturya'nın 200 kişiyi ele geçirdiği söyleniyor. Her halükârda salı günkü saldırının sonucu ne olursa olsun Avusturyalıları sonraki gün başarılı bir saldırı yapabileceklerine dair teşvik etti. Avusturyalıların çok çeşitli silahlarla ileri gittikleri kesin bir gerçek. Alınan son telgraflara göre ise Danimarka ve alman birlikleri arasında yarım düzine ölü ve yaralı var. Danimarkalıların kaybı 150'den 200'e çıkarken Prusyalıların kayıpları da iki katına çıktı. Aralarında ağır yaralı olarak çok sayıda Prusyalı subayın olduğu bildirildi.”¹²³

Danimarkalıların Danevirke'yi topluca terk etmesi kendi halkı tarafından da tepkiyle karşılandı. Yine de halk kuzeyden kaçabilen askerlere kahve ve ekmek pişirdi. Buzlu yollarda ilerleyen askerin ihtiyaçları karşılanmaya çalışıldı. Avusturyalıların 6 Şubat'ta Danimarka'yı takip ederek savaştıkları Sankelmark veya Oeversee olarak adlandırılan savaşta ise her iki tarafın kaybı da 400'den fazlaydı. Yaralanan ve esir alınanların sayısı ise neredeyse 1000 kişiydi.¹²⁴ Danevirke'de yaşananlar netlik kazanınca bu durum gazeteye de şu şekilde yansdı:

“Cumartesi günü saat 12.30'da Danimarkalıları geri çekilerek Schleswig şehrini boşattılar. Danevirke'yi tüm ulusla birlikte terk ettiler. Danevirke'de birikmiş önemli savaş malzemelerini gerilerinde bıraktılar. Bu önemli savaş malzemeleri arasında altmış ağır topçu silahı var. Danimarkalıların şehri terk etmelerinin ardından

¹²³ The Sun, London, 6 Şubat 1864, s.4.

¹²⁴ Rasmussen, *Flensborg Under Krigen i 1864*, s.16

Avusturyalılar cumartesi akşamı saat yedide Schleswig'e girdiler ve altmış ağır topçu silahıyla birlikte Danevirke'yi ele geçirdiler. Avusturya kuvvetleri bunlarla da yetinmeyip Danimarkalı General Gablenz komutasındaki askerleri Flensburg istikametinde takip ederek Schleswig ile Flensburg arasında (Oeversee denilen yerde) ani ve ağır bir yenilgiye uğrattılar. Bir yarbay ve iki yüz Danimarkalı esir alındı. Esir alınanların yanında altı top ve önemli mühimmatlar da ele geçirildi.”¹²⁵

Avusturya Komutanı, Oeversee'de yaşanan olayların ardından Viyana'ya bir rapor göndermiştir. Oeversee'den sonra yapacakları planlamaları öğrenmemiz açısından verdiği bilgiler oldukça önemlidir. Avusturya Komutanı'nın başkentine yazdığı bu rapor, İngiliz basınında da yer almıştır.

General Von Gablenz Raporu, Viyana. 15 Şubat;

Avusturya komutanı General Von Gablenz'in raporundan alıntıdır:

“Avusturya Karargâhı, Froerup, 10 Şubat;

Ayın 6'sında Oeversee'deki çatışmadan sonra kapsamlı ve zorlu bir yürüyüşle Flensburg'a geçildi. Flensburg'da birkaç gün barınmaya ve dinlenmeye karar verildi. Prusya Muhafızlar Tümeni ayın 9'unda Apenrade'e doğru ilerleyecek ve Gavenstein'i işgal edecek. Ardından Düppel'i ele geçirecek. Bu hareket nedeniyle Flensburg'daki mahalleler boşaltıldı. Mahale, 6. Kolordu askerleri tarafından işgal edilecek.”¹²⁶

Danimarka'da yaşanan gelişmeler bütün ülke gündeminde de takip edilmeye çalışılıyordu. Savaş çıktığında Danimarka'da bulunan aslen İskoç asıllı İsveç Bakanı Bay Hamilton, Danimarka'daki gelişmeleri hükümetiyle görüşmek için başkentine çağrılmıştı.¹²⁷ Kopenhag'dan gelen bu haber The Sun'a da yansımıştı.

“Schleswig'deki Savaş, Kopenhag, 17 Şubat;

Hükümet, düşman limanlarının ablukasına ilişkin yönetmeliği yayınladı. Kopenhag'daki İsveç Bakanı Kont Hamilton, hükümetiyle istişarede bulunmak üzere Stockholm'e çağrıldı. Sandbjerg'deki düşman askerleri ve Boehave'deki Danimarkalılar birbirlerine ateş açtılar ancak sonuçsuz kaldı.”¹²⁸

Danimarka, savaş başladığı andan itibaren uyguladığı stratejilerini Oeversee Muharebesi'nin ardından terk etti ve kuzeydeki mevzilerinin savunmasına kayma kararı

¹²⁵ The Sun, London, 8 Şubat 1864, s. 2.

¹²⁶ The Sun, London, 18 Şubat 1864, s.6

¹²⁷ Antonio Carlo N.Gallenga, *The Invasion of Denmark in 1864*, c.1, London: R. Bentley, 1864, s.109.

¹²⁸ The Sun, London, 18 Şubat 1864, s.6.

aldı. Çünkü Almanların kara savaşını uzatıp yarımadanın yukarısına doğru ilerlemesini engellemek istiyordu. Danimarka ordusunu Dybbol (Düppel), Frederica ve Schleswig ile kendi krallığının sınırında birimlere böldü. Bu sırada Prusya, ordusunun bir bölümünü Dybbol mevziisini kapatmak için gönderdi. Avusturya ve Prusya birliklerinden oluşan başka bir birim ise Kolding sınırına doğru gitti. Kolding'deki Danimarka ordusu kasabadan çekildiğinde Prusya kuvvetleri kasabayı hızla ele geçirdi. Prusyalı ve Avusturyalılar Frederica'yı kesmek ve Jutland'daki Danimarka kuvvetlerine karşı bir saldırıda bulunmak amacıyla hızla ilerlemeye başladı.¹²⁹ Bu durum Alman gazetelerinden alınan bilgilerle The Sun gazetesinde anlatıldı:

“Danimarka’da Savaş, Berlin, 20 Şubat;

Prusyalılar Düppel Bölgesi’ne dört bir dalda ilerlemek ve düzenli bir kuşatma için hazırlıklar yapıyor. Siperler açıyorlar, bir kalenin kuşatılması için olması gereken her şeyi yapacaklardır. Schleswing’in tamamı müttefik kuvvetlerin karşı konulmaz hücumlarına uğruyor. Prusyalılar için söyle bir yargıya varmak mümkündür ki: çok genç askerlerdir. Çoğu sakalsız delikanlılardan oluşuyor. Bu yüzden onları Düppel siperlerinin güçlü savunma ve ağır mühimmatına karşı savurmak tehlikeli olur. Pek çok kıdemli asker kendini feda ederse bu mümkün olabilir. Çünkü ilk kez ateşe giden genç askerler gördükleri manzara karşısında moralleri bozulmaya eğilimlidir. Bu yüzden yoldaşları üzerlerine düşen görevi yaparak bu geri tepme riskini göze almazlar. Hamburg’da, Elbe’de beş derece soğuk ve taze buz var; don geri döndü. Bu yüzden toprağı kazmak ve kürek çekmek neredeyse imkansız hale gelmiştir. Prusya birlikleri hem demir yolu hem de yürüyüşle Rendsburg kasabasından hızlı bir şekilde birbirlerinin yerine geçmeye çalışıyorlar. Ayrıca ağır silahları da bekliyorlar. Prusyalıların şu anda Schleswig ve Holstein sınırlarına yakın birlikleri çok fazla olmalı, en az 10.000 adamları var. Flensburg’un kuzeyi Sundewitt Bölgesi’nde veya çevresinde en az 30.000 Prusyalı asker vardır. Düppel’e ve Fredericia’ya yönelik eş zamanlı saldırılardan söz ediliyor. Savaş Schleswig sınırlarının ötesine bir kez taşınması, savaşın karakterini tamamen değiştirir. Paris gazetesi, Düppel

¹²⁹ Inge Adriansen, Jens O. Christensen, *The Second Schleswig War 1864*, Sonderborg: Sonderborg Slot, 2013, s.14-15.

Kuşatması'nı ve Danimarka sorununu telgrafında belirttiklerine göre Avrupa Birliği'ne taşımayı düşünüyor.”¹³⁰

Almanlar planladıkları gibi Düppel'e doğru yola çıktı. Düppel'e varmalarının ardından 22 Şubat'ta Düppel'i ele geçirmeye çalıştılar. Kısmen başarı elde ettiler ancak tam anlamıyla Düppel'i ele geçiremediler. Bu nedenle geri çekilmek zorunda kaldılar.¹³¹ The Sun gazetesi, yaşanan çatışma ile ilgili gelişmeleri Alman gazetelerinden şu şekilde takip etti:

“Berlin resmî gazetesi, Schleswig'den haberleri yayınlamaya devam ediyor. Danimarkalılar Hollnis ve Rinkenise yakınlarında gemi ve bazı Prusyalı bataryalara bir atış gerçekleştirdi. Danimarkalıların amacı Eckensund'daki bir köprüyü yıkmak olduğu söylendi. Düppel'in önlerinde 60 Danimarkalı piyade esir alınmış ama pek çok yaralı ve 12 kişi kaybeden Prusyalılara bakıldığında bu önemsiz bir olay. Düppel ve Alsen'deki Danimarkalıların çektikleri acıları Alman gazetelerinden yetersiz bir şekilde öğreniyoruz. Bilinenler, açık havada saman üzerinde uyudukları vb. şeyler. Ayrıca Schleswig'te hava muhalefetleri çok sert bir şekilde devam ediyor. Bu durum Prusya ordusunun sıhhiyesi için de elverişsiz bir yapıya sahip. Prusya karakolları şu an Nübel'in ötesinde bu yüzden haritaya göre Düppel'e yakın olduklarını söyleyebiliriz. Düppel'deki köy sakinleri için de mülklerini terk ettikleri söyleniyor.”¹³²

Düppel saldırısının yanında Prusya ve Avusturya birlikleri, Jutland'da bulunan Danimarkalı birliklere saldırmak için yola çıkmıştı. 8 Mart'ta yaşanan çatışma Jutland'ın kuzeyinde kalan Fredericia'da yoğunlaştı. Danimarkalılar direnemeyerek Vejle yakınına kadar geri çekildi. Avusturya birlikleri de Danimarkalı birliklerini Vejle'ye takip etti. Vejle'de yapılan savaşta Danimarka birlikleri kuzeye doğru çekilmek zorunda kaldı.¹³³ Gazetede bu durum son dakika gelişmesi olarak yer aldı:

“Son İstihbarat, Jutland'da Mücadele, Avusturyalıların Vejle Üzerindeki İlerlemesi,
8 Mart;

¹³⁰ The Sun, London, 23 Şubat 1864, s.1.

¹³¹ Henry Mills Alden, “Europe” *Harper's New Monthly Magazine*, vol. 28, New York: Harper & Brothers, 1864, s.849.

¹³² The Sun, London, 23 Şubat 1864, s. 9.

¹³³ Henry Mills Alden, “Europe”, s. 849.

Prusya Tümeni bugün Sondersborg'a kadar ilerledi. Fredericia'ya geri döndüğünde 180 mahkûm yakaladı. Prusyalıların ise 20 yaralı, 2 de ölü kaybı var. Avusturyalı kuvvetlerde Vejle'ye doğru ilerliyorlar.”¹³⁴

Avusturya ve Prusya yürüttükleri savaşı denizlere de taşımaya başladı. Düppel ve Frederica'da alınan kayıplardan sonra bu durum Avrupa basınında da yer tuttu. Özellikle The Sun'da İngilizler, Avusturya ve Prusya'nın denizdeki planlarını anlatırken onları kınayarak Avrupa'ya seslendi. İngiltere, Danimarka'nın başına gelenlerin benzerinin yaşanabileceğini Avrupa'ya hatırlattı:

“Avusturya Filosu Baltık'a doğru hareket etti. Prusya ve Avusturya'nın takındığı bu haksız saldırgan tavırları kınıyoruz. Danimarkalılar da Alman ticaretine zarar vermek için Elbe'yi abluka altına alıyor. Avusturya Baltık'a gittiğinde orada Prusya filosu ile bir bağlantı noktası oluşturacak böylece askeri üstünlüklerinin yanında bir deniz üstünlüğü de sağlanmış olacaklar. Bu durum hem Düppel'in hem de Fredericia'nın düşüşü anlamına gelir. Sonuç olarak Danimarkalılar Alsen ve Funen adalarını kaybettiler. Polonya'nın bölünmesi ruhu, Danimarka'ya karşı yapılan bir savaşın benzeri gibiydi. Farklı olarak buradaki savaş, büyük güçlerin küçük olan bir birliği gibi. Bugün Danimarka'ya yapılanlar yarın Hollanda'ya da yapılabilir.”¹³⁵

Avusturya ve Prusya'nın Jutland'a bağlı Fredericia Bölgesi'ndeki çatışmayı son dakika olarak haber veren İngiliz gazetesi, Fredericia Çatışması'nda yaşananları anlattı ve Fredericia'da devam eden çatışmanın son gelişmelerini paylaştı.

“Avusturyalılar ilerleyerek Danimarka'nın karakollarıyla çarpıştılar ve Danimarkalıları geri püskürttüler. Nişanın ayrıntıları hakkında henüz kesin bir bilgi sahibi değiliz ancak Alman kaynaklarından bize gelen raporları Danimarkalılar da onaylıyor, sonucun bizim için felaket olduğu konusunda hemfikirler. Avusturya ordusu salı sabahı saat altıda Kolding'i geçti. Yolda Vejle'ye doğru geri çekilmek zorunda kalan Danimarka süvarileri ile karşılaştı. Danimarkalıların cesur direnişleriyle Avusturyalılar geri çekilmek zorunda kaldı. Avusturyalılar kuzeyde ilerlerken, Prusyalılar Fredericia'ya doğru ilerlediler ve Danimarka karakollarına saldırdılar. Bu olayda başta Danimarkalı General olmak üzere birçok personel yaralandı. En son alınan telgraflara göre müttefikler ilerlemelerini sürdürüyor. Fredericia'da büyük bir güç kasabaya her saat başı bir saldırı düzenliyor.

¹³⁴ The Sun, London, 9 Mart 1864, s. 10.

¹³⁵ The Sun, London, 9 Mart 1864, s. 4.

İngiltere'nin kesin olarak bir tarafsızlık taahhüdünde bulunmadığına inanılıyor. İngiltere anlaşmazlıkların hakemi olmak zorunda değil; böyle bir görevi yok ama yine de İngiliz Hükümeti, barışın yeniden sağlanması için çabalarını sürdürmeye çalışıyor. İngiltere, Avrupa barışını korumak için çok endişeli çünkü Avusturya ve Prusya'nın saldırgan bir üslubu var. Bu devletlerin aceleci tutumlarını dizginlemek arzusundadır. Aksi taktirde savaş önlenemez. Bu olayların yanlışlığını göstermek için uğraşıyoruz.”¹³⁶

Schleswig ve Holstein Dukalıklarının durumunu tartışmak için 13 Mart günü Dresden¹³⁷'de bir halk toplantısı yapıldı. Toplantıda kararlar: “Dukalıkların haklarına öncelik verilmelidir. Danimarka'dan tamamen ayırmayan herhangi bir çözüm Almanya'ya ve Alman onuruna ihanet olacaktır. Almanya'da güven ancak Alman halkının istekleriyle belirlenmiş bir davranış biçimi izlenerek yeniden sağlanabilir.” şeklinde prensipler belirtilerek alındı. ¹³⁸

17 Mart'ta ise yeni bir gelişme yaşandı. 10 Mart günü öğleden sonra Leith'ten Barselona'ya doğru giden Danimarka'ya ait Prethe Gemisi, Avusturya'nın Schwartzenburg ve Seehund Savaş Gemisi tarafından yakalandı. Danimarka'nın Prethe Gemisi Lizbon limanına getirildi. Ardından Duppel'in Bombalandığı haberi geldi.¹³⁹

“Danimarka'da Savaş, Duppel'in Bombalanması, Kopenhag, 17 Mart;

Dün Prusyalılar Broager'den Düppel'i şiddetli bir bombardımana tuttu. Çok güçlü bir topçu kuvveti Danimarka mevziisinin sağ kanadına ateş açtı. Bombardıman bütün gün devam etti ancak bir sonuç alınamadı. Prusya birlikleri geri çekildi. Düşman Jutland'ın güneyine doğru ilerlemeye devam ediyor. 6.000 Avusturyalı Horsens'ten ayrıldı. 600 Prusyalı da Femeren Adası'nı işgal etti ve 96 kişilik Danimarka garnizonunu esir aldı.”¹⁴⁰

Savaş devam ederken gazetelerde dönemin önemli şahsiyetlerinin savaş hakkındaki görüşleri bildiri şeklinde yayınlanıyordu. Bunlardan birisi de Viyana'daki bir gazetede görüşlerine yer verilen Kont Rechbarg'ın bildirisi. Bu bildiri The Sun gazetesinde alıntılanmıştır.

¹³⁶ The Sun, London, 10 Mart 1864, s. 4.

¹³⁷ Dresden, Almanya'nın en önemli şehirlerinden biridir. (Ahmet Ertek, “Almanya”, *DİA*, c.2, 1989, s.508.

¹³⁸ The Sun, London, 15 Mart 1864, s.10.

¹³⁹ The Sun, London, 18 Mart 1864, s.6.

¹⁴⁰ The Sun, London, 18 Mart 1864, s. 6.

Kont Rechbarg'ın Gönderisi, Viyana, 21 Mart;

Kont Rechbarg'ın Danimarka ve Alman anlaşmazlığı hakkında Avusturya temsilcilerine yazdığı bir bildiriden alıntıdır:

“Eğer Danimarka Avusturya ve Prusya'nın istediğı şekilde makul tavizler verseydi savaş çıkmayacaktı. Barış şimdi bile kurulabilirdi. Ancak Danimarka, Almanya'nın kendi üzerinde  stlendiğı y k ml l klere aykırı olarak bu anayasayı Schleswig'e sokmak istiyor. Avusturya ve Prusya, Danimarka'dan belli yükümlülükleri yerine getirmesini istiyor. Danimarka'nın monarşisini korumasına öncülük eden güçlerin çıkarları var. Avusturya ve Prusya'nın askerleri bu güçlerin tehlikelerini geçici olarak arka plana itmiştir. Eğer bu güçler iki büyük Alman gücüne itibar etselerdi bu çatışma çıkmaz ve uzamazdı.”¹⁴¹

Almanlar ile Danimarka arasında karada olduğı gibi denizlerdeki çatışmalar da hız kesmeden devam ediyordu. 28 Mart günü Dybbol(Düppel) hattında bir saldırı daha yaşandı. Prusya Birlikleri, Rolf Krake adında bir Danimarka zırhlı gemisine saldırdı. Rolf Krake Gemisi Danimarka'nın tek zırhlı gemisiydi. Diğ r tüm gemileri ahşap gövdeli ve buharla çalışan gemilerdi.¹⁴² Danimarka bu savaşta Prusya'ya karşı iyi bir direniş gösterdi. Prusya geri çekilmek zorunda kaldı. Bu olay gazeteye şu şekilde yansıdı:

“Savaşın merkezindeki özel muhabirimizden telgraf aldık. Bu sabah saat üçte Bastion ve tüm Dybbol hatlarına saldırı yapıldı. Prusyalılar üç kez geri püskürtüldü. Bu yüzden Prusyalı askerler, subaylarının ilerleme emirlerine itaat etmeyi reddettiler. Rolf Krake, Prusyalıların sağından Wemmingbod'dan ateş etti. Ateş yedi saat sürdü. Bombardıman hala devam ediyor. 100 Danimarkalı öldürüldü ve yaralılar da var. Prusyalılardan ise 22 esir alındı. Danimarkalıların Başkomutanı şöyle diyor: ‘Düşman bu sabah saat üçte Düppel'deki konumumuzu şaşırtmak için uğraştı. İki siperimizin arasına girdi ancak eski konumuna geri p sk rt lebildi. Nişan dört saat sürdü., çatışma tüm hat boyunca yayıldı.’ Jutland'daki Prusyalıların güneye doğru hareket ettiğı öğrenildi.”¹⁴³

Almanlar ile Danimarka arasında kara ve denizlerde savaş devam ediyorken aynı zamanda savaşın uzamaması ve barışın sağılanabilmesi için İngiltere, Londra'da bir konferans düzenlemeye karar verdi ve Büyük G  lere bu konferansa katılımları için

¹⁴¹ The Sun, London, 24 Mart 1864, s.3.

¹⁴² Angus Konstam, *European Ironclads 1860-75*, London: Bloomsburg Publishing, 2019, s.8.

¹⁴³ The Sun, London, 29 Mart 1864, s. 6.

davette bulundu. Yapılacak bu konferansta Danimarka ve Almanların durumlarını ele alınacaktı. İngiltere'nin konferans kararı ve konferansın Büyük Güçler tarafından kabul edilmesi The Sun gazetesine de yansdı:

İngiltere Bakanı Sir Alexander Malet tarafından Federal Diyet Başkanı Baron Kubeck'e iletilen İngilizce Nota'nın tam metnidir, 23 Mart;

“Majesteleri, Kuzey Avrupa’da düşmanlıkların patlak verdiğini görmekten dolayı büyük bir üzüntü içerisinde. Majesteleri, Holstein, Lauenburg ve Schleswig sakinlerinin refahıyla derinden ilgilenmekte ve devletin tamamlayıcı bir parçasını oluşturan bağımsızlıklarının tehdit altında olmasından üzüntü duymaktadır. Avrupa’nın genel sistemine ve güç dengesine katkıda bulunmak istemektedir. Majesteleri, savaşın uzaması halinde insan hayatının feda edilmesinden aynı derecede pişmanlık duyacaktır. Bu nedenle Majesteleri, Avusturya, Prusya ve Danimarka ile Londra’da düzenlenecek bir konferansta bir araya gelecek. Bu konferansın amacı barışın yeniden sağlanmasıdır bu yüzden konferansta bir araya gelecek temsilcilere yetki verilmesini talep etmiştir. Barışın yeniden tesisi için bu talep kabul edilmiştir. Avusturya ve Prusya hükümetleri böyle bir konferansa temsilci göndermeye hazır olduklarını belirtmiştir. Danimarka hükümeti de 1851-52 Anlaşması temelinde müzakere yapılmasına izin verilmesi şartıyla böyle bir konferansa onay verdiğini belirtmiştir. Avusturya ve Prusya’nın himayesi altında akdedilen bu anlaşmaları ve Alman meclisinin onayını alan Danimarka ile yapılan düzenlemeleri, Majestelerinin Hükümeti barışın kalıcı olması için kabul edebilir. Bu yüzden 1864 Konferansı müzakerelerine gitmek istiyor. Ancak her türlü yanlış anlaşılardan ve bundan doğabilecek gecikmelerden kaçınmak istediğinden Majesteleri, konferansın temel hususlarını ortaya koymayı önermektedir: Kuzey Avrupa Barış Harekatı. (İmza) A. Malet.”¹⁴⁴

Diyetin Konferansa katılması için resmi davetini içeren ikinci nota ayın 26’sında sunuldu.

Metin şu şekildedir:

“Ayın 23’de verilen Toplantı notasına istinaden önümüzdeki 12 Nisan’da Londra’da bir konferans yapılmalıdır. Yüksek Federal Diyet ve Majestelerinin hükümetinin bir temsilciyle konferansta yer alması talimatı verilmiştir. Kuzey Avrupa’ya barışı geri

¹⁴⁴ The Sun, London, 31 Mart 1864, s.2.

getirme çabası için bu davet iletilirken aşağıda imzası bulunan kişiden Majestelerinin hükümeti tarafından onaylanan sürenin Ekselansları tarafından yönetilen yüksek kurul için uygun olup olmadığını araştırması istenmektedir. (İmza) A. Malet.”¹⁴⁵

Düppel’de yaşanan son çatışmada Almanların güneye gittiği haberi verilmişti. 31 Mart’ta alınan habere göre Almanların güneye doğru ilerleyişi sürüyordu. Almanlar, Horsens’ten ayrılarak önce Kral Aarhus’a ardından Randers’e doğru ilerlemeye devam etti. Ayrıca 5 Nisan Salı günü Holstein milletvekilleri Kiel’de toplanmaya karar vermiştir. Toplantıda Profesör Behn, Kont Rantzan, Bay Reichke, Pastors Versmann ve Schrader gibi önemli kişiler bir araya gelmesi planlanmıştır.¹⁴⁶ Aynı zamanda Londra’da da konferansların yapılmasına karar verilmiştir. İngiltere, barışın sağlanmasını istediği için buna yönelik adımlar atılmasını istiyordu. İngiltere’nin bu adımları ve Danimarka’nın Londra Konferansı’ndan bekledikleri gazeteye şu şekilde yansımıştır:

“Londra’da bir konferans düzenlenecek, Danimarka bu konferanstan kendileri için büyük bir iyilik çıkacağı beklentisinde. Savaşın merkezinden her gün telgraflar geliyor. Barışçıl çözümler alınmasını umut ediyoruz. Savaşı sona erdirmek ve uzun süredir can sıkıcı olan Schleswing- Holstein sorununu kalıcı bir şekilde çözüme ulaştırılırsa iyi bir iş çıkacaktır. Avrupa’nın gözünde savaşın yürütüldüğü barbarlık asla haklı çıkarılamaz. Avusturya ve Prusya’nın politikasıyla uzun süre ve gereksiz bir şekilde dökülen kan asla silinmez. Yakın zamana kadar İngiltere ve Almanlar arasında güçlü bir sempati vardı. Bu duygular gitti ve artık hiçbir konferans bu duyguları canlandıramaz. Avusturya ve Prusya zorbaca bir çözüm yolu benimsediler. Almanların bu davranışları bu ülkede düpedüz tiksinti ile karşılanmaktadır. Öyle ki halkın Danimarka diyerek her fırsatta coşku ile bağırımlarından ve hükümeti savaşa girmesi için kışkırtmalarını engellemek için devlet adamlarımız azami bir sağduyu geliştiriyor.”¹⁴⁷

İngiltere konferans kararı almışken savaş hala devam ediyordu. Danimarkalılar nisan ayına büyük top atışlarıyla uyandılar. Top atışları 48 saat kesmeden devam etti. Atılan top atışları nedeniyle yangınlar ortaya çıktı. Özellikle Sonderborg’daki yangında ağır

¹⁴⁵ The Sun, London, 31 Mart 1864, s.2.

¹⁴⁶ The Sun, London, 31 Mart 1864, s.2.

¹⁴⁷ The Sun, London, 7 Nisan 1864, s. 8.

yaralar alındı. Yaralılar taşındı ve Danimarka menzillerinde gece boyunca ameliyatlar yapıldı. Yapılan ameliyatlarda Danimarkalı askerlerin ezilen kol ve bacakları kesildi.¹⁴⁸

2-10 Nisan arasında cephede yaşananlar 15 Nisan'da gazeteye şu şekilde yansıdı:

“Danimarka’da Savaş, Broacher, 10 Nisan;

Bu sabah saat dörtte alarm borazanları çaldı. Tüfek ve havanların pilleri dün gece ikinci paralelin arkasına kuruldu. Bombardımanın sabah saat dokuzda başlaması bekleniyordu. 100 adet top, havan, ağır kuşatma silahı ve çeşitli kalibrelerde silahların olduğu bildirildi. Bir süre sonra Prusyalılar Düppel kalelerine saldırıya geçtiğinde Sonderborg’a birkaç top mermisi attı. Prusyalıların cumartesi öğleden sonra ve pazar sabahı bombardımanının asıl amacı, Ballegaard’dan geçişlerini gerçekleştiren diğer taraftaki Danimarka’nın dikkatini çekmektir. Sonderborg’a karşı 48 saat ateşlerini uzatmaları başka bir şekilde açıklanamaz. Flensburg’da şimdiye kadar 20’ye kadar ev yakıldı ve ciddi hasarların olduğu söyleniyor. Ateşlemenin de birden fazla bataryadan yapıldığı söyleniyor ancak kullanılan mermilerin sayısını tam olarak tespit etmek mümkün değil.”¹⁴⁹

Dybbol (Düppel) Muharebesi, İkinci Schleswig- Holstein Savaşı’nın en önemli muharebesiydi. Bu muharebe şubat sonu ile 18 Nisan arasında gerçekleşti. 18 Nisan’a kadar Prusya birlikleri, Danimarka tabyalarını kuşattı böylece Almanlar, Solderborg kalesine geçişini güvence altına aldı. Danimarka da herhangi bir Alman saldırısına karşı mevzilerini korumak için Flesburg ve Sonderborg arasına 60 silah ve 10 tabya kurdu. Prusya ordusu 28 piyade taburu, 24 filo ve 96 topa sahipti. Toplamda 36.000 askeri vardı. Danimarka’nın ise 26 piyade taburu, 64 silah, 11 havan topu, 58 tabya silahı ve 26.000 askeri vardı. Prusyalılar Dybbol’un arazi yapısını ve Danimarkalıların aldığı mevzi pozisyonunu tahmin ettikten sonra Danimarkalıların sol kanadına saldırmaya başladılar. Arazi çoğunlukla açık bir arazi olduğundan derin ve paralel bir yapıda hendekler inşa etmeye başladılar. İlk hendeğin kazımına 29 Mart’ta başlandı. Danimarka birlikleri yoğun silah atışlarıyla bu duruma müdahale etmeye çalıştı. Ancak başarılı olamadı. 18 Nisan saat sabah 10.00’da Prusyalılar önde ve arkada iki tugay olarak dağıldı ve Danimarkalıları saldırdı. Saldırıları Danimarkalıları teslim olana kadar devam etti. Danimarkalıları Alsen Adası’na doğru geri çekilmeyi planlıyordu. Ancak geri çekilmeye

¹⁴⁸ Tom B. Swienty, 1864: *The Forgotten War That Shaped Modern Europe*, London: Profil Books, 2016, s. 45-46.

¹⁴⁹ The Sun, London, 15 Nisan 1864, s.12.

fırsat bulamadan Prusyalı birliklerinin saldırısına uğradılar. Çatışmada Prusyalılar 17 subay ve 246 askerini kaybetti. 54 subayı ve 884 askeri de yaralandı. Danimarkalıların ise 1.800 asker öldü. 3.000 askeri de esir alındı. Beş hafta süren bu savaşta Prusya stratejilerini iyi kurdu ve yönetti.¹⁵⁰ Öyle ki bu savaş, İkinci Schleswig- Holstein Savaşı'nın en çok bilinen muharebesi olmuştur. Gazetede de savaşta yaşanan her gelişme takip edilip yorumlanmıştır. Dybbol'un Almanların eline geçişi habere şu şekilde yansımıştır:

“Dybbol'un Düşüşü, (Danimarka Genel Merkezdeki Times Özel Muhabirinden),19

Nisan;

Danimarka ordusunun başında bulunan Gerlach uzun süredir hastaydı ve karakollarda bulunan kurmay subayları aralıksız verilen görevler neticesiyle oldukça bitkindi. Bu nedenle küçük Danimarka ordusu, başsız da olmalarının dezavantajıyla girilen çatışmayı kaybetti. Girilen çatışmada kaleler kısa bir süre sonra saat onda düşman birliklerine bağlandı. Felaket haberleri karargâha ancak on iki buçukta ulaştı. Prusya topunun ateşi öyle şiddetliydi ki, burçlarda bulunan askerler gözcülük yapmaya zar zor cesaret edebildiler. Prusyalılar Dybbol'a girdi, Danimarkalılar çekildi. Köprüler yıkıldı, Sonderborg ile Als arasındaki tüm iletişim kesildi. Bir general, 6 albay ve yarbay, daha düşük rütbeli 33 subay öldü. Erkeklerin arasındaki kayıp tam olarak tespit dilemedi. Köprülerin diğer tarafında kalan adamların sayısı ise belirsiz bir şekilde, 2.000 ila 4.000 hatta 7.000 veya 8.000 kişi olarak belirtiliyor. Ateşkes akşam 7'e kadar sürdü. Bu sürede ölümler taşındı. Akşam 7'den sonra Prusyalıların top atışları yeniden başladı. Gün batımına kadar top atışları devam etti.”¹⁵¹

Dybbol Muharebesi'nden sonra mütarekelerin başlanması için adımlar atılması planlanıyordu. Ancak Avrupa'da sessiz bir bekleyiş hakimdi. Kimse görüşünü belirtmiyordu. Konsolos Renault'un ifadesine göre dükalıklarda toprak sahipleri hariç, halkın hiçbirinin krala karşı olumsuz bir düşüncesi yoktu ve Danimarka'dan ayrılmayı isteyen çok az kişi vardı. Yine de dükalıklardan ve Avrupa'dan konuyla ilgili bir ses çıkmıyordu. İngilizlere göre kimsenin görüşünü belli etmemesinin nedeni, mütarekelerin başlaması ve kalıcı barışın sağlanması içindi.¹⁵² Ayrıca İngiltere, yaşanan onca olayın

¹⁵⁰ Dieter H. Kollmer, “Düppeler Schanzen, Battle of (April 18, 1864)”, *Germany at War 400 years of Military History*, 2014, s.364-365.

¹⁵¹ The Sun, London, 26 Nisan 1864, s. 3.

¹⁵² The Sun, London, 7 Mayıs 1864, s.8.

ardından Danimarka'nın artık daha ılımlı hareket etmesini istiyordu. Almanlara karşı kazanamayacağı ortadayken Danimarka'nın elinde kalanları da kaybetmesinden endişe ediyordu. İngiltere'nin yaşanan olayları ele alışı ve düşünceleri gazeteye şu şekilde yansımıştır:

“Danimarka’da Savaş, (Times Özel Muhabirinden) Kopenhag, 3 Mayıs;

Durum öyle gösteriyor ki Danimarkalılar barıştan yana olan bir devlet olarak görünmek zorundalar. Çünkü Fredericia düştü, Jutland istila edilmiş durumda, Schleswig’de 3.500 atlı ve yaya askeri, Cimbrian Yarımadasının uzak bir köşesinde Avusturyalılardan kaçıyor; düşmanı atlatarak kendilerini kurtarmaya ve gemiye binmeye çalışıyorlar çünkü anakarayı kaybettiler. Diğer taraftan küçük bir birlik, Strib ve Middelfart’da hala tek başlarına yırtıcı Almanlara karşı meydan okuyor. Funen Adası’nı sonuna kadar savunmakta kararlılar. Midellelfart’ta Almanlar gerçekten boğazı geçmeye çalışırlarsa küçük Danimarka ordusunun onları engelleme veya adanın herhangi bir yerini tutma gücüne sahip olacağı kesin değil ama en azından Danimarkalılar sahada şu anda sahip olduklarından daha fazla hırpalayıcı davranıyorlar. Ancak Danimarkalılar onları bir köşeye sıkıştıramadıkça her şey kaybedildikten sonra geriye ne kalacak? Jutland, Schleswing , Funen ve başkent bunlar kaybedildikten sonra mı barış imzalayacaklar? Danimarkalılar yanlış beklentiler üzerine bu savaşa girdiler. Avrupa’nın şerefi ve menfaati için bu savaşa giriştiler ama kendi lehlerine bir şeylerin ortaya çıkacağına güvendiler. Ancak dünyada hiçbir savaş müttefik bir korucusu olmadan kazanılamaz.”¹⁵³

Danimarka'nın yaşanan olaylardan sonra yapabileceği tek şey Almanların barışı kabul etmesini sağlamaktı. İngiltere bu görevi devralmış, Danimarka'yı temsilen Almanlar ile Danimarka arasında bir arabulucu gibi hareket etmeye başlamıştır.

2.3.2. Prusya- Danimarka İçin Barış Görüşmeleri

İngiltere, Danimarka ve Almanlar arasında yaşanan 18 Nisan 1864 tarihindeki Dyboll Muharebesi'nin ardından bu savaşın daha fazla uzamasını istemiyordu. Bu nedenle Londra’da barış konferansları düzenleyemeye karar verdi. İlk konferans 25 Nisan günü Londra’da yapıldı. Londra Konferansı’nda katılımcı olarak Büyük Britanya, Avusturya,

¹⁵³ The Sun, London, 7 Mayıs 1864, s.8.

Danimarka, Fransa, Prusya, Rusya ve İsveç'ten temsilciler vardı.¹⁵⁴ Almanların konferansa katılmayı kabul etmesi ve konferansta tartışılan meseleler gazeteye şu şekilde yansdı:

“Müttefik kuvvetler şu ya da bu şekilde dökülen kanların durdurulması amacıyla konferansta toplanmayı kabul ettiler. Ateşkes sağlanırsa Danimarka'ya geçmişte verilen yaptırımdan daha büyük bir yaptırım uygulanacak. Konferansta silahların bırakılıp askıya alınması için çok geç kalındığı tartışıldı. Yine de uzun süredir devam eden üzücü gidişata karşın böyle gelişmelerin yaşanılmasına sevinilmemek pek mümkün değil. Bu savaş, Danimarkalıların sadece yiğitliklerinin bir kanıtı değil, aynı zamanda düşman işgaline karşı bir süredir katlanan Danimarkalıların ödüllendirilmesi gereken bir durumdur. İngiliz halkının zayıflara sempati gösterme eğiliminde olmadığı hiçbir zaman ya da durum olmamıştır. Danimarka'nın savunulamaz bu toprakları için ezici düşmanlarına karşı elinden geleni yaptığını görmekten memnuniyet duyuyoruz. Avam Kamarası, Heligoland açıklarındaki eylemin sonucunu duyduklarında coşkulu tezahüratlar atmışlardı. Bu İngiliz içgüdülerinden daha fazlasıdır. Avusturya ve Prusya'yı saldırgan olarak görüyoruz. Danimarka'da yasal dayanakları olmadan ezici sayılarıyla bencil amaçlarını gerçekleştiriyorlar.”¹⁵⁵

Avusturya ve Prusya, Lauenburg ve Holstein topraklarının tamamını, Alsen ve Polonya'nın bir kısmı hariç bütün Schleswig topraklarını ele geçirmişti. Bir Avusturya deniz filosu Baltık'taki Alman filosuna takviye edilmesi için Kanal ve Kuzey Denizi üzerinde olduğu haberi alınmıştı. Deniz hareketleri konusunda hassas olan Palmerston, bu harekâtı durdurmaya kararlıydı. Bu nedenle Avusturya Başkanı Apponyi'i bir görüşmeye çağırdı. Avusturya'yı Baltık'a filo göndermemesi konusunda uyardı. Palmerston ve Apponyi'nin görüşmesinin içeriği konferansta tartışıldı.¹⁵⁶ Yaşanan görüşmenin ardından Alman müttefikleri, Baltık Limanı'ndan ayrılmak için bazı şartlar öne sürdü. Öne sunduğu şartlar gazetede şu şekilde değerlendirildi:

“Müttefik Alman güçleri; Baltık Limanına uyguladığı ablukayı Danimarka'nın teslim olmaları şartıyla kaldıracaklarını, Alsen adasını teslim ederse ateşkes ilan edeceklerini ve işgalci ordularını Jutland'dan çekeceklerini bildirmişlerdi.

¹⁵⁴ Lillian M. Penson, Harold W.V. Temperley, *Foundations of British Foreign Policy:1792-1902*, London: Routledge, 2012, s.268.

¹⁵⁵ The Sun, London, 10 Mayıs 1864, s.8.

¹⁵⁶ Lillian M. Penson, Harold W.V. Temperley, *Foundation of British Foreign Policy:1792-1902*, s.268.

Danimarkalıların yaşadıkları mevcut aşağılanmalarıyla düşmanın insafına kaldıklarını ve daha kötü bir duruma düşmemek için hemen küçük bir adadan vazgeçeceklerini düşünüyorlardı ama Danimarkalılar, bir an bile boyun eğmeyerek yalnızca silahlarının askıya alınmasını tercih ettiler. Prusya ve Avusturya ordularının tüm Jutland'ı işgal etmesi acınacak bir gerçektir. Ancak Alsen'in savaşılmadan terk edilmesi, haklı talebinden vazgeçilmesi gibi görünecekti. Müttefikler, Danimarkalıların her türlü ateşkesi kabul edeceklerini düşünmeleri sebebiyle konferansın yapılacağına ihtimal bile vermiyorlardı ancak sonunda akıl galip geldi ve Barış Konferansları gerçekleşmeye başladı. Bizler bunu görmenin mutluluğunu yaşıyoruz. Bu sebeple bu zaferi küçümsemek istemiyoruz. Görünüşe göre Danimarkalılar yaşanan her şeye rağmen Avusturyalılara karşı kötü bir şekilde silahlanmadılar. Muhtemelen her iki taraf da eski tip silahlara sahipti.”¹⁵⁷

Londra Konferansı'nın esas amacı öncelikle ateşkesi sağlayabilmektir. Bu nedenle Almanlardan ateşkese yanaşması isteniyordu. Almanlar, düşmanlıkların bir ay süreyle askıya alınması ve ateşkesin sağlanması için savaş tazminatı isteğinde bulundu.¹⁵⁸ Bu durum İngiliz basınında, Almanlara yönelik tepkilerin artmasına neden oldu. İngilizlerin bu tepkileri gazeteye şu şekilde yansıdı:

“Savaşın belirgin dehşetinin yanı sıra, küçük ayrıntılarına ve beraberinde getirdiği koşullara bakıldığında üzülecek çok şey vardır. Prusyalıların Jutland'daki savaşı yürütme biçimini belirtmek özellikle üzücü. Halkı taciz etmek ve savaşta mümkün olan her türlü aracın kullanılması tahammül edilemeyecek ölçüde. Bu davranışların hiçbir mazereti olmaz bu olaylar tüm sınıfların itibarını zedeler. Günümüzde bir ordu komutanı olan generalin ve askerlerinin masum bir halka böylesine zarar vermesi ve saygı göstermemesi katlanılması neredeyse imkânsız bir şey. Bilgi güvenilir kaynaklardan sağlanmasaydı, yaşananlara tanık olanlardan fikir alınmasaydı inanmakta güçlük çekerdik. Muharebeyi başlatanlar başlangıçta benimsedikleri üsluptan çıkarak açık bir savaştan daha çok yağma ve talana başvuracaklarını kimler tahmin edebilirdi? Bu acımasız gidişatın hiçbir dünyevi mazereti olamaz. Dükkanların mallarına el koymakla yetinmeyen bu acımasız saldırganlar, daha sonra köylülerin mallarına ve sığırlarına da el koyacaklar. Prusyalılar savaşın başından beri her zaman galip gelmemiş olsalardı taleplerini ve beklentilerini azaltacaklardı. Şimdi taleplerinin yerine getirilmesi için vatandaşları ve yetkilileri rehin alıyorlar. Talepleri

¹⁵⁷ The Sun, London, 10 Mayıs 1864, s.8.

¹⁵⁸ *The Annual Register: World Events 1864-1865*, London: ProQuestrel, 1865, s.345.

yerine getirilene kadar da göz altında tutuyorlar. Bu kadar barbar bir sitem son derece utanç vericidir. Bütün bu uygar ulusların duygularına birer hakarettir. Giriştikleri eşit olmayan mücadelede Danimarkalılar kendilerinin ruhi yapısını diğerlerine göre daha iyi yansıttılar. Prusyalılar ise savaş tazminatı olarak 50.000 dolar talep edecek kadar vicdansızlar.”¹⁵⁹

Almanlar bir aylık bir ateşkesin sağlanması için öncelikle bir tazminat talep etmişti. 9 Mayıs 1864 tarihinde ateşkesin sağlanabilmesi için Almanların öne sürdüğü bütün ateşkes şartları kabul edildi.¹⁶⁰ Almanların ateşkes şartlarına The Sun gazetesi son dakika istihbaratı olarak yer verdi:

“İstihbarat, Danimarka ve Müttefikler arasında Ateşkes Şartları, Kopenhag, 10 Mayıs;

Hükümet 12 aşamadan oluşan bir aylık ateşkes imzaladı. Savaşan taraflar ateşkes sona ermeden bir hafta önce yeniden düşmanlıklarını başlatma niyetleri olup olmadıklarını bildirecekler. Jutland Müttefiklerin; Alsen Danimarkalıların mülkiyetinde kalacak. Müttefikler Jutland’da daha fazla bir sorun çıkarmayacak ve o eyaletin sivil hükümetine müdahale etmeyecek. Prusya, Alman limanları olan Schleswig ve Holstein Limanları’nın ablukası kaldırılacak. Ayrıca bir milletvekili tarafından Schleswing ve Holstein işleriyle ilgili olarak Kral’a imzalamaları için bir taslak gönderildi. Bu taslağa göre Schleswing’in Alman kısmı ve Holstein’nin tamamının Danimarka’dan ayrılması ve bunların ya kendi hükümdarları altında ya da güçlü bir devlet tarafından korunan ayrı bir devlet olarak birleştirilmesi istendi.”¹⁶¹

İngiltere, Danimarka ve Almanlar arasında yaşanan bu savaşta Fransa’nın takındığı tavırdan ve etkisizliğinden rahatsızdı. Halbuki 1864 yılı başlarında Danimarka’da yapılan bir toplantıda Fransa Kralı III. Napolyon, Prusya ile Danimarka arasındaki Schleswig-Holstein meselesinde İngiltere gibi bir tavır almayacağını ve İngiltere’nin Danimarka’yı desteklediği gibi bir tutum sergilemeyeceğini açıkça belirtmişti. Dolayısıyla Palmerston ve Russel’in konferanstaki sözlerinin Fransa tarafından filen desteklenmesi gibi bir

¹⁵⁹ The Sun, London, 12 Mayıs 1864, s.10.

¹⁶⁰ Edward Hertslet, *The Map of Europe by Treaty*, vol.3, Michigan: Butterworths, 1875, s.1611.

¹⁶¹ The Sun, London, 12 Mayıs 1864, s.10.

ihtimal yoktu.¹⁶² Yine de İngiltere, The Sun gazetesinde Fransa'nın bu etkisizliğini eleştiriyordu.

“İngiliz Hükümeti en başından beri kararlı bir tavır benimsedi ve Prusya'nın zulmünü kontrol etti. Prusya'nın yaptıklarını azarladı. Alman Devletlerinin Danimarka'da sergilediği tavırlara ve aşırı hoşgörüsüzlüğüne tanık olmamalıydık. Ayrıca mevcut durumlar düşünüldüğünde Fransız etkisi daha güçlü bir şekilde kullanılabilirdi. Ancak kurnaz bir politikacının ve Fransa hükümdarı gibi mükemmel bir diplomatın böylesine geçici istikrara sahip devlet adamlarıyla bir görevi paylaşarak itibarını tehlikeye atmaya isteksizdi. Şimdiki nesil için yaşanan bunca olaya tanık olması oldukça üzücü. Savaşın belasından ve despot tiranlığın felaketinden etkilenen pek çok ulus ve ırk görmek çok kötü. Vatansever yiğit bir tarafın acımasız ve işgalcilerin saldırıları altında düşmesi her zaman üzücü ve feci bir olaydır. Ruslar bu bağlamda her zaman savaşçı ve doğaları gereği vahşetli bir fetih rotası takip etmişlerdir. Zulme uğrayan insanların içler acısı durumu düşünüldüğünde böyle bir tablo medeni devletler tarafından gerçekleştirilmesi neredeyse imkânsız ve tüm insanların insani doğasına aykırıdır. Her halükârda Rusya daha az güçlü uluslar için sert bir örnek oluşturdu. Son olaylara bakıldığında Prusya'nın onun izinden gitmekte gecikmediği ve açıkladıkları değersiz kazanımları için rekabete girdikleri, bu çabaları için gevşeklik göstermedikleri açıktır. Kırıp döken eziyet edenlerin asil bir ırk tarafından yapıldığını düşünmek dehşeti on kat daha artırır ve kişinin öfkesini dizginlemesini zorlaştırır. Anayasal hükümetin tarafsız ve eşitlikçi yönetimine alışkın olanlar için bu şekilde sürekli yok edici bir savaş başlatanları anlamak ve politikalarını izlemek oldukça zordur.”¹⁶³

İngiltere Kralı, Danimarkalı askerlerin yakınlarına destek sağlamak için 10 yıl boyunca sivil listesinden 4.000 teçhizatı yıllık olarak ayırmaya karar vermişti.¹⁶⁴ Bu yardımın yanında Kopenhag merkez komitesine belli meblağlarda para gönderimi yapıyordu. İngiltere'nin para yardımında bulunduğunu gösteren bir yazı gazetede yayımlanmıştır. The Sun Gazetesi editörüne gönderilmiştir. Danimarka'nın savaşta acı çekenlere karşı İngiltere'den aldığı yardımla ilgili bir yazışmadır:

“Kopenhag Merkez Komitesinden Londra'daki Bakana, Kopenhag, 18 Mayıs 1864;

¹⁶² John A. Davis, Paul Ginsborg, *Society and Politics in the Age of the Risorgimento*, England: Cambridge University Press, 2002, s.201.

¹⁶³ The Sun, London, 11 Mayıs 1864, s.6.

¹⁶⁴ The Sun, London, 12 Mayıs 1864, s.10.

“Merkez komitesi onuncu mektubunuzla beraber, Marki Clanricade başkanlığında oluşturulan komiteden nihai havale olarak 566.12,4 sterlinlik bir taslak aldı. Merkez komitesi olarak tarafınızdan oluşturulan bu 566,12,4 sterlin meblağın alındığını kabul ediyoruz. Clanricade Markisi tarafından katkı miktarı olarak gönderilen daha önceki havalelerin toplamı 9.006,12,4 tutarında bir meblağ etti. Ekselanslarından, Lord hazretlerine ve onunla iş birliği yapan herkese Danimarka adına yürekten teşekkür ediyor ve derin minnetlerimizi sunuyorum. Merkez Komitesi özellikle Almanya’nın ezici gücüne karşı verdiği ulusal onur, özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi sırasında İngiltere’nin Büyük Britanya’dan gönderdiği büyük katkılar sebebiyle Danimarka’ya karşı gösterdiği sempatiden dolayı çok sevinmiştir. Savaşın gerektirdiği acıları hafiflettiler ve Merkez Komitesi’nin üstlendiği görevi hızlı ve verimli hale getirdiler. Hatta başlangıçta planlanan eylemin sınırlarının da ötesine genişlemesinde yardımcı oldular. Bu mutlu sonuca önemli katkılarda bulunan Lord Hazretlerini memnun edeceğinden eminiz.”¹⁶⁵

Danimarka’nın içerisinde bir yandan da ayrışmalar devam ediyordu. Danimarka Savaş Bakanı Carl Christian Ludbye, Dybbol Muharebesi’ni kötü yönettiği, savaşın son aşamasında sorumsuz ve beceriksiz davrandığı iddiasıyla görevden alındı. Bir süre sonra akli dengesinin yerinde olmadığı da iddia edilmiştir.¹⁶⁶ Ancak The Sun gazetesine yansıyan bu haberde savaşın kaybedilmesindeki tek sorunlu Carl Christian Lundbye olarak görülmemiştir. İngiltere, yazdığı haberinde ilk defa Danimarka hükümetinin icraatlarını eleştirmiştir:

“Danimarka Karargahındaki Times Özel Muhabirinin Haberi, Kopenhag,20 Mayıs; Albay Lundbye savaş bürosundan ayrılıyor ve Danimarka hükümetinde yaşanan hataların ne kadarlık kısmının onun kişisel sorumluluğu dahilinde olduğunu bilemeyeceğiz. Dybbol’un konumu ve Dybbol’u savunanlarının itirazları düşünüldüğünde ayrıca Frederica Kalesi’nin düşmanların saldırısı kesinleşmeden terk edilmesi gibi tüm bu yaşanan sonuçlar savaş bakanlığının kapısına bırakılıyor. Muhtemelen yaşananların hepsi ve boyun eğmeler, alınan tedbirlerdi ama askeri bölümün başındaki adam en azından savaş zamanında kendine ait bir iradeye ve şerefe ait olmalı. Albay Lundbye’nin emekli olmasının acil nedeni olarak maliye departmanı ile yakın kontrolünde bulunan bazı memurların maaşları konusunda yaşadığı bir tartışma olduğu söyleniyor. Bu ülkede büyük partinin yeteneklerine karşı inanılmaz bir inanç besleniyor. Halbuki kalıcı bir ateş sağlanmamış olmasına

¹⁶⁵ The Sun, London, 26 Mayıs 1864, s.5.

¹⁶⁶ Tom B. Swienty, 1864: *The Forgotten War That Shaped Modern Europe*, s.218.

rağmen Grenadier Muhafızlarının seçkin alayı Funen'den geri çağrıldı. Dün iyi bir Hussar alayı da Jutland'daki kuzey karargahlarından evlerine geri döndü. Üç yıllık fiilen görevde bulunan birliklerin sayısı giderek geriliyor. Kalıcı bir ateşkes şartlarını reddettikten sonra Hükümetin orduyu barışçıl bir duruma getirmeyi düşünmesi beklenilemez. Orta yaşlı aile erkeklerinin savaş alanından uzaklaştırılması anlaşılabilir ancak en iyi piyade ve atlı birliklerin bazılarının savaş alanından uzaklaştırılmasının hikmeti sorgulanabilir.”¹⁶⁷

Haberin devamında İngiltere, Danimarka ordusunu ve Danimarka'da yetersiz olarak gördüğü konuları eleştirmeye devam etmiştir. Gazetedeki eleştirilerin odağı ise şöyledir:

“Danimarka birlikleri Alsen'e geç hareket etti. Başkentin en sevilen yerlerinde bir ay boyunca aylıklık ettiler ve çok az şey yaptılar. Danimarka birliklerinin son üç ayda silahlarını kullanma ve verimlilik konusunda biraz yetersiz olduklarını söyleyebiliriz. Dört haftalık ateşkes süresinde subayları aralıksız olarak piyade ve topçu tatbikatları için eğitebilirlerdi. Dünyanın ve düşmanın önünde sahayı terk etme konusunda böylesine ölçüsüz ve acele etmeye gerek yoktu. Kuşkusuz konferans tatmin edici sonuçlara varmadan bozulursa ki bu çok muhtemeldir. Danimarka en azından anakarada iki devasa güce karlı savaş alanını tek başına geri alacak bir durumda değil. Kraliyetin onuru ve kamu düzeninin çıkarları için güçlerin başkentte toplanmasının bir zorunluluk olduğu söylendi ancak merkezi koruyan zabıtalarda kolay bir görevi yoktu ve halka büyük bir güven vermişlerdi. Bu birliklerin merkezdeki güvenlik için geri çağırılması çok da geçerli bir sebep değildi.”¹⁶⁸

9 Mayıs 1864 tarihinde toplanılan Londra Konferansı'nın ardından iki haftalık bir ara verilmişti. Bu iki haftalık aranın ardından 28 Mayıs 1864 tarihinde konferansın yeniden toplanmasına karar verildi. ¹⁶⁹ The Sun gazetesinde de yeni yapılacak konferansın haberi yapılmıştır ve önceki konferans da alınan kararlarda tartışılmıştır. Haberin içeriği şu şekildedir:

“Konferans yirmi sekizinde tekrar toplanacak. Dokuzunda toplanan toplantıda Prusyalılar tarafından Jutland için kabul edilen anlaşma şartlarının ne kadar yerine geleceği merak ediliyor. Bu olayların yaşandığı sürece baktığımızda Prusya ve Avusturya, ticarete ve işgal ettikleri ülkeler arasındaki ilişkilerinde birbirlerine

¹⁶⁷ The Sun, London, 26 Mayıs 1864, s.3.

¹⁶⁸ The Sun, London, 26 Mayıs 1864, s.3.

¹⁶⁹ William H. Seward, “Diplomatic Correspondence”, *United States Department of States, Papers Relating to Foreign Affairs*, vol.4, Washington: Government Printing Office, 1865, s.216.

karişmama konusunda anlaştılar. Prusya Kralı ateşkes şartlarını Mareşal Wrangel'e göndermiş ve ayrıca ayın on ikisinden sonra gerekebilecek tüm erzakların ödenmesi talimatını vermişti. Ödemeler makbuz verilerek gerçekleştirildi. Lord hazretleri güç dengesini korumak için Londra Konferansı'nda ciddi adımlar attı. Ayrıca Konferansta güç dengesi için yalnızca bu ülkenin sorumluluğunun olmadığı, Avrupa'nın da sorumlu olduğu hatırlatıldı ve bu konuda Avrupa'daki hükümetler eleştirildi. Almanların Jutland'daki davranışları hakkında da sert yorumlar yapıldı.”¹⁷⁰

Danimarka ve İngiltere 9 Mayıs'ta yapılan konferansın ardından, aralarındaki iletişimi kesmemişti. 28 Mayıs'ta toplanması planlanan konferansın öncesinde ve konferans sonrasında aralarındaki yazışmalar devam ediyordu. Bu yazışmalardan birisi de Majesteleri 'nin Dışişleri Sorumlusu Baş Müsteşar Earl Russel ile Danimarka Mahkemesi Olağanüstü Elçisi ve Bakanı olan Mösyö de Bille arasında yapılmıştır:

Danimarka Elçiliği, 23 Mayıs 1864 yazdığı yazısına göre:

“Lordum, Britanya Majestelerinin Hükümetine,
Baltık'taki Caramin, Swinemunde, Wolgast, Greigwalde, Stralsund, Bart, Dantzig ve Pillau Limanları'nın abluka altına alındığı bildirilmem emredildi. Bu ayın 12'sinde hükümlerce askıya alınan Schleswig ve Holstein dükalıklarına bağlı limanların ve körfezlerin sayısı 12 hazirandaki konferansta yeniden ele alınacaktır. Ancak Londra'daki müzakereler o zamana kadar bir miktar ön anlaşma için bir yol açmaz ise düşmanlıkların askıya alması sona erer. İmza Mösyö de Bille.

Earl Russel ve FN Ofisi, 30 Mayıs;

Mösyö, Danimarka Hükümeti'nin yeniden kurulmasına ilişkin bildirilen 23 günlük notanızı aldığımızı bildirmekten onur duyarım. Ablukalar bu ayın 12'sinde kaldırıldı, 12 Haziran'a kadar yürütülecek müzakerelerle yeniden bir ön anlaşmaya varılacak.”¹⁷¹

28 Mayıs 1864 tarihine gelindiğinde planlanılan konferans Londra'da gerçekleşti. Ancak Konferansın altıncı oturumunda Prusya Başbakanı Bismarck, Schleswig- Holstein dükalıkları için Almanlar adına bazı tekliflerde bulundu. Yaptığı teklifler konferans içerisinde tepkilerin doğmasına neden oldu. Bismarck açıkça Schleswig ve Holstein dükalıklarının Augustenburg Dükü'nün egemenliği altına verilmesini ve bu dükalıkların

¹⁷⁰ The Sun, London, 27 Mayıs 1864, s.4

¹⁷¹ The Sun, London, 31 Mayıs 1864, s.3.

tek bir devlet olarak birleşmesini istediğini söyledi. Ayrıca Kiel Limanı'nın Prusya'ya bırakılması teklifinde bulundu. Bismarck'ın bu teklifleri konferans içerisinde Bismarck'ın bir cüretkarlığı olarak görüldü.¹⁷² Bu durum konferans bitiminde de devam etti. Özellikle İngiltere'nin Konferanstaki tavrı The Sun gazetesine de yansımıştır:

“Prusyalıların hoşgörüsüz tavırları, daha önce yapılan açıklamaları doğrular nitelikte. Danimarka'yı yağmalama amaçlarında o kadar kararlılar ki kendi bencil planlarına göre diğer uluslar üzerinde nasıl bir etki bırakacaklarını bile düşünmeden Danimarka'ya saldırdılar. Bu savaş başlamadan önce çok az sayıda kişi, Avrupa ordusunda herhangi bir askerin böylesine kısıtlayıcı, vahşi ve kültürsüz olabileceğini düşünürdü. Bunları görmek acı verici çünkü birçok kişi kıyametin koptuğunu ya da yıkımın onları hızla yakaladığını düşünüyor. Şimdi en iyimser şekilde alınacak hiçbir karar bunca kurban edilen, öldürülen kişileri yeniden hayata döndürmeyecek. Prusyalıların bu tür zulümler yapmaları, işgal ettikleri kasaba ve köyleri böylesine sınırsız bir ölçüde yağmalamaları kesinlikle affedilemez. Sanki bu modern saldırganlar savaşa her şeyi yok etmek amacıyla girmişlerdi. Akla gelebilecek tüm kötülükleri yaparak mümkün olan en büyük kayıpları verdiler ve yaşattıkları sefaletle kendilerini eğlendirdiler.¹⁷³ Prusyalılara kıyasla Avusturyalılar daha iyi bir örnek oluşturdular. Büyük bir ulusa ait, iyi bir eğitilmiş bir ordunun uyması gereken adalet ve onur ilkelerini büyük ölçüde yerine getirdiler. Danimarkalıları çileden çıkaran ve kızdıran bir olay ise Fredericia'daki Danimarkalıların tarafından değerli sayılan bir heykelin Prusyalılar tarafından tahrip edilmesi idi. Avusturya, anıtları ve sanat eserlerini korumayı görev edinen bir devlettir. Avusturyalılar bu anıta büyük bir saygıyla yaklaşmıştı. Prusya ise Danimarkalıların ait bir anıta saygı duyma fikrini reddetmişti. Bu olay Avusturya ve Prusya'nın savaşı yürütme tarzlarına ve farklarına tipik bir örnek olmuştur.”¹⁷⁴

5 Haziran 1849 tarihi Danimarkalıların özgür anayasalarını ilan ettiği bir tarihtir. Bu nedenle Kopenhag halkı bu tarihte yıldönümlerini kutluyordu.¹⁷⁵ Ancak 5 Haziran 1864 tarihinde Danimarkalıların kutlamaları istedikleri gibi gerçekleşmedi. İşgal edilmiş ve boşaltılmış birçok kasabada anayasa şenliği düzenlenmesine izin verilmedi. Bu durum İngiltere'de tepkiyle karşılandı. İngilizlerin tepkileri gazeteye şu şekilde yansdı:

¹⁷² Sydney Smith, George C. Lewis, *The Edinburgh Review Or Critical Journal*, vol. 124, London: A. Constable, 1866, s. 288.

¹⁷³ The Sun, London, 31 Mayıs 1864, s. 10.

¹⁷⁴ The Sun, London, 31 Mayıs 1864, s. 10.

¹⁷⁵ *The Of Dates or Treasury of Universal Reference*, London: C. Griffin & Company, 1866, s.771.

“Danimarka Genel Merkezi Özel Muhabiri, Kopenhag,6 Haziran;

Kopenhag’da dün sabahın erken saatlerinden gece yarısına kadar çok mutlu bir hava hakimdi. Çünkü anayasa günü vardı. Şehirde tek bir canlının kalmamış olduğunu söylemek pekte abartılı olmaz ama parlak ve neşeli bir gündü. Yaklaşık 20.000 kişilik kalabalık sarayın etrafında toplanmıştı. Saat 4 civarında yoğun kalabalıkta tezahüratlar havayı yarıyordu. Sarayın orta penceresi açıldı ve Kraliçe belirdi. Tezahüratlar en yüksek perdeye ulaştı. Kralın sözleri azdı. Tebaasına minnettarlığını ve şefkatini dile getirdi. Tanrının Danimarka’yı kutsaması için yalvardı. Alkışlar eşliğinde Kraliçe’de teşekkürlerini sundu. Danimarkalıların Anayasa Günü’nin Kopenhag’da olduğu gibi Aalborg, Randert, Rutland ve diğer kasabalarda da kutsal tutulmasına izin verilmedi. Prusya, ulusal bayrağın kullanılmasına bile izin vermedi. Halbuki Danimarkalılar alışılmış olarak renk gösterileri ve bayrakları olmadan yıldönümlerini kutlayamazlardı.”¹⁷⁶

Danimarka ve İngiltere arasında yaşanan olayların yanında, Avusturya ve Prusya da son konferansın ardından kendi içlerine çekilmişlerdi. Herkesin lehine olacak yeni yapılanma iddialarıyla kendi aralarında meclis toplantıları yapmaya başlamışlardı. Meclisin toplanmasının amacını Schleswig’in kuzey kesiminin Danimarka ile birleştirilmesi ihtimalinin protesto edilmesi olarak iddia edilmişti ancak Avusturyalı askerlerin meclise bir saldırı durumu olması ihtimaliyle nöbet tutmaları, Schleswig üzerindeki planlarının ne olduğunun en büyük ispatı gibiydi.¹⁷⁷ Kendi aralarında gerçekleşen bu toplantının ardından kısa bir süre sonra ateşkesi bozmaları bu emellerini kanıtlar niteliktedir.

Rusya ise Danimarka ve Almanlar arasındaki yaşanan bu savaşta tarafsızdı. Savaşa girmeyi kesinlikle düşünmüyordu. Hatta Rusya Dışişleri Bakanı Gorchakov, Lord Russel’e savaşa girmeyeceklerini açıkça belirtmişti. İngilizler için “Sizde savaşa asla girmeyin.” diye de eklemişti. Rusya’nın bu yaklaşımının bir nedeni vardı: Çar’a göre güçlü bir Prusya, III. Napolyon’un Fransa’sına karşı gerekli bir denge unsuruydu.¹⁷⁸ Bu nedenle Çar, bu savaşın uzamaması ve kafasında kurduğu denge unsurlarını da düşünerek Danimarka’ya bir teklifte bulundu. Yaşanan bu gelişmeler İngiliz basınında genişçe bir yer tuttu.

¹⁷⁶ The Sun, London, 10 Haziran 1864, s.12.

¹⁷⁷ The Sun, London, 24 Haziran 1864, s.5.

¹⁷⁸ James W. Davis, *Threats and Promises The Pursuit of International Influence*, Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2000, s.180.

“Çar, Danimarka davasını ele aldı. Çar, Danimarka’ya bir teklifte bulundu. Bakanların oy birliğiyle dükalıkların eyaletlerden ayrılması ve Schleswig-Holstein’in Alman Konfederasyonu’nun himayesine teslim edilmesini istedi. Böyle bir teklifin kabul edilmesi demek, Danimarka birliğinin bozulması demektir. Bu durum Danimarka’nın gerçek bağımsızlığına ölümcül bir darbe indirir. Hiçbir bakan bu antlaşmaya kendi adını eklemeye istekli olamaz. Bu sebeple mevcut bakanlar Kral’ın böyle bir plan yapması durumunda görevde kalmayacaklarını açıkladı. Bunun üzerine Kral bu Bakanları görevden aldı ve yeni bir kabine kurulması emirini verdi. Rusların Danimarka’nın birliği için böyle bir nota verdiklerini ve Majesteleri’nin Danimarka’yı kurtarmak için böyle bir öneriyi kabul edebileceğini varsayarsak bu koşullar altında Danimarka’nın refahı için yapılabilecek en iyi şeyin bu olduğu düşünülebilir. Çünkü Londra Konferansı çok geçmeden çalışmalarının sonuna gelecek ve dört beş gün içerisinde Danimarka-Almanya sorunu bir kez daha kılıçların hakimiyetine geçmek zorunda kalabilir. Konferansın Danimarka için başarabildiği tek şey, topraklarının yaklaşık üçte ikisini yabancı bir saldırıya devredeceği belirsiz bir projeden ibaretti. Schleswig’i her iki taraf için tatmin edici bir şekilde bölme planı bile suya düştü. Schleswig, Dannevirke, Treene ve Eider için güvence altına alınmış bir hat belirlenmiş olsaydı Danimarka için böylesine düzenlenmiş bir planın başarısız olma gibi bir durumu olmazdı. Artık yalnızca Schleswig’in tamamı veya bir kısmı değil, Holstein bile öne sürülüyor. Danimarka Alman komşularıyla girdiği bu savaşa bütün Avrupa’yı dahil edecek gibi duruyor. İngiltere, Danimarka ile yan yana dövüşe girmez ise kesinlikle Danimarka yeniden hayal kırıklığına uğrayacak ve bütün ümitlerini kaybedecek. Şu durumda ya müzakereler devam edecek ya da Rusların sözde birlik önerisi kabul edilecek. Danimarka’nın güvenliği 1848’den sonra Holstein’i tamamen fethetmesine bağlıydı, Danimarkalılar, Almanların işgalci dalgasını Schleswig’i ulusallaştırarak püskürtebileceklerini düşündüler ancak İkinci dükalık olan Holstein tamamen Danimarka’ya bağlı olsaydı Schleswig’i Danimarka’da tutabilmek için kullanılabilirdi. Holstein olmadan Schleswig’i tutmak pek mümkün değil. Yine de her iki bölgenin iyi bir antlaşmayla Danimarka için kurtarılıp kurtarılmayacağı henüz belli değil.”¹⁷⁹

Londra Konferansı sırasında Earl Russel ve Danimarka Konsey Başkanı arasında bir konuşma gerçekleşmişti. Bu konuşmanın ardından Danimarka Konsey Başkanı,

¹⁷⁹ The Sun, London, 25 Haziran 1864, s.4.

Folketing Meclisi (Rigsraad Alt Meclisi) oturumunda Londra Konferansı'yla ilgili soruları yanıtlamıştır. Konsey Başkanı konuşmasında, Danimarkalı büyük yetkililere Schlei'nin sınır çizgisini kabul etmeleri talimatı verildiğini, İngiltere'nin de bu talimatı kabul etmeleri gerektiğini sürekli dile getirdiğini ve ateşkesin iki hafta uzatılması konusunda bir anlaşmaya varılmaya çalışıldığını söyledi. Ayrıca Danimarka'nın bu tür yeni tekliflere rıza göstermemesi durumunda Earl Russell'in yeni teklifler sunmayacağını ve Danimarka lehine yeni teklifler sunulması halinde de bu teklifleri desteklemeyeceğini söylediğini konuşmasında belirtti. Son olarak Danimarka'nın bu tekliflere rıza göstermemesi durumunda Earl Russel'in sorunun tahkime bırakılmasını önerdiğini söyledi.¹⁸⁰ Folketing Meclisi'ndeki bu konuşmasının ardından Rigsraad (Danimarka Bölge) Meclisi de 25 Haziran günü Danimarka Konsey Başkanı tarafından açıldı. Konsey Başkanı, bu meclisin açılış konuşmasında Danimarka Kralı'nın konuşmasını içeren bir yazıyı okudu. Kralın konuşmasının içeriği ise şu şekildedir:

“Anavatandaki, tehditkâr kriz ve savaşın devamı için gereken harcamalar, Rigsraad'ın toplanmasına neden olan olaylardır. Yakın zamanda Avrupa'da ne kadar yalnız kaldığımızı öğrendik. Bu nedenle ülkenin acı verici bölgesi Sclei'nin güneyi için bir fedakarlığa razı olduk. Düşman daha fazlasını istiyor ama biz olumsuz yanıt veriyoruz. Halkın bizimle aynı fikirde olduğuna eminim. Tanrı sempatisini bize yöneltsin ve sempatisinin desteğe dönüşmesini nasip etsin.”¹⁸¹

Londra Konferansı 25 Nisan 1864 tarihinde ilk defa toplanmıştı. Konferansın amacı Avusturya, Prusya ve Danimarka'yı uzlaştırmaktı. Ancak Londra Konferansı'ndan istenilen sonuç elde edilemedi. 25 Haziran 1864 tarihinde Londra Konferansı amacına ulaşmadan sonlandırıldı.¹⁸² Çünkü Almanların istekleri konusunda anlaşılamadı ve Danimarka kendisine önerilen hiçbir konuda taviz vermek istemedi. Bu durum düşmanlıkların yeniden başlamasına neden oldu. Avusturya ve Prusya önce Alsen Adası'nı, ardından Jutland'ın çoğu bölgesini ele geçirdi.¹⁸³ Alsen Adası'nın ele geçirilmesi, The Sun gazetesine son dakika gelişmesi olarak şu şekilde yansdı:

¹⁸⁰ The Sun, London, 27 Haziran 1864, s.10.

¹⁸¹ The Sun, London, 27 Haziran 1864, s.10

¹⁸² Joseph Haydn, B. Vincent, *Dictionary of Dates and Universal Information Relating to All Ages and Nations*, Boulder: Ward Lock, 1892, s..595.

¹⁸³ Edgar Feuchtwanger, *Bismarck*, London: Routledge, 2002, s.113.

“Son İstihbarat, (Danimarka- Alman Savaşı, Alsen’nin Ele Geçirilmesi), Kopenhag 29-30 Haziran;

Alsen’den gelen tavsiyelere göre tüm birlikler gemiye başarılı olarak bindirildi. Ancak Denizcilik Bakanı’nın açıklamasına göre Alsen’e geç varıldı. Rolf Krake devreye girdi ve şiddetli bir şekilde çarpışmasına rağmen yaralandı. Çatışmanın ardından Alsen’den bir savaş gemisi ve iki top gemisi kaçmayı başardı. Bir tekne havaya uçuruldu ve mürettebat kurtarıldı.”¹⁸⁴

Alsen’in işgali 29 Haziran gecesi başlamıştı. Prusyalılar, Als (Alsen) Adası’nın dar bir boğazı olan Alssund üzerinden Als’a çıkartma yaptılar. Amaçları Schleswing’in işgalinin son kısmını tamamlamaktı. Prusya bataryaları tarafından yoğun ateşe altına tutulan Danimarka’nın ilk savunma hattı çok geçmeden ele geçirildi. Danimarkalılar Rolf Krake zırhlı gemileriyle karşı koymaya çalıştı ancak başarılı olmadı. Danimarka birlikleri hızla güney kısmına doğru çekildiler. Güneyden gemiyle birlikte Funen ve Zelanda’ya tahliye edildiler.¹⁸⁵ Böylece Alsen adası 1 temmuzda Prusyalılar tarafından tamamen ele geçirilmiş oldu.¹⁸⁶ Danimarka’dan alınan son gelişmelerle Alsen’deki kayıplar ve adada yaşanan olaylar gazetede şu şekilde anlatıldı:

“Danimarka’da Savaş, Flensburg, 30 Haziran;

Alsen, Prusyalılar tarafından büyük bir güçle ve az bir kayıpla ele geçirildi. Danimarka yine gafil avlandı. Danimarka birliklerini ve çok sayıda gemisini toplamıştı. Ancak yine de Prusyalılar, Danimarka kuvvetlerinin önemli bir kısmını geri çekirtmeyi başardılar. Geri çekilenlerin sayısının 7.000 ya da 8.000 olduğu söyleniyor. Bazı kaynaklarda 10.000 kişi de olduğu söyleniyor ama bu sayının abartı olduğu düşünülüyor. Mahkumlara gelince yaklaşık 700 kişi demiryoluyla Flensburg’dan güneye doğru yola çıktı. Yaşları 30’u geçmeyen genç adamlardan oluşuyordu. Bu genç adamların savaş başladığından beri Danimarka’nın en kabiliyetli askerlerinden olduğu söyleniyor. Danimarka ordusunun içerisinde İngiliz gönüllüleri de yer alıyor. Toplamda yaklaşık olarak bu askerlerin 2.300 olduğu tahmin ediliyor. Konferansta İngiltere’nin nihayet yardımlarına geldikleri söylendi. Konferansta Almanya’nın saldırılarını ileri götürmesi halinde İngiltere’nin

¹⁸⁴ The Sun, London, 2 Temmuz 1864, s.6.

¹⁸⁵ Inge Adriansen, Jens O. Christensen, *The Second Schleswig War 1864*, s.22.

¹⁸⁶ *The Illustrated History of The World English People*, vol.2, London: Ward Lock, 1882, s.624.

Danimarka Adaları'nı koruyacağına dair söylemler ortaya atıldı. Ancak yabancı bir filo yardıma gitmeye zaman bulamadan Funen Adası da her an ele geçirilebilir.”¹⁸⁷

Almanlar, Alsen Adası'ndaki saldırısının ardından yönünü Jutland'ın işgal edilmemiş kısımlarına çevirdi. Jutland Bölgesi'nin işgali tamamlandığında Kuzey Frizya Adaları'na kadar çıkarma yapmaya başladı. ¹⁸⁸ Funen Adası'na çıkarma yapması bekleniyordu ancak Almanlar, savaşın son çıkartmasını 3 Temmuz'da Aalborg'un güneyindeki Lundby'e gerçekleştirdi.¹⁸⁹ Jutland'daki işgal ve yaşananlar gazeteye şu şekilde yansdı:

“Danimarka'daki Savaş, Jutland'daki Prusyalılar, 1-2 Temmuz;

Alsen Adası'nın da alınmasıyla Schleswig'in fethi tamamlanmış oldu. Prusyalıların hepsi Funen Adası'na gitmek için sabırsızlanıyorlar. Danimarka ordusu Funen'de ordularını toplamış olsa bile Prusyalılar, Danimarkalıların ne kadar zayıf olduğunun farkındalar ve kendilerini güvende hissediyorlar. Prusyalılar şimdiden Jutland'a birliklerini göndermeye başladı. Bu durum Funen'e erken bir saldırı düzenleyeceğinin bir göstergesidir.¹⁹⁰ Jutland'dan alınan mektuplara göre ise Prusyalılar o eyalette yaşayan bölge sakinlerinden büyük çapta erzak taleplerinde bulunmaya başladı. General Hugo Von Falkenstein'in albay olacağı ve eyaletteki sakinlerden birkaç gün içinde vergileri toplayacağı bildiriliyor. Gerekirse vergileri askeri birliklerinin yardımıyla zorla toplayacağı söyleniyor.”¹⁹¹

3 Temmuz'da Aalborg'un güneyindeki Lundby saldırısının ardından Avusturya filosunun Danimarka surlarına yaklaştığı haberi, Danimarka'da büyük bir gerginlik yarattı. Bu nedenle Kopenhag'da herkes barış istemeye başladı.¹⁹² Bu koşullar altında Danimarka Kralı Christian, Almanlara karşı daha fazla diremeyeceğine karar verdi. Böylece 8 Temmuz'da Danimarka Hükümeti barış isteğinde bulundu.¹⁹³ Danimarka Kralı Christian teslim olana kadar Bismarck yaptıkları işgal durumunu haklı çıkarmak için Londra ve Paris'in mahkemelerine nota gönderiyordu. Bismarck, notalarında Danimarka barışa yanaşmadığı için bu savaşın uzadığını belirtiyor; bütün suçu Danimarka'ya atıyordu.

¹⁸⁷ The Sun, London, 4 Temmuz 1864, s.6

¹⁸⁸ Bruce B. Powell, *The Armies of Bismarck's War: Prussia, 1860-1867*, Havertown: Casemate Publishers, 2013, s.39.

¹⁸⁹ Inge Adriansen, Jens O.Christensen, *The Second Schleswig War 1864*, s.23

¹⁹⁰ The Sun, London, 6 Temmuz 1864, s. 9

¹⁹¹ The Sun, London, 6 Temmuz 1864, s.8.

¹⁹² Inge Adriansen, Jens O. Christensen, *The Second Schleswig War 1864*, s.23.

¹⁹³ Bruce B. Powell, *The Armies Of Bismarck's Wars: Prussia 1860-1867*, s.39.

Bismarck'ın gönderdiği bu notalardan birisi The Sun gazetesinde şu şekilde yayımlanmıştır:

Avusturya ve Prusya, Berlin, 5 Temmuz;

Aşağıdaki Nota, Avusturya ve Prusya'nın Viyana ve Berlin Kabineleri tarafından Londra, Paris, St. Petersburg ve Stockholm Mahkemelerinin ilgili temsilcilerine gönderilmiştir:

“Efendim, Kral Hükümeti (İngiltere) Londra'daki konferansa katıldığında bu iki ülke arasında patlak veren kanlı çatışmaya barış yoluyla sağlam ve kalıcı bir son vermek için ciddi bir arzu ile hareket etti. Büyük Alman güçleri olarak bizde bir yanda kendimiz için diğer yanda da Danimarka-Almanya'nın onuru ve çıkarlarını dikkate alarak adil bir çözüm için çabaladık. Cesur askerlerimizin kanının boşuna akmaması gerektiği görüşüne sıkı sıkıya bağlıydık ancak mücadeleyi başlattığımızda belirlediğimiz noktanın ötesine gitmek ve uzatmak bizde istemiyorduk. Her zaman kurallara uyduk. Düklüklere ayrı bir siyasi varlık sağlanırsa aynı zamanda bu düklüklerin Danimarka ile hanedan bağının olmasına izin veren bir kombinasyonu kabul etmeye razıydık. Bu tür bir düzenleme ne Danimarka hükümetinin ne de tarafsız güçlerin hoşuna gitmediğinden başka bir temel aramak zorunda kaldık. Bunun üzerine dukalıkların bir Kral altında bağımsız ayrı bir devlet olmasını talep ettik. Tüm dukalıkların Holstein ile birleşmesi, tüm Almanya eşit bir şekilde istenmesine rağmen yine de Schleswig'in bir kısmını Danimarka'ya bırakmaya hazırдық. Schleswig'in bir kısmını Danimarka'ya verme konusunda önemli bir taviz vermeliydik çünkü Almanya ile Danimarka arasındaki anlaşmazlığı kızıştıran ve şu anki kavgaya neden olan olay buydu. Nihayet adil bir sınır çizgisi üzerinde anlaşmaya varılacağı teklifi edildiğinde, sözleşmeyi kabul edeceğimizi ilan ettik. Paris Antlaşması'nın hükümlerine göre 22'nci gündeki oturumda ret oyu vererek uzlaşma girişimini Danimarkalı tam yetkili temsilciler batırdı. Aynı oturumda Prusya ve Avusturya temsilcileri ateşkesin uzatılmasını talep ettiğinde rıza göstermeyi reddedenler de Danimarkalı temsilcilerdi. Danimarkalı temsilciler bu gerçekleri belirtmekle yükümlüler çünkü Londra Konferansı'nda istenilen sonuç alındıktan sonra eğer barış çalışmaları kesintiye uğramış ve düşmanlıklar yeniden başlamışsa bunun sorumlusu yalnızca Kopenhag kabinesidir. Sorumluluk Alman güçlerine yüklenemez. Sorumluluk tamamen son uzlaşma teklifini reddeden ve ateşkesin uzatılmasını reddeden Danimarka'ya aittir. Temsilcilerimiz ayın 25'indeki oturumun açılışında bu bildiriye sunmak üzere görevlendirilmiştir. ‘Siz efendim, Londra Konferansı'nda her iki tarafta meydana gelen olaylara ve olup bitenlere değineceksiniz. Hükümete saygının ne kadar büyük olduğunu hatırlatacak kadar iyi

olun ve savaşı son vermeye her zaman hazır olduğumuzu kabul edin.' Von Bismarck"¹⁹⁴

Danimarka, Lundby Saldırısı 'nın ardından yeni bir saldırıyı kaldırabilecek durumda değildi. Ayrıca Danimarka halkı da artık Almanlarla bir barışın yapılmasını istiyordu. Bu nedenle Danimarka 8 Temmuz 1864 tarihinde Avusturya ve Prusya'dan barış istemek zorunda kaldı. Ancak Danimarka'nın barış isteği yaklaşık 1 ay sonra 1 Ağustos 1864'te Almanlar tarafından kabul edildi.¹⁹⁵ Bu bir aylık süreçte Prusya, Avusturya ve Danimarka arasında görüşmeler gerçekleşti. Bu görüşmelerin sonunda Almanlar, Danimarka'nın barış isteğini kabul etmek için Danimarka'ya bazı şartlarda bulundu. Bu şartların 1 Ağustos 1864'te Danimarka tarafından kabul edilmesiyle Almanlar da Danimarka'nın barış isteğini kabul etmiş oldu.

¹⁹⁴ The Sun, London, 7 Temmuz 1864, s.8

¹⁹⁵ Bruce B. Powell, *The Armies Of Bismarck's Wars: Prussia 1860-1867*, s. 39.

3. BÖLÜM: PRUSYA- DANİMARKA SAVAŞI'NIN SONA ERMESİ

3.1. 1864 Prusya – Danimarka Savaşı'nın Sona Ermesi ve Barış Sonrası Yaşananlar

3.1.1. Prusya- Danimarka Savaşı'nın Sona Ermesi

1806 yılında Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından¹⁹⁶1815 Viyana Kongresi'nde, Schleswig- Holstein dukalıklarının Alman Konfederasyonunda kalmasına karar verilmişti. Bu iki dukalığın yönetimi ise Danimarka krallarına bırakılmıştı. Ancak Danimarkalılar bu iki dukalığı kendi topraklarına katmak ve Eider Nehri'ne kadar genişlemek istediklerinde Schleswig- Holstein dukalıklarında bir direnişle karşılaşmışlardı. Mart 1848 ihtilali denilen bu ayaklanmada bu iki dukalık Prusya'dan yardım istemişti. Böylece Prusya ve Danimarka arasında 1848-1851 yıllarında I. Schleswig- Holstein Savaşı yaşanmıştı. Büyük Güçler, Prusya ve Danimarka'ya 1852 Londra Protokolü'nü imzalatarak bu savaşa son vermişti. İmzalattılan bu protokole göre Schleswig-Holstein dukalığı Alman Konfederasyonu bağlı kalacak, yönetimini yine Danimarka yapacaktı. Ancak Danimarka Kralı VII. Frederik 1863 yılında öldüğünde yerine geçen IX. Christian bu Dukalıkların Danimarka krallığına katıldığına dair bir anayasa yayınlamasıyla, Schleswig- Holstein için Danimarka ve Prusya arasında yeniden “dukalıklar sorunu” ortaya çıkmıştı. ¹⁹⁷ Halbuki Danimarka bu dukalıkların Alman Konfederasyonuna bağlı kalacaklarını kabul etmiş ve bu dukalıkların siyasi bağımsızlıklarına saygı duyacağına dair söz vermişti. Bu nedenle Prusya'da, Kral Christian'ın yayınladığı bu anayasanın verilen sözlere ve 1852 yılında imzalanan Londra Protokolü'ne aykırı olduğunu söylemeye başlamıştı. ¹⁹⁸

Danimarka, Prusya ve Avusturya'nın itirazlarına karşın anayasayı kaldırmak için bir girişimde bulunmadığından, Avusturya ve Prusya 16 Ocak 1864 tarihinde Danimarka'ya karşı bir ültimatoma yayınlamıştı. Yayınlanan ültimatomda Danimarka'ya anayasayı

¹⁹⁶ “Kutsal Roma Germen İmparatorluğu”, *Temel Britannica Temel Eğitim ve Kültür Ansiklopedisi*, İstanbul: Ana Yayıncılık, c.11, 1993, s. 133.

¹⁹⁷ “Schleswig- Holstein”, *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, İstanbul: Interpress Basın ve Yayıncılık, c. 20, 1986, s.10264.

¹⁹⁸ Norman C. Rothman, “German Unification, Wars of ‘’, *Encyclopedia World History: Age og Reolution and Empire 1750 to 1900*, vol.4, New York: Facts On Fire, 2008, s.152.

kaldırması için 48 saati olduğu bildirilmişti. Ancak Danimarka, bu ultiyatomu reddederek anayasayı kaldırmayacağını ilan etmişti.¹⁹⁹ Böylece 1 Şubat 1864 tarihinde Prusya- Avusturya birleşik ordusu, Schleswig- Holstein'i işgal etmek için Alman sınırı Eider Nehri'ni geçmişti.²⁰⁰ Aslında Danimarka'nın ultiyatomu reddetmesi, Avusturya ve Prusya'ya Schleswig- Holstein dukalıklarına saldırabilmeleri için bir fırsat yaratmıştı. Özellikle Prusya Başbakanı Bismarck, bu dukalıklara bağlı Kiel Limanı'nda Prusya donanması için bir deniz üssü kurmak istiyordu. Bunun için bu iki dukalığın alınması demek Prusya'nın büyümesi demekti. Bu nedenle Prusya'nın bu dukalıkları ele geçirmesi gerekiyordu. ²⁰¹ Avusturya ile Eider Nehri sınırına yaptıkları saldırı, Prusya'nın emellerini gerçekleştirmede attığı ilk adımı oldu.

Prusya ve Avusturya'nın müttefik ordusu Eider Nehri'ni geçip Schleswig dukalığının içlerine ilerlediğinde yaklaşık 60.000 kişiydi. ²⁰² Prusya, Eider Nehri sınırına yaptığı bu saldırıya başlangıçta 38.400 kişilik bir ordu gönderdi, ardından bu ordusuna 23.000 kişi ve 64 silah daha eklendi. Avusturya ise Eider saldırısına 23.000 asker ve 48 silah ile katılmıştı. Almanlara karşı Danimarka'nın ordusu sayısı azdı, yaklaşık 38.000 kişiydi. Yine de Danimarka ordusuna güveniyordu.²⁰³ Danimarka ordusu, 1 Şubat 1864 tarihinde başlayan Eider saldırısını engellemek ve Prusya ordusunun ilerleyişini durdurabilmek için Rendsburg Bölgesi'nde bulunan köprüyü havaya uçurdu. Ancak Danimarka ordusunun bu karşı saldırısı Almanları durdurmaya yetmedi. 2 Şubat'ta Almanlar Missunde Bölgesi'ne doğru ilerlemeye başladı. Danimarka'nın bu bölgedeki direnişi 3 Şubat 1864 tarihine kadar sürdü, Dannewerk Bölgesi'nden sınırın dışına doğru kaçmak zorunda kaldı.²⁰⁴ 4 Şubat'ta Missunde Bölgesi'nde Danimarka ve Almanlar arasında bir

¹⁹⁹ Vipul Kumar Vaibhav, "Unification of Germany & its emergence as a great power (1864-1918)", *International Journal of Applied Research*, 2017, s. 1184.

²⁰⁰ John F. Murphy, "Bismarck, Otto Von", *Encyclopedia of World History*, New York: Facts On File, 2008, vol.4, s.55.

²⁰¹ Bruce B. Powell, *The Armies Of Bismarck's War: 1860-1867*, s. 29.

²⁰² Katherine Marie Brennan, "The Relation of the Schleswig-Holstein Question to the Unification of Germany: 1865-1866", (Master's Theses, Loyola University Chicago, 1936) s.13.

²⁰³ Spencer C. Tucker, *Wars Changed History: 50 of World's Greatest Conflicts*, California: ABC-CLIO, 2015, s.372.

²⁰⁴ Chris King, "Denmark and the Duchy of Schleswig 1587-1920", *The President's Display to The Royal Philatelic Society London*, 18 June 2015, s.13.

savaş daha yaşandı.²⁰⁵ Ancak 5 Şubat'ta Danimarka ordusu yenilerek yeniden geri çekilmek zorunda kaldı. 6 Şubat'ta da Danimarka ve Alman orduları Oeversee adlı gölün kenarında bir çatışma daha yaşadı. Bu çatışmanın ardından Danimarka, ordusunu bölerek 28.000 askerini Düppel kasabasına gönderdi. Danimarka'nın geri kalan 14.000 askeri ise Jutland'a doğru ilerleyerek Frederica bölgesinde savunma yaptı. 18 Şubat'ta Prusya birlikleri Jutland'daki Kolding köyünü işgal etti. Bu işgalin ardından Almanlar ilk hedefin Düppel olmasına karar verdi. Şubat ortasında Düppel üzerine başlatılan baskın ve saldırılara 15 Mart'ta ağır toparla devam edildi. 2 nisanda Prusya ordusuna ek kuvvetin gelmesiyle Düppel 18 Nisan günü Almanlar tarafından işgal edildi.²⁰⁶ Düppel Savaşı'nın ardından Almanlar, Danimarka'ya son darbeyi vurabilmek için Alsen adasına saldırdı. Alsen adası 9 Temmuz 1864 tarihinde ele geçirildi. Alsen adasında yaşanan ağır kayıpların ardından Danimarka, Almanlara barış teklifinde bulunmak zorunda kaldı.²⁰⁷ Böylece Danimarka ve Almanlar arasındaki beş aylık sıcak çatışma sona ermiş oldu. Artık Danimarka ve Almanlar arasında barış antlaşmalarının imzalandığı süreçler başlamış oldu.

3.1.2. Prusya – Danimarka Barışı ve Sonrası Yaşananlar

Almanlar ile Danimarka arasındaki ilk diplomatik görüşmeler Düppel Bölgesi'nin 18 Nisan 1864 tarihinde Almanlar tarafından ele geçirilmesinin ardından gerçekleşti. İngiliz hükümeti, Danimarka ve Almanlar arasındaki bu savaşa diplomatik olarak dahil olma kararı aldı ve bu devletler arasında savaş devam ederken arabulucu olmaya çalıştı. İngilizlerin bir konferans yapılması teklifiyle Almanlar ve Danimarka arasında 25 Nisan 1864 tarihinde Londra'da diplomatik görüşmeler başlatıldı. Londra'da yapılan ilk konferansta bir aylık ateşkes imzalanmasına karar verildi. Ancak Londra'da devam eden konferanslar, Almanlar ve Danimarka arasında barışı getiremedi.²⁰⁸ Çünkü Danimarka, Almanlara karşı savaşı kaybediyor olmasına rağmen dukalıklar üzerindeki haklarından feragat edecek hiçbir anlaşmaya yanaşmak istemiyordu. Konferansa katılan Fransa bile

²⁰⁵ Smith Clare, *The Centennial Universal History*, Chicago: J.C Mccurdy & Co, 1876, s.396.

²⁰⁶ Bruce B. Powell, *The Armies Of Bismarck's War: 1860-1867*, s. 31.

²⁰⁷ Smith Clare, *The Centennial Universal History*, s.396.

²⁰⁸ G.W. Prothero, "Schleswig- Holstein", London: Published by H.M. Stationery Office, 1920, s.41.

Danimarka'nın bazı tavizler vermesinin gerektiğini savunuyordu. Ancak Danimarka'nın geri adım atmaması üzerine Almanlar 26 Haziran günü Alsen Adası'na top atışında bulunmaya başladı. Böylece Londra Konferansı'nda alınan ateşkes kararı sona ermiş oldu. Almanlar ile Danimarka arasındaki savaş yeniden başladı.²⁰⁹

İngiltere'ye göre Londra Konferansı'nın başarısızlığının nedeni Fransa ve Rusya'ydı. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın savaşa müdahil olmadığı sürece Almanların Schleswig-Holstein dükliklerini almadan bu bölgeden çıkabileceğine ve bu savaşı durduracaklarına inanmıyordu. Ancak konferansa katılan Fransa ve Rusya, Almanlar ve Danimarka arasındaki savaşa müdahil olmak istemedikleri için konferans sonuçsuz kalmıştı. Bu nedenle İngiltere'de Almanlara karşı, Danimarka'nın yanında bir savaşa katılmak istemedi.²¹⁰

İngiltere'nin Danimarka'ya yardım etmemesi üzerine Danimarka Alsen'de direnemedi. Danimarka, Almanlara karşı yalnız kaldığını ve kazanamayacağını anladığında Almanlardan barış isteğinde bulundu ve Temmuz 1864'te teslim oldu.²¹¹ 1 Ağustos 1864 tarihinde Almanlar ile Danimarka Kralı Christian arasında bir antlaşma imzalandı. Christian bu antlaşma ile düklikler üzerindeki tüm haklarını Prusya ve Avusturya'ya devrettiğini kabul etti.²¹² Bu anlaşmanın ardından Danimarka ve Almanlar arasında görüşmeler Viyana'da devam etti. Kalıcı bir barışın sağlanabilmesi için son olarak bir antlaşma daha hazırladı. Bu antlaşma Viyana Kongresi'nde 30 Ekim 1864 tarihinde kabul edildi. Böylece imzalanan Viyana Antlaşması'yla Danimarka ve Almanlar arasındaki savaş resmi olarak sona ermiş oldu.²¹³

3.2. Prusya- Danimarka Savaşı'nın Sona Ermesi İçin Atılan İlk Adımlar

8 Temmuz'da Danimarka'nın barış isteğiyle; Prusya, Avusturya ve Danimarka barışa giden bir sürecin içerisine girmişti. Ancak Almanlar, barış tekliflerini kabul edebilmeleri

²⁰⁹ J. Hansen, *A Travers La Diplomatie (1864-1867)*, Paris: Palais Royal, 1875, s.6.

²¹⁰ Keith A.P. Sandiford, *Great Britain and the Schleswig- Holstein Question 1848-64: a study in diplomacy, politics, and public opinion*, Toronto: University of Toronto Press, 1975, s.105.

²¹¹ Alan Farmer, Andrina Stiles, *The Unification of Germany 1815-1919*, London: Hodder Education, 2008, s.65.

²¹² Christopher Clark, *Iron Kingdom The Rise and Downfall of Prussia 1600-1947*, Cambridge: Harvard University Press, 2006, s. 531.

²¹³ Louis Heilprin, *A Chronological Table of Universal History*, New York: D.Appleton and Company, 1892, s.168.

için Danimarka'ya bazı koşullar öne sürmeye başlamıştı. Almanların öne sürdüğü bu koşullar ve İngiltere'nin bu savaş üzerindeki etkisi gazeteye şu şekilde yansımıştır:

“Prusyalıların barış yapma koşulları olarak, Danimarka'dan 11.000.000 sterlin ödemesini istediği ve Danimarka filosunun teslim edilmesini talep ettiği söylentisi dikkat çekti. Lord Palmerston böylesine korkunç bir teklifin yapıldığına dair hükümetlerine bir bilginin ulaşmadığını söyledi. Bay S. Fitzgerald, Lord Palmerson'a bakanlar arasında imzalanması planlanan ateşkesin imzalandığına dair herhangi bir bilgisi olup olmadığını ve barış müzakerelerinin devam edip etmeyeceğini sordu. Lord Palmerston ateşkes tekliflerinin yapıldığını biliyordu.

Ancak bunların sonuçlandırılmaya başlandığının farkında bile değildi.”²¹⁴

Danimarka'nın barış talebi; Prusya, Avusturya ve Danimarka'nın arasında diplomatik görüşmelerin yaşanmasına da neden oluyordu. Avusturya köklü bir devlet olmasına rağmen, İkili Müttefik Alman devleti içerisinde Bismarck'ın etkisi görülebiliyordu. İngiltere de Viyana'da yapılan bu toplantılara gazetesinde yer veriyor ve Bismarck'ın Almanlar üzerindeki etkisini eleştiriyordu.

“Almanya ve Danimarka, Viyana, 23 Temmuz;

Von Bismarck, Kopenhag'dan dün öğleden sonra saat üçte Viyana'ya geldi. Von Quaade ile Albay Kaufmann konferansta Danimarka'yı temsil edecekler, şimdi Viyana doğru yola çıkacaklar. Viyanalıların yakından tanıdığı Baron Werther, Von Bismarck şehirde karşılandı ve Prusya Elçiliğine götürüldü. Ancak Von Bismarck ile tanışan çok az kişi elçilikten geri döndü. Bismarck'ın üstün yeteneği ve irade gücü sebebiyle bu adama bakmaya devam ettiler. Avusturya'yı bile Prusya'ya tabi kılmayı başardı. Von Bismarck Viyana'dan ayrılmadan önce Rusya Diplomati Prens M. Gorchakov'la bir konferans yaptı. Söylendiğine göre Alman Meclisinin veraset hakkı konusunda konuştular. Veraset hakkı hakkında bir karar vermesi gerekiyorsa karar veren kişinin Büyük Oldenburg Dükü olması gerektiğine karar verdiler. Ancak Prusyalıların Schleswig ve Holstein'i yönetme şansı çok az veya hiç olmayacaktır. Çünkü Avusturya hükümeti barış istemektedir. Von Bismarck konferans süresince kibirli davrandı. Şüphesiz er ya da geç dükalıkları Prusya'ya katabileceğini düşünüyor.”²¹⁵

²¹⁴ The Sun, London, 15 Temmuz 1864, s.8

²¹⁵ The Sun, London, 26 Temmuz 1864, s.6.

Barışı sağlamak için toplanılan Londra Konferansı'nın başarısızlığı nedeniyle İngiltere'nin Danimarka üzerindeki etkisi giderek azalmıştı. Artık Danimarka'nın yanında güçlü bir İngiltere de yoktu. Bu nedenle Danimarka Kralı, barış talebinde bulunduğu Almanların öne sürdüğü şartları kabul etmeme gibi bir ihtimali yoktu. Bu yüzden Danimarka Kralı, Almanların öne sürdüğü bütün şartları kabul etmek zorunda kaldı. 1 Ağustos 1864'te Viyana'da imzaladığı antlaşmayla da düklikler üzerindeki haklarını Avusturya ve Prusya Kralı'na devretti.²¹⁶ Böylece bu üç devlet arasında Ön Hazırlık Antlaşmaları imzalanmış oldu.

3.2.1. Prusya- Danimarka Barışı İçin Ön Hazırlık Antlaşmaları

Danimarka, Viyana'ya Avusturya ve Prusya ile Barış şartlarını belirlemek için tam yetkili temsilci gönderdi. Böylece Viyana'da Barışın Ön Hazırlık Antlaşması 1 Ağustos 1864 tarihinde imzalandı. Almanların şartları ise şöyleydi:

- Danimarka Kralı, Prusya ve Avusturya lehine Schleswig, Holstein ve Lauenburg dükliklerindeki haklarından vazgeçecek ve Almanların bu dükliklerdeki düzenlemelerine saygı gösterecek.
- Sınırlar; Dukalıklara ait adalar, Ribe'nin güneyinde yer alan Jutland ve Schleswig dahil edilerek belirlenecek.
- Devredilen düklikler için genel bir hesap yapılacaktır. Danimarka Krallığı da borcun kendisine düşen payını ödeyecek.
- Mülklerin ilkeleri gözetilerek bir ateşkes yapılacaktır.
- Bir barış antlaşması imzalanacaktır.²¹⁷

Bu ön koşullar Danimarka tarafından kabul edildi. Bu durum The Sun gazetesinde son dakika gelişmesi olarak paylaşıldı.

“Son Dakika İstihbaratı, Danimarka, Kopenhag, 2 Ağustos,

Viyana'da ateşkesin imzalanmasına dair ön koşullardır:

“Konsey Başkanı dün Rigsraad’ da yapılan özel oturumda üyelere Viyana’da ateşkesin imzalandığını bildirdi. Holstein, Lauenburg ve Schleswig’in Rine kasabası

²¹⁶ Bruce B. Powell, *The Armies Of Bismarck's War: 1860-1867*, s.39.

²¹⁷ Henry Wheaton, *Elements Of International Law*, Berlin: Legare Street Press, 2022, s.77.

hariç, Jutland yerleşim bölgeleri; Prusya ve Almanya'ya bırakıldı. Jutland barış yeniden sağlanana kadar müttefiklerin işgali altında olmaya devam edecek.”²¹⁸

Avusturya ve Prusya'nın tam yetkili temsilcileri arasında 1 Ağustos'ta Viyana'da imzalanan barışın ön hazırlık metninin tamamı gazetede de yayımlandı. Avusturya adına Kont Rechberg, Baron Brenner; Danimarka adına M. de Quaade, Albay Kaufmann; Prusya adına M. de Bismarck, Baron Werther. Avusturya, Danimarka ve Prusya'nın bu tam yetkili temsilcileri Dışişleri Bakanı'nın otelinde bir konferansta toplandı. Aşağıdaki barış hazırlıkları üzerine anlaşmaya vardılar:

1. Danimarka Kralı, Schleswig, Holstein ve Lauenburg düklükleri üzerindeki tüm haklarından Majesteleri Prusya Kralı ve Avusturya İmparatoru lehine feragat edecek ve söz konusu bu dukalıklar ile ilgili yapacakları düzenlemeleri tanımayı taahhüt edecek.
2. Schleswig Dukalığının ayrılması yalnızca anakara üzerinde yer alan topraklar ile sınırlı kalmayacak, Dukalığa ait tüm adaları da kapsayacak. Sınır sorununu basitleştirmek ve Jutland topraklarının Schleswig sınırları içerisinde yer alması sebebiyle bu sorunu ortadan kaldırmak için Danimarka Kralı, güneyde yer alan Jutland topraklarını Prusya Kralı ve Avusturya İmparatoruna devredecektir. Mogeltondern'in Jutland Bölgesi, Amazon Adası, Fohr, Sylt ve Roms Adaları'nın Jutland kısımları ve haritada belirtilen Ribe Bölgesi'nin güney sınır hattı dahil. Öte yandan Prusya Kralı ve Avusturya İmparatoru Arroee Adası'na ek olarak Schleswig'in bir kısmı ve Ribe Bölgesi Jutland'ın geri kalanı ile birleştirilecek. Ayrıca Jutland ile Schleswig arasındaki sınır hattı, Koldig tarafından düzeltilecek. Schleswig dukalığından ayrılacak ve Danimarka Krallığına dahil edilecektir. Arroee Adası coğrafi kapsamı nedeniyle tazminatın bir parçası sayılmayacaktır. Sınırların çizilmesine ilişkin ayrıntılar kesin bir barış antlaşmasında belirlenecektir.
3. İster Danimarka Krallığına ister Schleswig, Holstein ve Lauenburg dukalıklarından birine ait olsun özel bir hesapla sözleşmeye bağlanan borçlar sırasıyla her birinin kendi sorumluluğunda kalacaktır. Danimarka ve düklükler arasında nüfusa orantılı olarak aralarında paylaşılacaktır. Bu yeniden dağıtım kapsamına şunlar dahil değildir:

²¹⁸ The Sun, London, 4 Ağustos 1864, s.10.

- İngiltere’de Danimarka hükümeti tarafından sözleşmeye bağlanan kredi, 1863 yılının aralık ayında verildi. Bu kredi Danimarka Krallığının sorumluluğunda kalacak.
 - Müttefik Devletler arsında yapılan ve geri ödemesi dükalıklar tarafından üstlenilecek savaş masrafları.
4. Taraflar bir sonraki protokolde belirlenecek koşullara kadar 2 Ağustos’tan itibaren ateşkes yapma konusunda anlaşacak.
 5. Bu imzaların hemen ardından taraflar, barışın öncüleri olarak kesin bir barış antlaşmasını müzakere etmek için Viyana’da yeniden buluşacaklar.
- Bu antlaşma 1 Ağustos 1864’de Viyana’da İmzalandı.

(İmza)	Von Bismarck.	Kauffmann.
	Werther.	Kont Rechberg.
	Quaade.	Brenner. ²¹⁹

Ateşkes Koşullarına İlişkin Protokol

Danimarka Kralı ile Prusya Kralı ve Avusturya İmparatoru arasında bugün konferansta Barışın Ön Hazırlıkları Anlaşması imzalandı. Anlaşmada imzası bulunan tam yetkili temsilciler, metinde yer alan 4. Maddenin uygulanması için anlaşılar.

1. 2 Ağustostan itibaren kara ve denizlerdeki tüm düşmanlıklar, barışın kesin olarak sağlandığı zamana kadar duracaktır. Tüm beklentilerin aksine 15 Eylül tarihine kadar bir sonraki barış müzakereleri gerçekleştirilmediği takdirde taraflar bu tarihten itibaren ateşkesi altı hafta içinde feshetme özgürlüğüne sahip olacaklardır.
2. Danimarka Kralı, 2 Ağustos’tan itibaren ablukayı kesin olarak kaldıracaktır.
3. Prusya ve Avusturya İmparatoru, mevcut koşullarda hala Jutland’ın işgalini sürdürüyordu. Gerekli görüldüğü sayıda ülkede birlik bulundurulmaya devam edilecektir.
4. Yeni yürürlüğe girmiş olan katkı payı vergisi askıya alınacak. Savaşta ele geçirilen satılmamış mallar iade edilecek. Yeni katkı payı ödemeleri istenmeyecektir.
5. Prusya ve Avusturya için tedarik düzenlemeleri yapılacak. Orduyla bağlantılı birliklerin ve yetkililerin barınması sağlanacak. Ordunun kullanımına yönelik ulaşım araçları masrafları Jutland tarafından eşit karşılanacaktır.

²¹⁹ The Sun, London, 9 Ağustos 1864, s.9.

6. Jutland yukarıda belirtilen malzeme ve ihtiyaçları karşıladıktan sonra olağan gelirinin fazlasını Danimarka hükümetine devredecektir.
7. Müttefik birliklerinin olağan üstü savaş maaşları da dahil olmak üzere tüm maaşları Jutland'ın ödeyeceği harcamaların dışındadır.
8. Savaş esirleri ve siyasi tutuklular barışın sağlanmasından önce Danimarka ordusunda görev yapmayacaklarına dair söz vermesi halinde serbest bırakılacaktır.
9. Mütarekeler sırasında Jutland'ı ziyaret etmelerine izin verilen Danimarkalı askerler ziyaretleri sırasında düşmanlıklar yeniden başlarsa Danimarka ordusuna geri dönmelerine engel olunmayacaktır.

(İmza)

Bismarck

Brenfer

Werther

Quaade

Bechberg

Kauffmann²²⁰

Ön hazırlık metinleri imzalandıktan sonra kalıcı bir barış antlaşmasının yakın zamanda yeniden bir araya gelerek imzalanmasına karar verildi. Kalıcı bir barış antlaşması imzalanacağı için Kral Christian, Danimarka ordusuna bir kraliyet bildirisi yayınladı. Bildiriye “Askerler” diyerek başladı. Ardından “savaşın kanlı mücadelecisi ortamından sonra artık evlerinize ve işlerinize geri döneceksiniz.” diyerek ekledi. Savaşın getirdiği ağır ceketten kurtulabilmeleri için barışı satın alması gerektiğini bunun için de ağır fedakarlıklarda bulunmaları gerektiğini söyledi. Düşmanla yeniden karşılaşmaya hazır olduklarını ancak yıkıma açık toprakların büyük bir bölümünü ellerinde tuttukları için önceliklerinin bu toprakları korumak olduklarını da belirtti. Mücadelenin ancak her Danimarkalı'nın yüreğinde örülmüş bu toprakları terk ederse sona erebileceğini söyledi. Konuşması askerlerin cesur çabalarından dolayı teşekkür etmesiyle son buldu. Son olarak “barış içerisinde olun ve şimdiye kadar ülkemizin itibarını koruduğunuz gibi ülkemizin refahını da sizler arttıracaksınız.” diye de ekledi.²²¹ Kral Christian'ın ön hazırlık metni sonrası böyle bir bildiri yayımlaması, Barışı kesin bir şekilde kabul etmiş olduğunun kanıtıdır.

²²⁰ The Sun, London, 9 Ağustos 1864, s.9.

²²¹ The Sun, London, 16 Ağustos 1864, s.3.

3.2.2. Prusya- Danimarka Arasında Ön Hazırlık Metninin İmzalanması Sonrası Yaşanan Olaylar

1 Ağustos'ta Avusturya, Prusya ve Danimarka arasında imzalanan anlaşmadan özellikle İngiltere rahatsızdı. Bu nedenle İngiltere, Danimarka'ya çok sert davranmamaları üzerine Almanlara bildiriler gönderiyordu. Bu bildirimlere karşılık olarak Bismarck'ta 9 Ağustos'ta Dışişleri Bakanı Russell'e bir bildiri yazısı göndermiştir. Bismarck'ın bu bildirisi The Sun gazetesinde yayınlanmıştır.

Aşağıdaki bu yazışmalar Fransa ve Alman basınında sıkça tartışılan M. Von Bismarck ile Lord Russel arasındaki yazışmaların özgün birer kopyasını içermektedir:

Gastein, 9 Ağustos 1864,

“Ekselanslarına bu ayın 1'inde Viyana'da imzalanan barışın ön hazırlıklarını ve düşmanlıkların askıya alınmasına yönelik belgeleri Berlin'den göndermiştik. Her iki belgede şu anda üç devlete yayınlanmaktadır. Ekselanslarından iki Alman gücü tarafından sergilenen ılımlılığı ve uysallığı tanınmasını, reddetmemesini umut ediyorum. Viyana'da bulunduğum sırada Lord Bloomfield, bana hükümetinin Danimarka'ya karşı Prusya ve Avusturya'nın çok sert dayanılması zor koşullar dayatmaması yönündeki isteğini ilettili. Ona niyetimizin haksız sertlik olmadığını, yalnızca durumun gerektirdiği sonuçlara göre taleplerde bulunduğumuzu söyledim. Avusturya İmparatorluk Hükümeti ile tam bir anlayış içerisinde amaçlarımıza sadık kaldık. Bizim vazgeçmeyeceğimiz talebimiz üç ducalığın tamamen bırakılmasıydı. Bu gerçekleşmeden ne ulusal bir duygu tatmin edilebilirdi ne de Danimarka Hükümeti'nin inatçılığının bizi zorladığı fedakarlıklar haklı çıkabilirdi. Bunun dışında Danimarka hükümetine mümkün olduğu kadar uyumlu davrandık. Konferansta talebimizi sürdürüyoruz. Danimarka krallığının hiçbir kısmını talep etmedik. Bu kadar değişen koşullar altında Jutland yerleşim bölgelerinin değiş tokuş edilmesi olayların doğası gereği öngörülen bir durumdu. Danimarka ducalıklarının ayrılmasından dolayı tabii ki etkilenmiştir. Aslında savaşın gerçek nedeni de burada yatmaktadır. Biz bir takasın gerçekleşmesine izin verilmesini istedik ve yerleşim bölgelerine tam bir tazminat vermeyi tercih ettik. Hatta Danimarka tam yetkili temsilcilerinin özel önem atfettiği Ripen adlı bölgeyi Jutland'a bıraktık ve bir sınır düzenlemesiyle onun tam birliğini mümkün kılmaya çalıştık. Bu taviz, ulusal duyguyu koruma isteğinin dikte ettiği bir tavizdi. Son olarak zorunlu mali krizden geçmesi gereken bir ülkeye bu kadar ağır bir yük yüklememek için konferansta tamamen haklı olarak dile getirilen savaş harcamaları talebinin düşürülmesine izin

verdik. Hafifletmek ve üstesinden gelmelerine yardımcı olmak istedik. Barışın ön hazırlıklarında göz önünde bulundurduğumuz hedefler işaret edilmiştir. Kadim ve saygıdeğer Danimarka monarşisini parçalamak istemedik. Birliğin imkansız olduğu parçalarını ayırmak istedik bunu göz ardı edemeyiz. Danimarka monarşisinin varlığı tehlikede değildir. Varoluşunun tek bir durumu bile bozulmamış ve iyileşemeyecek bir yara almamıştır. Güney komşusuyla barışçıl ilişkilerinin yeniden kurulup kurulmayacağı ve ilişkilerinin refah seviyesine gelip gelmeyeceği de artık Danimarka hükümetine ve Danimarka halkına bağlıdır. Bernstorff, bu hususları Lord Russell' e iletmenizi saygılarımla rica ediyorum. Bu amaçla size bu mesajı yazıp kendisine iletme yetkisi veriyorum. Von Bismarck.”²²²

Dışişleri Bakanı Russel de Prusya Başbakanı Otto Von Bismarck'ın yazdığı bu bildiriye cevap olarak Bismarck'a bir yazı göndermiştir.

Dışişleri Bakanlığına, Ön Hazırlık Metni Hakkında, 20 Ağustos 1864,

"Efendim, M. Kate'den M.de Bismarck'ın Kont Bernstorff'a Viyana'nın resmi bir kopyasıyla birlikte gönderdiği mektubunu aldım. Barış 1 ağustosta imzalandı ve devreye girdi. Majestelerinin hükümeti, koşullar hakkında yorum yapmak yerine sessizliği tercih ederdi ancak M.de Bismarck ve büyük Alman hükümetlerinin ılımlı ve hoşgörülü daveti üzerine Majestelerinin hükümeti kendisini bu konuda sorumlu hissediyor. Bu konuda kendi düşüncelerini es geçmeyeceğim. Majestelerinin hükümeti olaylar meydana geldikçe zaman zaman Avusturya ve Prusya'nın Danimarka'ya yönelik saldırganlığının adaletsiz olduğunu ve Almanya'nın Danimarka'ya karşı yürüttüğü savaşın temelinde adaletinde bulunmadığı görüşünü defalarca beyan etmiştir. Bunun yanında savaşın üzerinde yürütülmesi gereken temel bir zorunluluklarının olduğunu da belirtmiştir. Bu nedenle savaşın Almanya açısından tamamen gereksiz olduğunu, Avusturya ve Prusya tarafından oluşturulan Alman Antlaşması'nın da Danimarka monarşisini parçalamak için kullanıldığını düşünüyorlar ve bu durumdan derin bir üzüntü duyuyorlar. Majestelerinin hükümeti 1852 Anlaşması'nın tamamını korumak istiyor. Danimarka'nın nüfusu bir Alman devletine naklediliyor, Danimarka tebaasına Alman dilini dayatmaya yönelik girişimlerde bulunulmasından korkuluyor. Londra Konferansı'nda en azından Prusyalı tam yetkili temsilciler, Flesburg'un kuzeyindeki bölgeleri dil egemenliği

²²² The Sun, London, 21 Eylül 1864, s. 9.

için Danimarka kraliyeti altına bıraktı. Ancak Avusturya ve Prusya'nın Danimarka'ya göre silahlarının daha üstün olduğunun kabul edilmesi gerekir. Bu durumda eşitlik ve ılımlılık için övgü talep etmek yersizdir. Majestelerinin hükümeti; Danimarka Kralı IX Christian'ı Holstein, Schleswig ve Lauenberg dükliklerini yönetme hakkını bir memnuniyet ile tamamen kabul ediyor. Hükümet her zaman sağlam ve kalıcı bir barışın unsurlarını göz önünde bulundurmıştır. Yerleşik ve tanınmış anlaşmaların çözümünden farklı olarak yeni anlaşmaların eskinin zayıflıklarını paylaşmaması gerekir. Yeni egemenlik unsurları birleştiğinde ve yeni bağılıklar gerektiğinde yeni anlaşmalarda sağlanmalıdır. Kalıcı yeni bir barış koşullarının sağlanmasını istiyoruz. İşte bu noktada artık Majestelerinin hükümeti, Danimarka'dan ayrılacak dükliklerin kaderinin hızlı ve tatmin edici bir şekilde çözüldüğünü görmek istiyor. Yalnızca bu şekilde Avrupa'nın refahı, barışı ve dükliklerin gelecekteki huzuru güvence altına alınır. Majestelerinin hükümeti; Holstein, Schleswig halkının istedikleri olmadıkça kalıcı bir barış umudundan hiçbir şekilde emin olamaz. Lauenburg'a adil bir şekilde danışılmalı, eğer istekleri kenara atılır ve özgürlüklerini bastıracak bir düzenleme yapılırsa bu durum yalnızca Avrupa'da yeni bir rahatsızlık ve huzursuzluk kaynağı olacaktır. Bu mektubu M. Bismarck'a okuyacak ve bir kopyasını ona vereceksiniz. Russell.”²²³

Russel'in bildirisinde de görüldüğü gibi İngiltere, Danimarka'nın yaşadıklarından rahatsızlık duyuyordu. İngiltere gazetesi The Sun da Danimarka'nın yanında fiilen yer almadıkları için kendilerine karşı öz eleştiride bulunmaya başlamıştı. Özellikle Palmerston ve Russel'in savaş çıkmadan önce Danimarka'ya karşı gözle görünür bir desteği vardı. İngiltere, kendisiyle birlikte Avrupa'dan Danimarka'ya karşı yardım edebilecek güçlü bir devlet arıyordu. Ancak böyle bir gücün desteğini alamadı. Bu nedenle kendisi de savaşa fiilen müdahil olmak istemedi. İngiltere'nin Danimarka yanında savaşa müdahil olmaması, İngiliz basınında fikir ayrılıklarına neden olmuştu. The Sun gazetesindeki bazı gazeteciler, İngilizlerin savaşa müdahil olmamasını eleştirirken Danimarka'nın cesaretini ve duruşunu övüyordu:

“Biz güçlü bir müttefik olarak Danimarka'nın yanında olmadıkça, Alman güçlerinin onu kendi haline bırakacaklarını biliyorduk. Her şeye rağmen Danimarka savaştı, eşit şartlarda olmamasına rağmen elinden gelini yaptı ve umut etti. Sonunda pes etti çünkü kendisinin terk edildiğini gördü. Danimarka zorunlu olarak anlaşmayı

²²³ The Sun, London, 21 Eylül 1864, s.9.

imzaladı. Bu duruma iradesi razı değildi. Danimarka'ya baskının ortadan kalkması için en ufak bir şans verilse bu anlaşılmaya uymayacaktır. Schleswig- Holstein'de yaşayan halk, bu bölgede milliyet meselesini karıştırmadan Danimarka egemenliğinde barış içinde yaşamaktaydı. Ancak Almanlar Schleswig- Holstein'li kardeşleri adına ulusal bir ilkeye başvurdular. Dukalıkların işgali üzerine nüfusun bir kısmı Danimarka'dan ayrılmak için sesini yükseltti. Nüfusun diğer kısmı ise Danimarka'yı terk etmek zorunda kaldı. Danimarka onlar üzerindeki egemenlik haklarından vazgeçmek zorunda kaldı. Danimarka'dan ayrılarak özgürleşme adı altında dukalıklardaki Alman nüfusunun çoğunluk olduğu söylemini haklı çıkarmak için milliyetçilik ilkesiyle devrim yapılan bölgelere tam kapsamıyla bakılmalıdır. Danimarka'yı Jutland, Fuen ve Zealand'daki kardeşlerinden hangi gerekçeyle ayırabilecekler.”²²⁴

Bazı gazeteciler ise Prusya devletini eleştirirken, İngiltere'nin bu savaşa müdahil olmamasının gerekçelerini haklı görüyordu:

“Prusya, düzen ve yönetim için eğitilmiş, uysal bir halka sahip disiplinli askerlerin ülkesidir. Gelecekte tüm savaşanlara örnek olacak, eşitlik ve adalet ilkelerine saygılı bir devlet olması bekleniyordu. Prusya başbakanı da ülkesinin tamamen bu hayali standartlara uyduğunu düşünüyor. Bu durum İngiliz kabinesinin onayına itiraz etmesinden ve verdiği unutulmaz cevaplardan belli oluyor. Ancak son iki haftadır kendisini geliştiriyor, ateşkes yapıp savaşa son vermek istiyor. İngiltere yaşanan bu savaşta oldukça fazla tavsiyede bulundu. Tavsiye verdiğini düşünmeyen tek bir adam bile yoktur. Kendisine tavsiyelerde bulunulmasını istemeyen ve sürekli olarak bu tavsiyeleri göz ardı eden devletler için İngiltere daha fazla mücadele edemedi ve geri çekilmek zorunda kaldı. Avusturya ve Prusya'yı etkileyebilecek muhtemel argümanların kullanılması mümkün değildi. Çünkü bu durum aynı oyunu tekrar başlatmak anlamına gelirdi, buda son derece tehlikedir. Danimarka'nın kaybedecek bir şeyi varken biz müdahale etmedik, şimdi korumaya değmeyecek hemen hemen her şeyi elinden alınmışken Avusturya ve Prusya'ya karşı baskı önlemlerine başvurmak delilik olurdu. Kaybettiğimiz açıkça belli olan bir dava uğruna savaşa gitmek bir delilikse savaşta desteklemeye hazır olmadığımız halde tavsiyelerde bulunmak daha aptalca ve aşağılayıcıdır. Biz yolumuzu tuttuk ve ona uymak zorundayız.”²²⁵

²²⁴ The Sun, London, 23 Eylül 1864, s.11.

²²⁵ The Sun, London, 30 Eylül 1864, s.12.

Ayrıca, İngiltere'nin yeniden barışın sağlanması için çaba verdiğini ancak İngiltere savaşa katılmadığı için Danimarka'nın kendilerine kırgın olduklarını düşünen gazetecilerde vardı:

“Danimarkalıların şu anda çektiği bu sıkıntılar İngiltere'nin iradesiyle önlenebilirdi. Muhtemelen bizden daha fazla destek almayı bekliyorlardı. Bu tür hayal kırıklıkları ne kadar kaçınılmaz olursa olsun arkalarında biraz öfke bırakma eğilimindedir. Eğer İngiliz silahları Danimarka için dükalıkları korumuş olsaydı Danimarka'nın bize karşı tavrı daha farklı olabilirdi ancak Danimarkalılar, düşünürseler eğer biz Danimarka için bir savaşa giremedik ama bunun haricinde Danimarka için her şeyi yaptık. Dükalıklar sorunu ilk kez ortaya çıktığında biz 1852 Antlaşması'na uymaya diğer güçlerden daha fazla hazırдық. Anlaşmazlık çıktığında Danimarka'nın haklarına ilişkin görüşlerimizi açıkladık. Danimarka'ya anlaşma yapıldığı taktirde anlaşmanın sonuçlarını hafifletecek tavsiyelerde bulunduk. Kavganın birbirini takip eden aşamalarında Danimarkalıları iyi dönüşler yaptık. Kuzeyin eski krallıklarından beri bu ülkeye karşı ve benzer düşünceler paylaştığımız, Kuzey kanı taşıyan devletlere karşı samimi, dostane ve avantajlı bağlantılar kuracağımıza inanıyoruz.”²²⁶

Danimarka ile kesin barışın imzalanmasına kısa bir süre kalmışken, Bismarck ülke dışı seyahatlere başlamıştı. Yaptığı seyahatler, dükalıkların sorunu çözüme ulaştıktan sonra atacağı adımlar için bir hazırlık süreciydi. Bismarck'ın bu hazırlık ve planlamaları İngiltere tarafından tahmin edilmeye başlanmıştı. Bu nedenle İngiltere, Avusturya'nın bu planlamadaki rolünü ve Bismarck'ın Fransa ile görüşmesindeki nedenini açıkça görebiliyordu. Bismarck'ın barışın tamamlanmasından sonra atacağı adımlara gazetesinde de yer verdi:

“Prusya Bakanı üç haftayı Biarritz'de geçirecek. Burayı seçmesinin iki mükemmel nedeni var: Birincisi Paris'e yaptığı bir yolculuğa bahane olması, ikincisi Paris'teki insanları Almanya'dan ve Alman siyasetinden olabildiğince uzaklaştırmak istemesiydi. Aslında hem dinlenmek hem de tüm enerjisini toplayarak başarmak zorunda kalacağı yeni zorlu işe kendini hazırlamak istiyor. Danimarka'yla olan barışı sonuçlandıktan sonra yeni girişimlerde bulunacak. Von Bismarck, daha açık ve kibar bir dille söylemek gerekirse Avusturya'yı aptal durumuna düşürdü. Batı Avrupa'nın protestolarına rağmen Danimarka'dan dükükleri zorla aldı. Uzlaşmayı

²²⁶ The Sun, London, 11 Ekim 1864, s.12.

sağlayarak kendisine avantaj sağlamak istiyor. Kral ile halkın temsilcileri arasında ya da amacı her ne olursa olsun herkesin ona tamamen boyun eğmesini istiyor. Prusya Kralı halkı ile uzlaşmak istiyor. Kral ile halkı arasında anlaşmazlığın bir çözümü olabilir ama Bay Bismarck ve yakın arkadaşları böyle bir çözümü gerçekleştirmez. Onlar, Kral'ın kendisinden daha mutlakiyetçiler. Kral'a danışmak zorunda olma fikri karşısında bile ürperirler. Kral, bakanlar ile görüşüp güvenlerini kazanırsa meclisten bilgi alabilir ve hatta daha fazlasını yapabilir. Von Bismarck'ın konumu kendisi için tehlikelidir. Kral, gücünü kaybetme riski ile karşı karşıyadır.”²²⁷

Almanlar barış için hazırlanırken aynı zamanda kendi içlerinde çatırdamalar yaşamaya başlamıştı. Savaş öncesi emellerine ulaşamayan ve haklarını alamayan küçük Alman devletleri ile Avusturya- Prusya arasında gerilim artmıştı. Küçük Alman devletlerine göre savaş öncesi verilen sözlerin hiçbirisi tutulmamıştı ve savaşa girmeleri için öne sürülen nedenlerin hepsi birer mazeretti. Almanlar arasındaki bu gerilim İngilizler tarafından da takip edildi ve The Sun gazetesine de yansdı:

“Birbirleriyle dostane ilişkileri olan Avusturya ve Prusya neredeyse Danimarka ile barış anlaşmasını imzaladılar. Barış tüm Almanya adına yapılıyor ancak bu barış, kılıcı elinde bulunduran iki büyük güç tarafından yönetiliyor. Küçük Alman devletleri savaşın yürütüldüğünde olduğu gibi barışın şartlarında da kendilerine çok az danışılacağını düşünüyor. Çünkü Avusturya ve Prusya tam yetkilileri önce Viyana’da ardından Weimar’da meseleleri kendilerine göre düzenledikleri konferanslar gerçekleştirdi. Konferanslarında Almanya adına yargılanmanın çoğunu reddettiler. Bu durum Almanya’daki milliyetçilerde hoşnutsuzluk hissi ve hayal kırıklığına yarattı. Savaş başlamadan önce küçük alman devletleri, Prusya ve Avusturya’nın sonuna kadar itaat edeceklerini söyledikleri Frankfort Diyeti’nde görüşlerini resmi bir şekilde ifade edebiliyorlardı. Ancak bu durum Saksonya ve Hannover’deki askeri birliklere Danimarka dükalıklarında bir infaz ordusu kurma emri verildiğinde son buldu. Prusya ve Avusturya bu işi üstlendi ve iki küçük Alman devletin silahlı kuvvetleri arka plana itildi. Ayrıca Prusya ve Avusturya yanında küçük Alman devletleri Ulusal Partide de aynı derecede güçsüz olduklarını fark etti. Komitede on iki Alman devleti ve iki şehir Hamburg- Frankfurt temsil edilmişti. Resmi atanmış olan hiçbir delege, geldikleri devletlerin hükümetlerini temsil edemedi. Komitede başarıda büyük paya sahip Prusya’nın yanında aşağılanmadan

²²⁷ The Sun, London, 13 Ekim, 1864, s.4.

başka bir şey elde etmeyen Hannover ve Saksonya delegelerinin durumu oldukça açıktır. Delegeler, Prusya ve Avusturya'nın yalnızca Londra Antlaşması'nın şartlarını uygulamak için savaşa başladığını, birliklerini Danimarka'ya savaşmak için değil yalnızca Schleswig'i ele geçirmek için Eider boyunca yürüttüklerini söylüyor. Ancak savaş sonrası yaşanan tüm olaylar Prusya'nın başından beri neyin niyetinde olduklarını kanıtlıyor. Alman yurt severler o zamanlar Prusya'nın elinde birer araçtı. Küçük devletlere ve onların askeri güçlerine baskı uygulandı. Onlar başlangıçtaki sınırlarının çok daha ötesine itildi. Sonunda Londra Antlaşması'na bağlamaya çalıştıkları tek şeyin kişisel bir birlik bağı olduğu anlaşıldı. Bu nedenle Alman liberalleri, Danimarka'ya karşı adaletsizce yapılan her şeye Prusya'yı kendilerinin itmiş olduklarını düşünüyorlar ve sorumluluk alıyorlar. Ancak biz bu liberallerin tamamen suçlu olduklarına inanmıyoruz. Jutland'ın işgali ve bu eyaletin kaynaklarının Prusya birlikleri tarafından Prusya maliyesi yararına kullanılması, Danimarka'nın topyekün perişan edilmesi tamamen önceden belirlenmiş eylemlerdi. Milliyetçilik hareketi ise Prusya'nın uzun bir süredir planladığı ve fırsat kolladığı politikayı hayata geçirmek için kullandığı makul bir mazeretti.”²²⁸

Temmuz ayından beri Almanlar ile Danimarka arasında bir ateşkes sürmekteydi. 1 Ağustos 1864'te Danimarka, Schleswig, Holstein ve Lauenburg üzerindeki haklarından vazgeçtiğine dair bir ön hazırlık metni imzalamıştı. Bu süre zarfında Danimarka'nın ve Almanların yaşadığı olaylar gazetede anlatıldı. Şimdi nihai bir sonucun sağlanmasına son bir adım kalmıştı.

3.3. Prusya- Danimarka Barışı İçin İmzalanan Son Antlaşmalar ve Barış Sonrası Yaşananlar

3.3.1. Prusya- Danimarka Barışı İçin İmzalanan Son Antlaşmalar

Avusturya, Prusya ve Danimarka barışın önündeki son adımı atmak için 30 Ekim 1864'te Viyana'da toplandı. Viyana'da daha öncesinde imzalanan 1 Ağustos Antlaşmasına yeni maddeler eklenerek içeriği genişletildi. Böylece 30 Ekim 1864'te Viyana'da barışın son antlaşması imzalandı. Antlaşma yürürlüğe 16 Kasım 1864'te girdi.²²⁹ Antlaşmanın sağlanması ve imzalanması gazeteye şu şekilde yansdı:

²²⁸ The Sun, London, 28 Ekim 1864, s. 4.

²²⁹ O. Jager, F. Moldenhauer, “ Schleswig Peace Treaty 1864”, *Encyclopedia Of The United Nations and International Agreements*, vol.3, London: Routledge, 2003, s.2015.

“Almanlar ve Danimarka arasında imzalanan Barış Antlaşması hakkında Berlin’den 31 Ekim’de bir mektup geldi. Mektup, dün Viyana’da Danimarka, Prusya ve Avusturya tam yetkilileri arasında imzalanan anlaşmanın ayrıntıları hakkında bazı ipuçları veriyor. Mektuba göre Barış Antlaşması 24 maddeden ve bazı eklerden oluşuyor. İlk olarak barışın ön hazırlıkları için oluşturulan ilgili maddeler kabul edildi. Danimarka Kralı, Schleswig- Holstein ve Lauenburg üzerindeki bütün haklarını Prusya ve Avusturya’ya devretti. Amrum, Föhr, Sylt adaları ve Jutland’ın bir kısmı düklüklere; Kuzey Schleswig’in bir kısmı ise Danimarka’ya bırakıldı. Yedinci ve sonrasındaki maddeler mali işlerin halledilmesine ilişkindir. Danimarka’nın düklüklere ödeyeceği borç 82 buçuk milyon frank tutarındadır. Bu meblağın dükalıklar tarafından Danimarka’ya ödenme şekli ise Barış Antlaşması’nda ayrıntılı olarak belirlenmiştir.”²³⁰

8 Kasım 1864 tarihinde Danimarka, Avusturya ve Prusya arasındaki Barış Antlaşması’nın tam metni de The Sun gazetesinde yayımlanmıştır.

Danimarka ile Almanlar Arasındaki Barış Antlaşması

1. Bugünden itibaren ve sonsuza kadar Prusya Kralı, Avusturya İmparatoru ve Danimarka Kralı arasında aynı zamanda onların halefleri arasında barış ve dostluk olacaktır.
2. Taraflar arasında savaştan önce imzalanan tüm anlaşmalar mevcut anlaşmanın içeriği değiştirilmediği veya yürürlükten kaldırılmadığı sürece geçerli olacaktır.
3. Danimarka Kralı; Schleswig, Holstein ve Lauenburg Dukalıkları üzerindeki tüm haklarından feragat edecektir.
4. Sınır hattını basitleştirmek için Schleswig Dukalığına bağlı tüm ada ve ana karadaki topraklar birleşecektir.
5. Danimarka Krallığı ile Schleswig Dukalığı arasındaki yeni sınır; Little Belt’deki Hejlsminde Körfezi’nin ortasından başlayacak ve Hejls, Vejstrup ve Taps’ın güney sınırına kadar olacaktır.
6. Uluslararası bir komisyon mevcut anlaşmanın onayından sonra yeni sınır hattını belirlemekle görevlendirilecektir.

²³⁰ The Sun, London, 4 Kasım 1864, s.3.

7. Avusturya ve Rusya arasında 3 Mayıs 1815'te Viyana Kongresi'nde imzalanan arazi mülkleri hakkındaki hükümler, Schleswig ve Jutland'daki arazi sahiplerine ve mülklere de uygulanacaktır.
8. Danimarka, krallık ve ducalık arasındaki borç sorununu kendi aralarında çözecektir.
9. Ducalıklara yüklenen borç, Prusya Kralı ve Avusturya İmparatoru'nun garantisi altında ödenecektir. Borç bir yıl içinde ödenmeye çalışılacak, ducalıklar bu borcu tamamen veya kısmen aşağıdaki ödeme yöntemlerinden birinden yararlanarak yapacaktır:
 - Nakit Ödeme,
 - Danimarka hazinesine yüzde 4 oranında ödeme.
 - Düklükler tarafından ihraç edilecek borç tahsilleri ile Danimarka hazinesine ödeme.
10. Danimarka para birimi cinsinden 580.000 taler, Ducalıklar tarafından altı ayda bir Danimarka maliyesine ödenecektir.
11. Holstein ve Schleswig arazi tahvilleri düklüklerin sorumluluğunda olacaktır.
12. Prusya ve Avusturya'nın savaş masrafları ducalıklar tarafından ödenecektir.
13. Avusturya ve Prusya'ya ait gemiler, yükleriyle birlikte geri teslim edilecektir. Teslim edilmeyen gemilerin değeri hesaplanacak ve tazminat parası verilecektir.
14. Ducalıklar; tahsis ettiği paradan Danimarka'ya borcunu ödeyecek, paranın geri kalanı ducalıklarda kalacaktır.
15. Danimarka'nın ve düklüklerin özel bütçeye dahil edilen maaşları daha öncesinden olduğu gibi ilgili ülkeler tarafından ödenecektir.
16. Danimarka hükümeti; Dul Kraliçe Amelia'nın, Veliaht Prenses Caroline'ın ve Glucksburg Düşesi Maria'nın ödemelerini üstlenecek. Sözü edilen komisyon bu maddenin uygulanması için gerekli düzenlemeyi yapacaktır.
17. Ducalıklar, Danimarka Kralı tarafından kamu hizmetiyle ilgili konularda yasal olarak akdedilen ve özellikle devredilen bölgelerin tüm hak ve görevlerini üstlenecektir.
18. Devredilen topraklarda doğan Danimarka ordusuna veya donanmasına mensup kişiler askerlikten muaf tutulacak ve bu kişiler evlerine dönme hakkına sahip olacaktır.
19. Devredilen bölgede yaşayanlar, uygun bir makam önünde bir beyanda bulunacak; beyanları onaylandıktan itibaren altı ay içerisinde haklarına sahip olacaklar.

20. Devredilen eyaletlerde Danimarka krallığına ait arşiv ve belgeler mümkün olan en kısa sürede eyalet komiserlerine teslim edilecektir. Dukalıklara ait arşivler de kayıtlar altına alınıp dukalıklara teslim edilecektir.
21. Danimarka'nın devredilen dukalıklarındaki ticaret ve denizcilik ile ilgili anlaşmalar, yeni anlaşmalar sağlanıncaya kadar her iki ülke arasında geçerli sayılacaktır.
22. Müttefik ordularının Jutland'ı tahliyesi, mümkün olan en kısa sürede sağlanacaktır.
23. Kamuoyunu mümkün olduğunca sakinleştirmek için son olaylarla ilişkili herkes hangi sınıfa veya mevkide olduğuna bakmaksızın yaralanmayacak ve cezalandırılmayacak.
24. Mevcut anlaşma onaylanacak ve üç hafta içerisinde yeniden Viyana'da teyit edilecektir.

30 Ekim 1864'te Viyana'da düzenlenmiştir.

Werther.

Balan.

Appendix.

Brenner.

Quaade.

Kauffmann.²³¹

Ek: Müttefiklerin Jutland'ı Tahliyesine İlişkin Protokol,

Prusya Kralı, Avusturya İmparatoru ve Danimarka Kralı arasında bugün imzalanan Barış Antlaşması'nın 22. Maddesi uyarınca aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varılmıştır:

1. Jutland'ın müttefik ordusu tarafından tahliyesi en geç üç hafta içerisinde gerçekleştirilecek. İlk hafta Hjørring, Thisted, Viborg bölgeleri boşaltılacak. İkinci hafta Aalborg ve Randers ilçeleri, üçüncü haftanın sonunda ise tüm Jutland topraklarının tahliyesi gerçekleştirilecektir.
2. Jutland'ın askeri hükümeti, görevlerini bu anlaşmanın onayından 3 gün sonra belirleyecektir.
3. Danimarkalı yetkililer, Jutland topraklarında kaldıkları süre boyunca müttefik ordularına ihtiyaç duyabilecekleri her türlü erzak ve ulaşım araçlarını tereddüt etmeden sağlayacaktır. Belirtilen maddeler en basit ihtiyaçlarla sınırlı tutulacaktır.
4. Şu anda müttefik ordusunun kullanımı için kurulmuş olan tüm hastaneler, karakollar ve telgraf hatları söz konusu bölgelerin boşaltılması tamamlanıncaya kadar kullanılmaya devam edilecektir. Danimarka hükümeti bu maddenin yerine getirilmesi konusunda hiçbir engelde bulunmayacağını açıkça taahhüt edecektir.

²³¹ The Sun, London, 8 Kasım 1864, s.1.

5. Jutland'ın tahliyesinden sonra müttefik ordusu hasta veya yaralı adamlarını geride bırakmak zorunda kalırsa, Danimarka hükümeti bu kişilerin uygun bir şekilde bakılması ve bakımlarının sağlanmasıyla ilgilenecektir.
6. Bu anlaşmanın onaylandığı günden itibaren müttefik ordularının konaklama, erzak, iaşe, hasta tedavisi ve ulaşım araçları ile ilgili yaptığı tüm masraflar belirtilen hükümlere uygun olarak karşılanacaktır.

Werther.

Balan.

Rechberg.

Brenner.

Quaade.

Kauffmann.²³²

Protokol;

Prusya Kralı, Avusturya İmparatoru ve Danimarka Kralı arasında imzalanan Barış Antlaşması'nın 3. Maddesinin uygulanmasını kolaylaştırmak için bu protokolde imzası bulunan tam yetkililer koşullar üzerinde anlaşmıştır. Söz konusu anlaşmanın onaylanması ile Danimarka Kralı, devredilen eyalet sakinlerine bir bildiri yayınlayacak ve onlara aralarındaki yeni ilişki durumunu anlatacak; eyalet sakinlerine kendilerine karşı olan bağlılık yeminlerinin bittiğini duyuracak.

30 Ekim 1864'te Vienna'da imzalandı.

Werther.

Balan.

Rechberg.

Brenner.

Quaade.

Kauffmann.²³³

3.3.2. Prusya- Danimarka Barışı Sonrası Yaşananlar

İkinci Schleswig-Holstein Savaşı, 30 Ekim 1864 tarihinde Viyana'da son barış antlaşmalarının imzalanmasıyla sona erdi. Bu savaşta zafer Almanlarındı. Şubat ayında başlattıkları savaşta önce Als sonra Jutland'ı alarak Schleswig- Holstein'in dükalıklarının tamamını ele geçirdiler. Böylece Danimarka; topraklarının beşte ikisini, nüfusunun da üçte birini kaybetti. Ayrıca Bismarck, bu savaştan kişisel olarak da büyük bir kazanç elde etti. Savaşı kazanmasının ardından kendisine "Lauenburg Dükü" unvanı verildi.²³⁴ Prusya

²³² The Sun, London, 8 Kasım 1864, s.1

²³³ The Sun, London, 8 Kasım 1864, s.1

²³⁴ Julie Allen, "Remembering The Schleswig War of 1864: A Turning Point in German and Danish National Identity", *The Bridge*, vol.37, s.61.

ve Avusturya'nın bu başarısı, İngiltere tarafından eleştirildi. Savaşın başladığı andan itibaren Almanların yaptığı her şeyin usulsüz olduğu iddiaları gazetesinde yer aldı:

“Danimarka'nın Avusturya, Prusya ve federallere karşı yürüttüğü savaş ve müzakereler sona erdi. Modern Avrupa tarihinin en karanlık sayfalarından birini daha büyük öfke ve tiksinti ile kapadık. Danimarka, savaşı kısmen kendi hatalarından ve kısmen kötü şanstın kaybetse de savaş büyük ölçüde iki Alman gücünün kötü niyetlerinden, zulümlerinden ve açgözlülüklerinden kaynaklandı. Bir yıl önce ilk talihsizlik yaşandı. Geçen sene Kasım ayının 16'sında Kral Frederick öldü. Halefi tahta çıktığından yalnızca altı hafta sonra Aralık ayının 27'sinde Holstein'e karşı tehditler ortaya çıktı. Ülkenin düşmanca bir saldırı ile değil yalnızca federal bir amaçla işgal edildiği iddia edildi. Ancak bir noktadan itibaren Alman güçlerinin attığı her adım, sahtekarlıkla ve şiddetle lekелendi. Federal amaç kaba bir şekilde kenara atıldı. Avusturya ve Prusya kendi adlarına harekete geçmek için cesurca sahneye çıktılar. 1 Şubat'ta Schleswig'e girdiler. Herhangi bir haklılığı olmadan, gerçek niyetlerinin çok başka olduğu eskimiş bir bahaneyi öne sürerek savaş başlattılar. Sayıca ve silah kalitesinde avantajın kimde olduğu açıkça belli olan bir savaş yaptılar. Jutland'ın işgalinin ardından Duppel'deki yorgunluk ve yıpranmışlık, Prusya topçuları tarafından yaşanan mağlubiyet nedeniyle Danimarkalılar çok geçmeden etkili bir direniş göstermeyi bıraktılar. Böylece bölgeye kolaylıkla büyük bir hücum gerçekleşti. Ateşkes sonrası Danimarka nihai olarak teslim oldu. Aylarca süren müzakerelerde Almanlar, fahiş ve çirkin taleplerde bulundular. Bu sıkıcı uzun müzakerelerin ardından sonunda barış imzalandı ama Danimarka, Schleswig ve Holstein'i kaybetti. Daha önce duyulmamış askeri yaptırımlarla mahvolmuş ve halkından koparılmış bir devletten sekiz buçuk milyon dolar tazminat ödemesi istediler. Prusyalı gemi sahiplerine de tazminat ödeyecekler. Almanya ve Prusya öyle ya da böyle savaşı kazandı ancak bu tür kazanımlar her türlü hak ve adalet düşüncesini ayaklar altına alıyor.”²³⁵

İngiltere, The Sun gazetesinde Almanlar hakkındaki düşüncelerini dile getirmeye devam ederken Almanlar barış sonrasında kendi içlerinde zaferlerini kutluyorlardı. Bu kutlu zaferin esas kahramanları olarak görülen Alman askerlerine ve Almanları sonuna kadar destekleyen halkına madalya verilmesine karar verilmişti. Bu kararname The Sun gazetesinde yayınlanmıştır.

²³⁵ The Sun, London, 3 Kasım 1864, s.4.

Danimarka Savaşı ve Savaş Madalyası, Berlin, 15 Kasım;

Prusya Kralı, başkentte resmi bir kararname yayımladı:

“Ben William Prusya Kralı, Şanlı müttefikimiz Avusturya İmparatoru’yla birlikte, Tanrı’nın lütfuyla Danimarka’ya karşı artık sona eren savaşımızın anısına bir madalya vermeye karar verdik. Askerlerin madalyası bronzdan, asker olmayanların madalyası çelikten olacak. Bu madalyanın üzerinde bizim ve Avusturya İmparatoru’nun baş harfleri bulunacak. Askerlerin madalyası bir defne çelengi ile çevrelenmiş olacak. ‘Cesur savaşçılarımıza, 1864’ yazısı madalyalarında yazacak. Asker olmayanlar ise meşe yapraklarından oluşan bir çelengin içerisinde ‘1864’ tarihini göğüslerinin üzerinde taşıyacaklar. Madalyalar, beyaz ve sarı şeritli bantlarla asılı olacak. Madalya; tüm subaylara, astsubaylara, askerlere, cerrahlara, din adamlarına ve memurlara dağıtılacak. Sefer süreci boyunca askeri şerefe karşı suçlardan ceza almış veya 2 Ağustos tarihine kadar dereceleri iade edilmemiş kişiler madalya dağıtımının dışında tutulacak. Nişanların ve askeri rütbelerin kaybedilmesine ilişkin kurallar, bu madalya içinde geçerlidir. Madalya sahibinin ölümü halinde madalya, ailesinin mülkiyetinde kalacaktır. Wilhem.”²³⁶

Danimarka’da barış sonrası yaşanan gelişmeler ise Viyana Kongresi’nde imzalanan barış antlaşması üzerinedir. Viyana Kongresi’nde barış antlaşmasının 3.maddesi dolayınca Danimarka Kralı’nın devredilen bölgelere bildiri yayımlayarak bu bölgelerin Danimarka’yla olan iletişimlerinin kesilmesi istenmişti. Bu maddeye dayanarak Danimarka Kralı barış sonrasında devredilen bölgelere bildiri yayımlamaya başladı. Danimarka Kralı’nın barış sonrası yaptığı bu bildiriler The Sun gazetesinde önemli bir yer tuttu:

Danimarka ve Almanya Güçleri, Kopenhag, 17 Kasım;

Aşağıdaki bildiriler Kral Christian tarafından Dışişleri Bakanı aracılığıyla yayımlamıştır:

“Ben Danimarka Kralı IX. Christian, Tanrı’nın lütfuyla antlaşmayı duyuruyoruz: Geçtiğimiz ayın 30’unda Viyana’da barış antlaşması imzaladık. Antlaşma Avusturya ve Prusya Kralı lehine oldu. Mainburg, Holstein dukalıkları ile Avusturya’nın güneyindeki Schleswig dukalığı üzerindeki tüm haklarımızdan feragat ettik. Antlaşmanın belirtilen sınır çizgisini uyuyoruz ve söz verdiğimiz gibi anlaşmaya uygun olarak devredilen tüm bölge sakinlerini sadakatten azat ediyoruz. Ayrıca sivil, asker, din adamı demeden her birinizin özel şahsımıza ettiği bütün bağılılık

²³⁶ The Sun, London, 17 Kasım 1864, s.3.

yemininden sizleri azat ediyoruz. Başkentimiz Kopenhag'da 16 Kasım 1864 tarihinde Kraliyet mührümüz altında imzalanmıştır.”

(imza)

Christian R.

(İmza)

Bluhme.²³⁷

Danimarka Krallığındaki Sevgili ve Sadık Tebaamıza Duyuru, İzlanda, Faroe Adası ve Batı Hindistan- Grönland Kolonileri;

“Ben Danimarka Kralı IX. Christian, geçtiğimiz yıl tahta çıkışımdan bu yana Danimarka'nın saldırıya uğradığını biliyorsunuz. Bu durum bizim ve sizlerin en ağır imtihanıdır. Eğer dışarıdan bir yardım alamıyorsak rahibimize üstün gelemeyeceğimiz daha mücadelenin başından belliydi. Sahip olduğumuz savaş mühimmatı ve kişi sayısı belliydi. Bu yardımlar bize sağlanmadı ve bu koşullar altında savaşın devam etmesi ülkenin geleceğini yok etmekten başka bir şeye hizmet etmeyecekti. Barışı öğütleyen ülke için fedakârlıklar yapmaya hazırдық çünkü sizde şimdiki neslin gelecek nesillere borçlu olduğu o sorumluluğu bizler gibi hissettiniz. Bu nedenle Danimarka'yı şekliyle ve bütünüyle zarar görmeden korumak zorundaydık. Çok eski zamanlardan beri Danimarka krallığının bir parçasını oluşturan ve bin yıllık savaşın bizden koparamadığı ülke şimdi bizden ayrıldı. Krallığın kalbi ve dili olan Schleswig'deki nüfusun büyük bir kısmı, kendilerini ana ülkelerinden ve ırklarından kopuk görmeye mecbur edildiler. Refahı bizim korumamıza emanet edilen sizlere şimdi geleceğe dair umut dolu olmanızı istiyoruz. Birliğin zayıflara güç verdiğini, talihsizliğin insanları birbirine daha sıkı bağladığını hatırlayın. Barışın her zamankinden daha gerekli olduğu bu zamanda her zaman bir arada olacağız. Akıllı kanunlarla ülkenin kalkınması ve doğanın bahşettiği zengin kaynakların kullanılması için sizler de bizimle emek vereceksiniz. Çok şey kaybettik ama umudumuzu kaybetmedik. Gelecek irade sahibi olanındır. Danimarka'nın refahının arttırılmasına yönelik desteğinize güvendiğimiz gibi siz de tüm çabalarımızın hedefinin bu olduğuna güvenebilirsiniz. Tanrı sizi korusun. 16 Kasım 1864'te başkentimiz Kopenhag'ta Kraliyet mührümüz ile imzalanmıştır.”

(İmza)

Christian R.

(İmza)

Bluhme.²³⁸

Schleswig Dukalıkları Sakinlerine Duyuru; Holstein ve Lauenburg'a ve aynı zamanda Schleswig'den Devredilen Jutland Yerleşim Bölgelerinin Sakinlerine:

²³⁷ The Sun, London, 23 Kasım 1864, s.2.

²³⁸ The Sun, London, 23 Kasım 1864, s.2.

“Ben Danimarka Kralı IX. Chiristian, Bu yılın 30 Ekim’inde tarafımızca onaylanan anlaşmaya göre Schleswig, Holstein ve Lauenburg düklerine ait, aynı zamana Jutland’ın Schleswig kısmındaki bölgelere ait tüm haklarımızdan feragat ettik. Schleswig’in bir kısmı Avusturya ve Prusya Krallığına devredilecektir. Devredilen mahalle sakinleri, bugüne kadar hem tebaa olarak hem de memurların resmi yeminlerinden dolayı bize bağlıydı. Olayların gidişatı nedeniyle boyun eğmek zorunda kaldığımız acı verici bir fedakârlık yapmak zorunda kaldık. Devredilen Schleswig, Holstein, Lauenburg bölgelerinde yaşayanlar, benimsemeye zorlandığımız bu yol için ne kadar derin bir üzüntüye sahip olduğumu bir kez daha ifade etmek isterim. Bu acı çoğunuz tarafından anlaşılacaktır. Çünkü birçoğunuz Danimarka Krallığında nasıl mutlu ve adil bir yönetim altında yaşadığını hatırlayacaktır. Gurur duyacağımız genel refah yaşam ortamını ve atalarımızın sizin refahınızı arttırmak için gösterdiği çabaları unutamazsınız. Sizi Danimarka’ya bağlayan ortak bir dil ve köken olmasa bile aradaki bağ sağlam ve samimiydi. Danimarka halkı, sadakat ve sevgi konusunda kendileriyle yarışan sizleri asla unutmayacaktır. Danimarka olarak sizin refahınız ve güvenliğiniz için çabalamak bizim için gurur vericiydi. Artık refahınızın gelecekte de devam etmesini umutla diliyoruz. Milletlerin mutluluğunu, krallıkların kaderini elinde tutan yüce Tanrı’ya samimiyetle ettiğimiz dualarımıza sizleri de dahil ediyoruz. Sizi hem şimdi hem de bundan sonra Tanrı’nın kutsal korumasına havale ediyoruz ve sizlere son kez selam gönderiyoruz. 16 Kasım 1864’te başkentimiz Kopenhag’ta Kraliyet mührümüz ile imzalanmıştır.”

(İmza)

Christian R.²³⁹

Son olarak Almanlar ve Danimarka arasında imzalanan barış sonrasında önemli bir gelişme daha yaşanmıştır. The Sun gazetesi; Almanların zafer kutlamaları, Danimarkalıların bildirilerinde olduğu gibi yaşanan bu önemli gelişmeye de gazetesinde yer vermiştir. 23 Kasım 1864 tarihinde The Sun gazetesinde bir mektup yayımlanmıştır. Berlin’den gelen bir mektuba göre; dükalıklar konusunda Prusya Kralı ile Kont Bismarck arasında büyük bir fikir ayrılığı yaşanmıştır. Bakan, bu eyaletlerin Prusya’nın çıkarları doğrultusunda ilhak edilmesinin yolunu hazırlamak istemektedir. Kral ise Augustenburg

²³⁹ The Sun, London, 23 Kasım 1864, s.2.

Prensi'nin iddialarının meşru olduğuna inanmaktadır. Bu nedenle The Sun gazetesinde Kralın iradesi ile Bakanın iradesi arasında bir çatışmanın yaşanabileceği söylenmiştir.²⁴⁰ Mektupta geçen mesele, Augustenburg Prensi'nin Schleswig- Holstein dukalıklarının başına geçmek istemesiyle bağlantılıdır. Prusya Kralı, Augustenburg Prensi'nin dukalıkların başına geçme iddiasını meşru olarak görmekteydi. Ancak Schleswig ve Holstein dukalıkları Danimarka'dan alındığında bu iki dukalığın yönetimi Prusya ve Avusturya arasında kalacağı konusunda Gastein Antlaşması'yla anlaşılmıştı. Bu nedenle Bismarck, Gastein anlaşmasına bağlı kalınmasını istediğinden Prusya Kralı ile bir anlaşmazlık içerisine girmişti. Ayrıca Avusturya'da Schleswig- Holstein dukalıklarının zamanla Prusya egemenliğine geçmesinden endişelendiği için Augustenburg Prensi'nin iddialarını desteklemeye ve dukalıkların başına geçmesini istemeye başlamıştı. Ancak bu durum Prusya ve Avusturya arasında imzalanan Gastein Anlaşması'nın belirtilen şartlarına aykırıydı. Bu nedenle Gastein Antlaşması'nın ihlal edilmesi, Prusya'ya Avusturya İmparatorluğu'na karşı savaş açmak için aradığı fırsatı vermiştir.²⁴¹

²⁴⁰ The Sun, London, 23 Kasım 1864, s.2.

²⁴¹ Bismarck, Otto Von, *Düşünceler ve Hatıralar I*, (çev. Nijad Akipek), Ankara: Milli Eğitim Yayınları, 1992, s.xxxi-xxxiv

SONUÇ

Viyana Kongresi, Napolyon'un Avrupa'da başlattığı savaş sonrası bozulan düzeni yeniden sağlama için oluşturulmuş bir kongreydi. Prusya da bu kongreye katılırken büyük beklentiler içerisindeydi. Ancak Prusya, ilk darbesini de Viyana Kongresi'nde aldı. Kongre'ye giderken umduklarını bulamamalarının yanında, siyasi birliklerini sağlama konusunda önlerine engel bile koyuldu. Prusya, siyasi birliklerini sağlamada önlerine koyulan bu engeli ilk defa 1848 yılında I. Schleswig- Holstein Savaşı'yla yıkmaya çalıştı. Ancak bu savaş, Prusya'nın istediği gibi sonuçlanmadı. Başta İngiltere olmak üzere Avrupa'nın büyük güçlerinin de araya girmesiyle Danimarka ve Prusya arasında 1852 yılında Londra Antlaşması imzalandı. Bu antlaşmaya göre Schleswig-Holstein dükliklerinin yönetimi yeniden Danimarka'ya bırakıldı. Bu nedenle Bismarck, Prusya'nın başına başbakan olarak atandığında siyasi birliğin sağlanması için atılacak üç adıma karar vermişti. Bu üç adım ise şöyleydi: İlk olarak Danimarka'ya saldırılacak. Danimarka'dan Schleswig- Holstein düklikleri alınacak. Sonra Avusturya'ya saldırılacak. En son Fransa'ya saldırarak bu devletlerin elinde bulundurduğu Alman bölgelerini tamamen ele geçirecekti. Bismarck, Danimarka'ya saldırabilmek için ilk olarak dükliklerin Alman olduğunu bağımsız olmaları gerektiğini söyledi. Ancak Bismarck'ın Danimarka'ya saldırmak için daha kabul edilebilir bir nedene ihtiyacı vardı. Danimarka Kralı'nın Kasım Anayasası'nı imzalaması Bismarck'a aradığı fırsatı vermiş oldu. Böylece Bismarck, Danimarka Kralı'nın Kasım Anayasası'nı imzalayarak 1852 Londra Antlaşması'na karşı geldiği iddiasında bulundu. Danimarka'dan Kasım Anayasası'nın kaldırılmasını istedi. Ancak Danimarka, Kasım Anayasası'nı kaldırmayı reddetti. Danimarka'nın bu reddedişinin ardından Avusturya- Prusya müttefik ordusu Eider'a ilk çıkartmasını yaptı.

Bismarck'ın Kasım Anayasası'nın imzalamasıyla Londra Antlaşması'na karşı gelindiği iddiasında bulunması bütün dünya gündemini sarsmıştı. Özellikle İngiltere yayınlanan The Sun gazetesinde Danimarka ve Almanlar arasında yaşanan bütün olaylar başından sonuna kadar sıkı bir şekilde takip edilmiştir. Bismarck'ın iddia ettiği gibi Kasım Anayasası'nın Londra Antlaşması'na karşı gelecek maddeler içermediği üzerinde The Sun gazetesi haberlerinde sıklıkla durulmuştur. İngiltere'ye göre daha savaş başlamadan önce başlayan Prusya ve Danimarka arasındaki bu gerilimin kaynağı Kasım Anayasası değildi. Ayrıca gerilimin bir diğer nedeni dükliklerin Alman olması nedeniyle ortaya

ıkan milliyetçilik davası da değildi. Bu nedenle İngiltere, Prusya'nın iddia ettiklerinin ötesinde gizli emelleri olduğunu düşünüyordu. Bu düşüncelerini The Sun gazetesinde Prusya'yı eleştirirken sürekli dile getirmiştir.

İngiltere'nin The Sun gazetesinde, Kasım Anayasası'nın Londra Antlaşması'na aykırı olmadığını savunması doğal olarak Danimarka'yı etkilemiştir. Bu nedenle Kasım Anayasası'nın kaldırılmamasındaki etkenlerden birisi de İngiltere'dir. Bu konuda özellikle Başbakan Lord Palmerston ve Dış İşleri Bakanı Russel, Danimarka'ya olan desteklerini açıkça göstermiştir. The Sun gazetesi haberlerinde de bu desteğe dair sinyaller verilmiştir. Hatta The Sun gazetesinde, 1848 yılında gerçekleşen I. Schleswig-Holstein Savaşı'nda İngiltere'nin Danimarka'ya karşı verdikleri destek ve savaş sonrası imzalanan 1852 Londra Antlaşması'ndaki arabuluculukları da hatırlatılmıştır. Ancak 1864 yılında Danimarka ve Prusya arasında savaş yeniden başladığında İngiltere'nin Danimarka'ya karşı tavrı beklenen şekilde olmamıştır. İngiltere, Danimarka'ya tek başına yardım etmek istememiştir. Avrupa devletlerinden en az birinin de bu savaşta desteğinin olmasını istemiştir. Bu nedenle Danimarka'nın yanında savaşa katılma konusunda çekimser davranmıştır. İngiltere'nin Avrupa'dan beklediği bu destek ve savaşa katılmadaki ekimserliği The Sun gazetesi haberlerinde açıkça görülmüştür.

İngiltere, Almanları Danimarka'ya saldırdıkları ilk andan itibaren The Sun gazetesinde kınamaya başlamıştır. İngiltere, hemen hemen her haberinde savaştan yana olmadıklarını, Avrupa düzeni bozulmadan acilen bir barışın sağlanması gerektiğini dile getirmiştir. Bunun için 1852 yılında olduğu gibi ilk adımı yine İngiltere atmıştır. Çünkü İngiltere, Dybbol Muharebesi'nin ardından savaşın daha da ağırlaşmasından korkmuştur. Bu nedenle 25 Nisan 1864 tarihinde Danimarka ve Almanlar arasında bir arabulucu olarak Londra Konferansı'nı düzenlemiştir. Konferanslar 25 Haziran 1864 tarihine kadar sürmüştür. Ancak konferanslardan herhangi bir sonuç alınamamıştır. Konferans sürecinde yaşananlar The Sun gazetesinde genişçe yer tutmuştur. Konferansta Danimarkalıların Almanların isteklerine karşı çekimser davranması, buna karşılık anlaşma sonrası Almanların Danimarka'ya karşı ağır taleplerde bulunması The Sun gazetesinde eleştirilmiştir.

Londra Konferansı amacına ulaşmadan 25 Haziran 1864 sona erdiğinde Danimarka ve Almanlar arasında savaş yeniden başlamıştır. Almanlar, Alsen adası ve Jutland'a saldırmış ve bu bölgeleri tamamen ele geçirmiştir. The Sun gazetesi haberlerine göre

Almanların bu başarılı saldırılarının nedeni, İngilizlerin Londra Konferansı'ndan sonra Danimarka üzerindeki etkisini kaybetmesi nedeniyledir. Özellikle Danimarka'nın kendi düzenledikleri bir konferansta barışa yanaşmamış olmaları İngiltere tarafından The Sun gazetesinde sıkça eleştirilmiştir. İngiltere'ye göre kendisinin müdahil olduğu bir anlaşmada Danimarka daha az kayıp verebilirdi. Konferans sürecinde de bunun için uğraşmıştı. Ancak başarılı olamamıştı. Bu nedenle konferans sonrasında Danimarka'nın işlerine müdahil olmamış ve Danimarka'yı yalnız bırakmıştır. Halbuki Danimarka'nın savaşa girmesine neden olanlardan birisi de İngiltere'dir. İngiltere, Danimarka ve Almanlar arasında savaş başlamadan önce ve savaş başladıktan sonra Londra Konferansı'na kadar ki süreçte Danimarka'ya The Sun gazetesi haberlerinde açıkça destek vermiştir. Danimarka da olası bir savaş durumunda İngiltere'nin kendisiyle beraber savaşacaklarına inanmıştır. Ancak savaş başladığı andan itibaren İngiltere savaşa fiilen katılmamıştır. Üstelik konferans sonrasında Danimarka'yı yalnız bırakmıştır. İngiltere konuyla ilgili olarak kendi gazetesi The Sun'da Danimarka'yı neden yalnız bıraktıklarını açıklamıştır. Danimarka'yı yalnız bırakmalarının suçunu da Danimarka'ya atmıştır. Bunun nedeni olarakta Danimarka'nın Londra Konferansı'nda barışa yanaşmamasını göstermiştir.

İngiltere, The Sun gazetesi haberlerinin bazılarında kendisine karşı kişisel eleştirilerde de bulunmuştur. Ne kadar barışın sağlanamamasının nedeni olarak Danimarka'yı suçlasalar da İngiltere'nin Danimarka'ya yardım etmesi gerektiğini söyleyen bazı haberler gazetede yer almıştır. Ancak genellikle İngiltere; Londra Konferansı'ndan sonra The Sun gazetesinde Danimarka'nın kararlarını eleştirmekten ve Almanların saldırılarını kınamaktan başka bir şey yapmamıştır. Bu nedenle Almanlara karşı daha fazla direnemeyen Danimarka'nın barış istemekten ve Almanların insafına kalmaktan başka bir alternatifi kalmamıştı. Böylece Danimarka Kralı Christian, temmuz ayında Almanlara bir ateşkes teklifinde bulunmak zorunda kalmıştı.

Almanlar da Londra Konferansı sürecindeki ateşkesten memnun kalmamıştı. Çünkü İngiliz kontrolü altındalardı. Bu nedenle ateşkesi bozup Danimarka'ya saldırmışlardı. Şimdi Danimarka'nın kendisinden bir ateşkes isteği geliyordu. Bu durum bütün kozların Almanların elinde olduğunu gösteriyordu. Ateşkes isteği temmuz ayında verilmişti. Ancak Almanlar ellerindeki kozun farkındaydı. Bu nedenle Danimarka'yla barış yapacaklarının kararını anca ağustos ayında söylediler. 1 Ağustos'ta Danimarka ile

barışın ön hazırlığı için bir antlaşma imzaladılar. Bu antlaşmanın içeriği ve Almanların antlaşmaya koyduğu maddeler, The Sun gazetesinde ağır bir şekilde eleştirilmiştir. Gazetede Danimarka'ya karşı yapılanların bir zulüm olduğu, Almanların dükalıkları almak istemelerinin kendi kişisel çıkarları nedeniyle olduğu sürekli dile getirilmiştir. İngiltere'ye göre dükalıklarda toprak sahibi kişiler haricinde bütün halk Danimarka yönetiminden memnundu. Bu nedenle Almanların onlar için savaşıyor olmalarını hiç samimi bulmuyorlardı.

Kalıcı bir barış antlaşması sağlanıncaya kadar Almanların Danimarka'dan istedikleri The Sun gazetesinde eleştirilmeye devam edilmiştir. Özellikle Londra Konferansı'ndan sonra Danimarka işlerine müdahil olmayan İngiltere, 1 Ağustos'ta imzalanan antlaşmanın maddelerinin ağırlığı nedeniyle Almanlarla iletişime geçmiştir. Bu yazışmaların içeriğinde Dışişleri Bakanı Russell, Almanlardan Danimarka'ya insafli davranmaları konusunda ricada bulunmuştur. Bismarck'ın Russell'e karşı bir cevap olarak yazdığı yazısında kendilerinin Danimarka'yı ezmediklerini, kaybettiği için olması gereken süreçleri uyguladıklarını vurgulamıştır. Ayrıca Bismarck, bu olayların sorumlusu olarak Danimarka'yı göstermiştir. Russel ve Bismarck'ın bu yazışmaları The Sun gazetesinde yayımlanmıştır. Bu yazışmaların ardından İngiliz gazetecileri arasında fikir ayrılıkları başlamıştır. Kimi gazeteci, The Sun gazetesinde bu antlaşmanın sorumlusunun kendileri olduğunu iddia etmiştir. Çünkü Danimarka'nın savaşa girmesine neden olan İngiltere'ydi. Eğer İngiltere, Danimarka'ya yardım etseydi, bu savaşın sonucunun çok farklı olabileceği iddia edilmiştir. Aynı zamanda bazı gazete haberlerinde Danimarkalıların yürekli bir şekilde savaştığını ama İngiltere'nin böyle bir savaşa neden katılmadığı da açıklanmaya çalışılmıştır ve savaşa katılmama gerekçelerinde İngiltere'nin haklı olduğu savunulmuştur.

1 Ağustos'taki geçici barış antlaşmasının ardından Avusturya, Prusya ve Danimarka kalıcı bir barışın sağlanabilmesi için 30 Ekim 1864'te Viyana'da toplanma kararı almıştır. Ancak Viyana Kongresi öncesi Bismarck yurt dışı seyahatlerine başlamıştır. İngiltere bu durumu The Sun gazetesinde Bismarck'ın yeni bir planı olarak değerlendirmiştir ve Bismarck'ın bir sonraki hedefinin Avusturya ve Fransa olacağını söylemiştir. Hatta İngiltere, Avusturya'nın Bismarck'ın elinde aptal durumuna düştüğünü The Sun gazetesinde dile getirmiştir.

30 Ekim Antlaşması, 1 Ağustos'ta imzalanan antlaşmaya yeni maddeler ve eklemeler yapılarak kabul edilmiştir. Ek Protokollerden birisi de Almanların Danimarka Kralı'na yayımlamasını emrettiği bildiridir. Bu bildiride Danimarka Kralı devredilen bölge halklarına seslenmiştir ve bölge üzerindeki halklarından feragat ettiğini ilan etmiştir. Almanlar ve Danimarka arasında yapılan bu antlaşmalar ve Danimarka'nın bildirileri The Sun gazetesine yansımıştır. İngiltere, antlaşma sonrası The Sun gazetesinde, 30 Ekim Antlaşması'nı Almanların aç gözlülüğü olarak nitelendirmiştir. Ayrıca İngiltere, Viyana'da kabul edilen bu antlaşmayla Bismarck'ın emellerine bir adım daha yaklaştığını gazetesinde belirtmiştir. İngiltere'nin tahmin ettiği gibi Bismarck'ın planları için ikinci aşamaya geçmesi uzun bir zaman almamıştır. 30 Ekim Antlaşması sonrası Avusturya ve Prusya kendi aralarında ele geçirdikleri dukalıkların paylaşımıyla ilgili Gastein Antlaşması imzalamıştır. Ancak Avusturya, Gastein Antlaşması sonrası Dukalıkların yönetimini Augustenburg Dükü'ne bırakmak istemiştir. Bu durum Bismarck'a Avusturya'ya saldırabilmek için aradığı fırsatı vermiştir. Böylece Bismarck, 1866 yılında Avusturya'nın Gastein Antlaşması'nı bozduğu iddiasında bulunmuştur ve Avusturya'ya savaş açmıştır.

Sonuç olarak yaptığım bu araştırmada, 1864 Danimarka ve Prusya Savaşı hakkında bilinmeyen yönler ve savaş sonrasında yaşanan olaylar ele alınmıştır. Araştırmamda özellikle savaşa dahil olmayan bir devletin basınında bu savaşın nasıl algılandığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Bunun için İngilizlere ait The Sun Gazetesi ele alınmıştır. The Sun gazetesinde konuyla ilgili olarak 1863 yılı Kasım ayından, 1864 yılı Kasım ayına kadar olan 1 yıllık gazete haberleri tarafımda incelenmiştir. Bu bir yıllık gazete haberlerinden 101 tanesi Türkçeye çevrilmiştir. Türkçeye çevrilen haberlerin 57 tanesi bu araştırmamda yer almıştır. Araştırmamda yer verdiğim gazete haberlerine göre Danimarka ve Prusya arasında yaşanan bu savaşın gidişatını Alsen adası, Jutland Bölgesi ve Duppel kasabasında gerçekleşen savaşlar belirlemiştir. Özellikle Duppel'deki saldırı sonrası Danimarka kendisini toparlayamamıştır. Alsen adasına yapılan son çıkartma da Almanlar ve Danimarka arasındaki savaşa son noktasını koymuştur. Danimarka, Alsen Adası'na yapılan saldırı sonrası Almanlardan barış isteğinde bulunmak zorunda kalmıştır. The Sun gazetesinde yaşanan bu süreç, genellikle savaş meydanından gelen telgraflar ile takip edilmiştir. Gazete haberlerinde sıklıkla son dakika gelişmelerine ve olay yeri muhabirlerinin gönderdiği haberlere rastlanılmıştır. Ayrıca The Sun gazetesinde

Almanlar ve Danimarka arasında yaşanan savaşları ve savaş sonrası yaşanan olayları incelediğimde İngilizlerin bu savaşta bir taraf tuttuğu, tarafımca saptanmıştır. Özellikle bu savaşın çıkmasında İngilizlerin rolünün olduğu, The Sun gazetesi haberleri incelendiğinde açıkça görülmüştür.

Danimarka ve Prusya arasında 1848-1851 yıllarında gerçekleşen ilk savaştan itibaren İngilizlerin Danimarka'ya yardım ettiği The Sun gazetesi haberlerinde yer almıştır. 1863'te Almanlar ve Danimarka arasında dükalıklar sorunu yeniden ortaya çıktığında, İngilizler yine Danimarka'nın haklı olduğunu The Sun gazetesi haberlerinde sıklıkla belirtmiştir. Danimarka da İngilizlerin bu tutumu sebebiyle savaşa girmekten çekinmemiştir. 1864 yılında Almanlar ve Danimarka arasında savaş yeniden başladığında yine The Sun gazetesinde, İngilizlerin Danimarka'ya maddi destekle bulunduğu görülmüştür. İngiltere, savaşa fiilen dahil olmasa da Londra Konferansı düzenleyerek bu savaşta etkin bir rol üstlenmiştir. Ne kadar Londra Konferansı barışı sağlamada başarısız olsa da savaşa katılmamış bir devletin savaşan devletlere müdahil olması oldukça önemli bir bulgudur. Özellikle Danimarka'nın Londra Konferansı'nda Almanların şartlarını reddedebiliyor olması İngiltere'den aldığı bir güvenin neticesidir. Bu nedenle incelediğim gazete haberleriyle İngiltere'nin Danimarka üzerindeki etkisi daha iyi anlaşılmıştır ve yaptığım bu araştırmayla Danimarka- Prusya Savaşı'nın bilinmeyen yönleri açığa çıkartılmıştır.

KAYNAKÇA

Basın Kaynakları

The Sun Gazetesi, 16, 19, Kasım 1863.

The Sun Gazetesi, 2, 7, 16, 18, 19, 29, 30, Ocak 1864.

The Sun Gazetesi, 1, 2, 3, 6, 8, 18, 23, Şubat 1864.

The Sun Gazetesi, 9, 10, 15, 18, 24, 29, 31, Mart 1864.

The Sun Gazetesi, 7, 15, 26, Nisan 1864.

The Sun Gazetesi, 7, 10, 11, 12, 26, 27, 31, Mayıs, 1864.

The Sun Gazetesi, 10, 24, 25, 27, Haziran 1864.

The Sun Gazetesi, 2, 4, 6, 7, 15, 26, Temmuz 1864.

The Sun Gazetesi, 4, 9, 16, Ağustos 1864.

The Sun Gazetesi, 21, 23, 30, Eylül 1864.

The Sun Gazetesi, 11, 13, 28, Ekim 1864.

The Sun Gazetesi, 3, 4, 8, 17, 23, Kasım 1864.

Kitap ve Makaleler

Adriansen, Inge, and Jens O. Christensen. *The Second Schleswig War 1864*, Sonderborg: Sonderborg Slot, 2013.

Agibalova, Ye. ve G. Donskoy. *Ortaçağ Tarihi*, (çev. Çağdaş Sümer), İstanbul: Yordam Kitap Yayınları, 2018.

Alden, Henry Mills. "Europe", *Harper's New Monthly Magazine*, vol.28, New York: Harper& Brothers, 1864, s. 849.

Allen, Julie. "Remembering The Schleswig War of 1864: A Turning Point in German and Danish National Identity", *The Bridge*, vol.37, 2014, ss. 53-70.

Armaoğlu, Fahir. *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1997.

Aspinall, Arthur C.V.D. "William Pitt, the Younger Prime Minister of United Kingdom." *Britannica Web*, Erişim Tarihi: 10.03.2024, (<https://www.britannica.com/biography/William-Pitt-the-Younger>)

- Ateş, Toktamış. *Siyasal Tarih I*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, 1989.
- Avcı, Halit Ersin. *Dünya Uygarlıklar Tarihi*, İstanbul: H.E.A, 2019.
- Baynes, Thomas Spencer, "Haddington", *The Encyclopedia Britannica A Dictionary of Art, Sciences and General Literature*, vol.11, New York: Samuel L. Hall, 1880, ss. 361-363.
- Belge, Murat. *Militarist Modernleşme: Almanya, Japonya ve Türkiye*, 2.Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.
- Beydilli, Kemal. "Avrupa", *DİA*, c.4, 1991, ss. 135-151.
- Beydilli, Kemal. "Prusya", *DİA*, c. 34, 2007, ss. 354-358.
- Binet, Alfred. "Otto Von Bismarck", *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, İstanbul: Anadolu Yayıncılık, c.17, 1984, ss. 915-918.
- "Bismarck, Otto Von", *AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, c.5, İstanbul: Ana Yayıncılık, 1994, ss.438.
- "Bismarck, Otto Von", *Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi*, c.3, 1960, ss. 228-229.
- Bismarck, Otto Von, *Düşünceler ve Hatıralar I*, (çev. Nijad Akipek), Ankara: Milli Eğitim Yayınları, 1992.
- Bookchin, Murray. *Fransız Devriminde İkinci Enternasyonal*, (çev. Hakan Abacı) c. 2. Ankara: Dipnot Yayınları, 2012.
- Brennan, K. MARIA. "The Relation of The Schleswig-Holstein Question to The Unification of Germany:1861-1866", *Master's Thesis, University Chicago*, 1936.
- Breuilly, John. *Avusturya, Prusya ve Almanya'nın Oluşumu 1806-1871*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2020.
- Chapman, Tim. *The Congress of Vienna: Origins Processes and Results 1814-1815*, Londra: Routledge, 2006.
- Clare, Smith. *The Centennial Universal History*, Chicago: J.C Mccurdy & Co , 1876.
- Clark, Christopher. *Iron Kingdom The Rise and Downfall of Prussia 1600-1947*, Cambridge: Harvard University Press, 2006.
- Clark, Lorna J. *The Diary Lucy Kennedy (1793-1816): Memoirs of the Court of George III*, London: Routledge, 2021.
- Davies, Norman. *Avrupa Tarihi*, (çev. Mehmet A. Kılıçbay), İstanbul: İmge Yayınları, 2012.

- Davis, James W. *Threat and Promises The Pursuit of International Influence*, Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2000.
- Davis, John A. and Paul Ginsborg. *Society and Politics in The Age of The Risorgimento*, Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
- Ellis, Kennet. *Post Office in 18th Century*, Oxford: Oxford University Press, 1958.
- Embree, Michael. *Bismarck's First War The Campaign of Schleswig and Jutland 1864*, England: Helion & Company Limited, 2006.
- Ertek, Ahmet. "Almanya" *DİA* c.2, 1989, ss. 507-510.
- Farmer, Alan, and Andrina Stiles. *The Unification of Germany 1815-1919*. London: Hodder Education, 2008.
- Feuchtwanger, Edgar. *Bismarck*, London: Routledge, 2002.
- Fox, Henry Richard. *English Newspaper: Chapters in the History of Journalism*, London: Chatto & Windus, 1887.
- Gallenga, Antonio Carlo N. *The Invasion of Denmark in 1864*, vol.1, London: R. Bentley, 1864.
- Grab, Alexander. *Napoleon and the Transformation of Europe*, London: Palgrave Macmillan, 2003.
- Hansen, J. A *Travers La Diplomatie (1864-1867)*, Paris: Palais Royal, 1875.
- Haydn, Joseph and B. Vincent. *Dictionary of Dates and Universal Information Relating to All Ages and Nations*, Boulder: Ward Lock, 1892.
- Heilprin, Louis. *A Chronological Table of Universal History*, New York: D. Appleton and Company, 1892.
- Hertslet, Edward. *The Map of Europe by Treaty*, vol.3, Michigan: Butterworths, 1875.
- Hjelholt, Holger, *The Danish-German Conflict and The Danis Succession 1850-1852*, Kobenhavn: Kommissionaer Munksgaard, 1971.
- Holt, Lucius Hudson and Alexander W. Chilton. *The History of Europe From 1862 to 1914*, New York: The Mcmillan Conmany, 1918.
- Jager, O. and F. Moldenhauer. "Schleswig Peace Treaty 1864", *Encyclopedia of The United Nations and Internationaal Agreements:N to S*, vol.3, London: Routledge, 2003, s. 2015.
- Jenkins, Simon. *Kısa Avrupa Tarihi: Antik Çağ'dan Günümüze*, (çev. M. Murtaza Özeren), İstanbul: Kronik Yayınları, 2023.

- Karadoğan, Ece. "Gazetelerde Tiraj Olgusu" *İletişim Fakültesi Dergisi*, sayı:7, 1988, ss.89-112.
- Kaya, Önder. *Roma İmparatorluğundan Hitler Almanya'sına Avusturya Tarihi Üzerine Yazılar*, İstanbul: Kafekültür Yayınları, 2011.
- Kirk, John Foster. *A Supplement to Allibones Chritical Dictionary of English Literature and British and American Authors*, London: Philadelphia J.B Lippincott Company, 1892.
- King, Chris. "Denmark and the Duchy of Schleswig 1587-1920", *The President's Display to the Royal Philatelic Society London*, 18 June 2015 ss.1-24.
- Kissinger, Henry. *Dünya Düzeni*, (çev. Sinem S. Gül), 4. Baskı, İstanbul: Boyner Yayınları, 2016.
- Kolb, Eberhard. *Bismarck: Demir Şövalye*, (çev. Yusuf Ziya Altıntaş), İstanbul: Runik Yayınları, 2021.
- Kollmer, Dieter H. "Düppeler Schanzen Battle of (April 18,1864)" *Germany at War 400 Years of Military History*, 2014, ss. 364-365.
- Konstam, Angus. *European Ironclads 1860-75*, London: Bloomsbury Publishing, 2019.
- "Kutsal Roma Germen İmparatorluğu" *Temel Britannica Temel Eğitim ve Kültür Ansiklopedisi*, c.11, İstanbul: Ana Yayıncılık, 1993, ss. 131-133.
- London, David W. "The Spirit of Kempenfeldt", *The Naval Mutinies of 1797 Unity and Perseverance*, Martlesham: The Boydell Press, 2011, ss. 79-98.
- Ludwig, Emil. *Bismarck: Demir Şövalye'nin Düşüşü*, (çev.Haydar Rıfat), Ankara: Mavi Gök Yayınları, 2022.
- Merriman, J. *Rönesans'tan Bugüne Modern Avrupa Tarihi*, (çev. Şükrü Alpagut), İstanbul: Say Yayınları, 2018.
- "Metternich (Prens) Klemens" *AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, c.22, İstanbul: Ana Yayıncılık, 1994, ss.336-337.
- Morison, Stanley. *The English Newspaper An Account of the Physical Development The of Jaournals Printed in London 1622-1932*, Cambridge: Cambridge At The University Press, 1932.
- Murphy, John F. "BİSMARCK, Otto Von", *Encyclopedia of World History*, vol.4, New York: Facts On File, 2008 ss.54-56.
- Orgill, Nathan N. "Friedrich Wilhem, Elector of Brandenburg (1620-1688)" *Germany at War:400 years Military History*, California: ABC-CLIO, 2014.
- Özcan, Azmi. "Fransa", *DİA*, c.13, 1996, ss. 178-181.

- Özyüksel, Murat. "Alman Birliği'nin Kuruluşunun Toplumsal Dinamikleri" *Toplumsal Tarih Dergisi*, Ağustos 2021, ss. 50-56.
- Parmele, Mary Platt. *Kısa Almanya Tarihi: Aryanlardan İmparatorluğa*, 2. Baskı. (çev. Ezgi Karaca) İstanbul: Liberus Yayınları, 2022.
- Parowicz, Izabella. "Forgotten Civil Officers of the January Uprising in the Prussian Partition of Poland: The Case of Konstanty Oksza Brzeski (1813- 1870)", *Genealogy and Social History*, Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 2022, ss. 120-153.
- Rasmussen, Rene. "Flensborg Under Kigen i 1864 Opleved af Byens Danksindede" *Sonderjske Arboger*, 2015 ss. 11-28.
- Penson, Lillian M. ve Harold W.V Temperley. *Foundations of British Foreign Policy 1792-1902*, London: Routledge, 2012.
- Peter, Robert. *British Freemasonry 1717-1813*, London: Taylor & Francis, 2016.
- Pinnow, Herman. *History of Germany People and State Through a Thousand Years*, New York: The Macmillan, 1933.
- Rothman, Norman C. "German Unification Wars of " *Encyclopedia World History: Age of Reolution and Empire 1750 to 1900*, vol.4, New York: Fact On Fire, 2008, ss.151-155.
- Potyemkin, Vladimir. *Uluslararası İlişkiler Tarihi*. c 1. İstanbul: Evrensel Basım Yayınları, 2009.
- Powell, Bruce B. *The Armies of Bismarck's War: Prussia 1860-1867*, Havertown: Casemate Publishers, 2013.
- Prothero, G.W. *Schleswig- Holstein*, London: Published by H.M Stationery Office, 1920.
- Reşad, Ali, ve İsmail Hakkı. *Bismarck'ın Hususi ve Siyasi Hayatı*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2018.
- Roberts, J. M. *Avrupa Tarihi*. İstanbul: İnkılap Yayınları, 1996.
- Roberts, J. M. *Dünya Tarihi 18.Yüzyıl ve Sonrası*. (çev. İdem Ermen ve Tansu Akgün), c. 2, İstanbul: İnkılap Yayınları, 2012.
- Sabbağ, Jale. "Thomas R. Malthus'un ve Karl Marx'ın Yoksulluk ve Nüfus Kavramlaştırması" *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 2020 ss.37-51.
- Sack, James J. *From Jacobite Conservative Orthodoxy in Britain 1760-1832*. Cambridge: Cambdrige University Press, 1993.
- Sander, Oral. *Siyasi Tarih İlk Çağlardan 1918'e*, İstanbul: İmge Yayınları, 2012.

- Sandiford, Keith A.P. *Great Britain and Schleswig- Holstein Question 1848-64: a study in diplomacy, politics and public opinion*, Toronto: University of Toronto Press, 1975.
- "Schleswig Holstein", *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, c.20, İstanbul: Interpress Basın ve Yayıncılık, 1986, ss.10263-10264.
- "Schleswig- Holstein Sorunu", *AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, İstanbul: Ana Yayıncılık, 1994.
- Seward, William H. "Diplomatic Correspondence" United States, Departmen of States, *Papers Relating to Foreign Affairs*, Washington: Government Priting Office, 1865.
- Smith, Sydney ve George C. Lewis. *The Edinburgh Review or Critical Journal*, vol. 124, London: A. Constable, 1866.
- Steinberg, Jonathan. *Bismarck*. (çev. Hasan Abacı), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015.
- Stephen, Leslie. *Dictionary of National Biography*, vol.26, London: Smith, Elder & Company, 1891.
- Strunz, Gunnar. *Königsberg, Kaliningrader Gebiet*, Berlin: Trescher, 2012.
- Swienty, Tom B. *The Forgetten War That Shaped Modern Europe*, London: Profil Books, 2016.
- Şirin, Veli. *Anahatları ile Orta, Yeni ve Yakınçağlarda Siyasi ve Kültürel Avrupa Tarihi*, İstanbul: Kafekültür Yayınları, 2011.
- Tekin, Nil T. *Anahatlarıyla Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, İstanbul: Çantay Yayınları, 2008.
- The Annual Register: World Events 1864-1865*, London: ProQuestrel, 1865.
- The Illustrated History of The World English People*, vol. 2, London: Ward Lock, 1882.
- The Invasion of Denmark in 1864*, vol. 1, London: R. Bentley, 1864.
- The Of Dates or Treasury of Universal Reference*, London: C. Griffin & Company, 1866.
- Trollope, Antony. *Lord Palmerston*. London: W.M.Isbister, 1883.
- Tucker, Spencer C. *Wars Changed History:50 of World's Greatest Conflicts*, California: ABC-CLİO, 2015.
- Unknown, Author. *The annual Biography and Obituary*, vol. 18, London: Green & Longman, 1834.

- Uçarol, Rifat, *Siyasi Tarih (1789-1994)*, 4. Baskı, İstanbul: Filiz Kitabevi Yayınları, 1995.
- Üçok, Coşkun. *Siyasal Tarih 1789- 1960*, Ankara: Sevinç Yayınları, 1975.
- Vaibhav, Vipul Kumar. "Unification of Germany & its emergence as a great power (1864-1918)", *International Journal of Applied Research*, 2017, ss. 1184.
- Yeliseyeva, N.V. *Yakın Çağlar Tarihi*, (çev. Özdemir İnce), 2. Baskı, İstanbul: Yordam Yayınları, 2010.
- Wheaton, Henry. *Elements of International Law*, Berlin: Legare Street Press, 2022.
- Wikipedia Web. en.wikipedia.org/wiki/Riksråd (Erişim Tarihi: 10. 12. 2023).
- Wienfort, Monika. *Prusya Tarihi*, İstanbul: Runik Yayınları, 2020.
- Wilson, Peter H. "Berlin", *Europe 1450 to 1789: Encyclopedia of the Early Modern World*, (ed. Jonathan Dewalt), New York: Charles Schribner's Sons, 2004, ss. 249-250.
- Wilson, Peter H. "Brandenburg", *Europe 1450 to 1789: Encyclopedia of the Early Modern World*, (ed. Jonathan Dewalt), New York: Charles Scribner's Sons, 2004, ss. 305-306.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Emel AYHAN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Fen-Edebiyat Fakültesi
Bölümü	Tarih
Makale ve Bildiriler	
1. Ayhan, Emel, “1861-1865 Amerikan İç Savaşı’nın Birleşik Krallık Gazetesi The Sun’a Yansımaları”, <i>Medeniyet Kültürel Araştırmalar Belleteni İMÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi</i> , Sayı: 5, Cilt:3, 2023, ss.85-105.	